

ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.
ТЕКА. ГАЛАКТИКА.

ОПЦИЯТА НА ТЮРИНГ

ХАРИ ХАРИСЪН
МАРВИН МИНСКИ

ХАРИ ХАРИСЪН, МАРВИН МИНСКИ ОПЦИЯТА НА ТЮРИНГ I

Превод: Ема Гилева, Тинко Трифонов, Юрий Лучев

chitanka.info

През 1950 г. англичанинът Алън М. Тюринг, един от пионерите на компютърната наука, се заел с въпроса дали някога ще има мислещи машини. Решил да започне от обикновения дигитален компютър: да увеличи паметта и скоростта му и чрез една подходяща програма да го накара да действа като човешки разум.

Знаменитият Х. Харисън и М. Мински — известен специалист по ИИ (изкуствен интелект) — блестящо са обединили таланта си, за да „доразвият“ идеята на Тюринг чрез своя герой Брайън Делейни и да създадат един превъзходен фантастичен трилър.

1.

Окотильо Уелс, Калифорния
8 февруари 2023

Джей Джей Бекуърт, президентът на „Мегалоуб индъстрис“, беше смутен, макар упражняваният с години самоконтрол да му помагаше да не дава никакъв външен израз на безпокойството си. Не беше разтревожен, нито уплашен: просто озадачен. Той обърна стола си така, че да може да се полюбува на величествения залез в пустинята. Откъм запад пурпурното небе зад масивите на веригата Сан Исидро хвърляше червеникава светлина върху планините Санта Роса, простиращи се на север по продължение на хоризонта. Вечерните сенки на окотильото^[1] и кактусите чертаеха дълги линии върху сивите пясъци на пустинята пред него. Обикновено тази сурова красота го успокояваше и отморяваше, но не и днес. Тихото звънване на вътрешния телефон прекъсна мислите му.

— Какво има? — попита той.

Машината разпозна гласа му и се включи. Търсеше го секретарката.

— Д-р Макрори е тук и би желал да разговаря с вас.

Джей Джей Бекуърт се поколеба, тъй като знаеше какво иска Бил Макрори и се изкушаваше да го накара да почака. Не, по-добре веднага да го постави в течение на нещата.

— Пуснете го.

Вратата забръмча и Макрори влезе, после премина през цялата просторна стая — безшумно, понеже стъпките му заглъхваха в дебелия килим от чиста вълна. Беше сух, кокалест човек и редом с набитата, едра фигура на президента изглеждаше като върлина. Не носеше сако, а връзката му бе разхлабена: по върховете на „Мегалоуб“ твърде често не обръщаха внимание на формалностите. Но затова пък носеше жилетка, чийто джобове бяха пълни с писалки и моливи — тъй важни за всеки инженер.

— Извинявай, че те безпокоя, Джей Джей — той започна да сплита нервно пръсти в желанието си думите му да не прозвучат като упрек към президента на компанията, — но сме готови за демонстрацията.

— Зная, Бил, и съжалявам, че те задържам. Но изникна нещо непредвидено и в момента не мога да тръгна.

— Всяко отлагане ще доведе до трудности с охраната.

— Това ми е добре известно. — Джей Джей Бекуърт не издаваше с нищо раздражението си: не го правеше никога пред хора, стоящи пониско от него в йерархията на фирмата. Навярно Маккрори не беше наясно, че президентът лично бе ръководил проектирането и строителството на всички охранителни системи в комплекса. Той пригладя за миг копирената си връзка, модел на дизайнера Сулка, студеното му мълчание се превърна в упрек. — Но просто ще трябва да почакаме. На нюйоркската борса започна неочаквано и страшно масирано изкупуване на наши акции.

— Наши акции ли, сър?

— Наши. В Токио още е отворено, сега там търгуват денонощно и изглежда при тях става същото нещо. От финансова гледна точка това е лишено от всякакъв смисъл. Нашата компания е основана от петте най-големи и най-мощни електронни корпорации. Те имат абсолютен контрол върху „Мегалоуб“. По закон част от акциите трябва да се търгуват, но е изключена всяка възможност някой да успее да ни погълне.

— Какво става тогава?

— И аз бих искал да зная. Скоро ще постъпят доклади от нашите брокери. После можем да слезем в твоята лаборатория. Какво е това, което искаш да видя?

Бил Маккрори се усмихна нервно.

— Мисля, че ще е по-добре да оставим Брайън да ти обясни. Казва, че било важното откритие, което очаквал. Страхувам се, че аз самият не разбирам какво точно представлява. Голяма част от тази материя за изкуствения интелект не е по силите ми. Моята област са комуникациите.

Джей Джей Бекуърт кимна с разбиране. В изследователския център сега ставаха много неща, които не бяха предвидени в първоначалния план. „Мегалоуб“ беше създадена някога с една-

единствена цел — да се достигнат и ако може да се надминат японците в областта на ТВРС, телевизията с висока разделителна способност, която бе започнала с използването на по-широк екран и малко повече от хиляда реда за разлагане на образа. САЩ почти бяха изпуснали влака в този сектор. Само закъснялото прозрение, че световният телевизионен пазар се намира под чуждо господство, събра корпорациите-основателки на „Мегалоуб“ и Пентагона — и то едва след като министърът на правосъдието се направи, че не вижда как Конгресът променя антитръстовото законодателство, за да стане възможно създаването на този нов вид промишлен консорциум. Още през осемдесетте години на двадесети век министерството на отбраната — или по-точно един от малкото му компетентни в техническо отношение отдели, Агенцията за водещи изследователски проекти за отбраната, АВИПО — бе видяла в новата разработка не само важно средство за воденето на евентуална война, но и фактор от огромно значение за напредъка на промишленото производство на технологии за бъдещето. Ето защо, дори след като години наред бе карала на окастрен бюджет, Агенцията успя да намери отнякъде нужните пари за изследвания.

Още щом взеха решенията по финансирането, светкавично на избраното място в голата калифорнийска пустиня бяха приведени в действие всички сили на модерната техника. Там, където някога имаше само сухи пясъци — и няколко ферми за плодове, напоявани с подпочвени води, — сега се издигаше голям и модерен изследователски център. Джей Джей Бекуърт знаеше, че в него се работи по разни нови и перспективни проекти, но не беше наясно с подробностите на някои от тях. Като президент имаше други, поспешни отговорности — и шестима шефове, пред които да отговаря. Червената мигаща светлина на телефона прекъсна мислите му.

— Да?

— Мистър Мура, японският ни брокер, чака на линията.

— Свържете ме.

Той се обърна към образа на екрана пред себе си:

— Добър ден, Мура-сан.

— Добър да е и за вас, мистър Джей Джей Бекуърт. Извинявайте, че ви безпокоя в този късен час.

— За мен винаги е удоволствие да общувам с вас. — Бекуърт потисна нетърпението си. Това беше единственият начин да работиш с японците. Първо задължително се разменяха любезности. — И сигурно не бихте ми се обаждали сега, ако въпросът не беше важен.

— Важността му трябва да бъде преценена от собствената ви високопоставена персона. Като обикновен служител аз мога само да докладвам, че трескавото изкупуване на акции на „Мегалоуб“ се преустановява. Последните данни вече са на път към мен. Очаквам да ги донесат на бюрото ми... всеки момент.

За част от секундата образът на екрана застина, устните спряха да се движат. Това бе първият знак, че Мура всъщност говори на японски, а думите му бързо се превеждат на английски — като в същото време компютърът симулира движенията на лицето и устните му така, че да съвпадат с думите. Той се обърна и получи листче хартия, усмихна се, докато го четеше.

— Новините са много добри. Цифрите показват, че цената е паднала отново до старото ниво.

Джей Джей Бекуърт потърка брадата си.

— Имате ли представа за какво е било всичко това?

— Със съжаление признавам пълното си неведение. Освен за факта, че страната или страните, предприели този ход, са загубили близо един милион долара.

— Интересно. Много благодаря за помощта и ще очаквам с нетърпение следващия ви доклад.

Джей Джей Бекуърт докосна копчето за изключване на телефона и зад гърба му начаса оживя воксфаксът — бръмчеше тихо и изхвърляше разпечатка на проведения разговор. Неговите думи бяха написани с черно, а на Мура с червено, за да се разпознават веднага. Системата за превод беше добре програмирана: докато преглеждаше текста, забеляза не по-голям брой грешки от обикновено. Секретарката му щеше да заведе записа от воксфакса като готов за използване. По-късно преводачът на „Мегалоуб“ щеше да провери точността на превода, направен от компютъра.

— За какво беше всичко това? — попита Бил Маккрори озадачено. В електрониката той плуваше в свои води, но тайнственият свят на борсите представляваше за него пълна загадка.

Джей Джей Бекуърт сви рамене.

— Не зная. Може и никога да не узная. Навярно някой амбициозен брокер е гонел бърза печалба или някоя банка е решила нещо, а после е размислила. Във всеки случай това не е важно — засега. Мисля, че можем вече да видим какво предлага геният от твоя отдел. Брайън, нали така се казваше?

— Брайън Делейни, сър. Но първо ще трябва да позвъня, става късно.

Навън беше тъмно. Изгряваха първите звезди и осветлението в кабинета се бе включило автоматично.

Бекуърт кимна в знак на съгласие и посочи телефона на масата в другия край на стаята. Докато инженерът се обаждаше, Джей Джей извика на екрана дневника за срещите си, изчисти приключените през изтеклия ден, после провери ангажиментите си за утре. Щеше да бъде напрегнат ден — досущ като всеки друг — и той включи към терминала часовника си със запаметяващо устройство. На екрана се изписа „Чакай“, а миг по-късно „Край“ — беше прехвърлил срещите си за утре в часовника. Това бе всичко.

Всяка вечер по това време, преди да си тръгне, той обикновено изпиваше по едно уиски — петнадесетгодишно шотландско малцово „Гленморанджи“. Погледна към скритото барче и леко се усмихна. Не още. Ще почака.

Бил Маккрори натисна копчето за изключване на звука на телефона и се обърна към него.

— Извини ме, Джей Джей, но лабораториите са затворени. Ще ни отнеме няколко минути, докато уредим посещението си.

— Чудесно — каза Бекуърт и наистина го мислеше.

Изследователският център беше построен тук в пустинята поради няколко основателни причини. Липсата на замърсяване и ниската влажност бяха две от съображенията — но самата безлюдност на местността се оценяваше като фактор от най-голямо значение. Още през четиридесетте години на миналия век, когато промишленият шпионаж едва прохождал, безскрупулни корпорации открили, че е далеч по-лесно да откраднеш тайните на друга компания, отколкото да хабиш време, енергия — и пари! — за да разработиш нещо сам. С напредъка на компютърните технологии и електронното наблюдение промишленият шпионаж се бе превърнал в една от най-бързо развиващите се индустрии. Първият и най-голям проблем за

„Мегалоуб“ още в самото начало беше сигурността при строителството на новите съоръжения. Това означаваше, че веднага след като откупили няколкото ферми и площи от безлюдната пустиня за терен на обекта, около цялата зона бе издигната непристъпна ограда. Всъщност не беше само една — и не абсолютно непристъпна, такава не би могла да съществува. Съоръжението се състоеше от няколко огради и стени с бодлива тел отгоре, окичени с детектори — детектори бяха заровени и в земята; отвсякъде бяха покрити с датчици за холографските изменения и буквално целите осеяни с тензометри, вибросензори и други устройства. Те очертаваха периметър, който казваше: „Влизането забранено“. Да се проникне през него бе почти невъзможно, но ако някой човек или уред все пак успееше да се промъкне, тогава неизбежно щяха да го посрещнат прожектори, камери, кучета — и въоръжена охрана.

Строителството на сградата не започна дори и след като всичко това бе завършено. Заеха се да изровят от земята старите кабели и водопроводни тръби, прегледаха ги внимателно и ги изхвърлиха. Попаднаха на една удивителна находка — праисторическо гробище на индианското племе юмани. Спряха строителството, докато археолозите внимателно го разкопаят и пренесат в индианския музей на юманите и шошоните в Сан Диего. Едва тогава бе започнал зорко надзираваният строеж. Повечето от сградите бяха сглобени от готови конструкции на строго охранявани места. После ги заключваха с електронни системи, проверяваха ги и ги заключваха отново. След като ги докарваха на площадката в запечатани контейнери, целият процес на проверката се повтаряше още веднъж. Джей Джей Бекуърт лично бе ръководил този етап от строителството. Цялата операция щеше да е безсмислена, ако не се поддържаше възможно най-строга охрана.

Бил Макрори вдигна нервно поглед от телефона.

— Съжалявам, Джей Джей, но заключващите часовникови механизми се задействаха. Сега ще ни трябва поне час, за да уредим посещението. Можем да го отложим за утре.

— Невъзможно е — Бекуърт показва на часовника си срещите за следващия ден. — Графикът ми е пълен, включително обяда тук в управлението, имам и полет извън района в четири часа. Сега или никога. Повикай Тот. Кажи му да го уреди.

— Може да си е тръгнал вече.

— Едва ли. Той идва първи и си отива последен.

Арпад Тот беше началникът на охраната. Нещо повече, лично бе ръководил планирането на всички охранителни мерки — те изглеждат единствени представляваха интерес в неговия живот. Докато Маккрори му се обаждаше, Джей Джей реши, че времето е дошло. Отвори шкафчето с напитките и си наля три пръста от малцовото уиски. Добави същото количество натурална вода — без лед разбира се! — отпи и въздъхна доволно.

— Почерпи се, Бил. Тот не си е отишъл, нали?

— Благодаря, ще пийна само малко минерална вода. Не само че не си е отишъл, но и лично ще наблюдава посещението.

— Налага се да го направи. Всъщност ние с него трябва заедно да закодираме всеки достъп, разрешен след часа за влизане. И ако някой от нас натисне някоя погрешна цифра — случайно или умишлено, — ще се вдигне ужасна врява.

— Не съм предполагал, че охраната е толкова строга.

— Това е добре. Не би трябвало да знаеш. От неделя движението на всеки, който влиза в лабораториите, се следи по десет различни начина. Точно в пет часа вратите се затварят по-здраво и от банковите трезори във Форт Нокс^[2]. След този час е все още сравнително лесно да излезеш, тъй като учените имат навика да работят до късно или дори по цяла нощ. Сигурно и ти си го правил. Сега ще се увериш, че е почти невъзможно да се върнеш, след като си излязъл. Ще видиш за какво става дума, когато дойде Тот.

Докато чакаха, тъкмо можеше да хване новините по спътника. Джей Джей натисна няколко бутона на бюрото си. Тапетите — и картината — на отсрещната стена изчезнаха и на мястото им се появи надписът на информационната емисия. Шестнайсет хиляди-редовият телевизионен екран с висока разделителна способност, разработен в тукашните лаборатории, поразително наподобяваше действителността и бе толкова сполучлив, че завладя голям дял от световния пазар както на телевизионна техника, така и на развлекателните и специализирани компютърни продукти.

Този екран се състоеше от десетки милиони микроскопични механични регистри, продукт на развиващата се наука нанотехнология. Детайлността и цветът на изображението при Бекуърт бяха толкова добри, че досега никой не бе забелязал, че тапетите и картината са

просто дигитални изображения — докато не ги изключеше. Джей Джей отпиваше от питието си и гледаше новините.

Това бе всичко, което гледаше — интересувахе се точно от тези новини. Никакъв спорт, реклами, никакви мили животинки или скандали с поп-звезди. Телевизионният компютър откриваше и записваше по зададен ред на важност само тези вести, от които той се интересувахе. Международни финанси, борсов преглед, акции на телевизионните компании, обменните курсове на валутите — само новини, свързани с търговските взаимоотношения. Всички те се записваха непрекъснато, обновяваха се незабавно, двадесет и четири часа в денонощието.

Когато шефът на охраната пристигна, тапетите и картината се появиха отново, а двамата мъже довършваха питиетата си. Металносивата коса на Арпад Тот беше все така ниско подстригана, както през годините на службата му в разузнаването на морската пехота. В онзи мъчителен ден, когато най-накрая принудително го пенсионираха от корпуса, той бе отишъл направо в ЦРУ — там го бяха посрещнали с отворени обятия. След няколко години, през които той бе взел участие в редица тайни операции, се появи голямото разногласие между него и новите му работодатели. Джей Джей трябваше да задейства цялото си влияние на индустриалец плюс връзките на фирмата с военните, за да разбере какво е предизвикало спречкването. Сведението бе унищожено веднага след като Джей Джей го прочете. Все пак в паметта му остана запечатан фактът, че ЦРУ бе отхвърлило някакъв план, предложен от Тот като съвършено безскрупулен! И това бе станало тъкмо преди закриването на оперативния отдел на ЦРУ, чиито акции се отличаваха с отчаяно безразсъдство. „Мегалоуб“ бързо му бе направила щедро предложение да оглави службата за сигурност на запланувания проект. Оттогава работеше при тях. Лицето му се бе покрило с бръчки, косата бе оредяла, но по стегнатото му мускуесто тяло нямаше и грам тлъстина. Немислимо беше да го попиташ за възрастта или да му предложиш да се пенсионира. Той влезе в кабинета безмълвно и застана мирно. Изражението на лицето му бе намръщено както винаги, никой никога не беше го виждал да се усмихва.

— Готов съм, щом вие се пригответе, сър.

— Добре. Да тръгваме. Не искам да стоим цяла нощ.

Докато казваше това. Джей Джей Бекуърт се извърна с гръб към тях — нямаше защо някой да научава, че държи секретния си ключ в специално тайниче в катарамата на колана си, — после прекоси кабинета си и отиде до един стоманен панел, вграден в стената. Когато превъртя ключа, той се отвори и вътре запримигва червена светлина. Имаше на разположение пет секунди, за да набере кода си. Чак когато светна зелена светлина, той махна на Тот да се приближи. Докато Джей Джей прибра ключа в скривалището му, шефът на охраната въведе собствения си код. Пръстите му се движеха бързо в кутията на електронното табло. Веднага щом свърши и го затвори, телефонът иззвъня.

Джей Джей потвърди устно уговорената среща пред контролния център по охраната. Затвори телефона и тръгна към вратата.

— Сега компютърът обработва заповедта — каза Джей Джей. — След десет минути ще ни даде кодове за достъп при външния терминал на лабораторията. После ще имаме една минута, за да влезем, след което цялата операция ще се анулира автоматично. Да вървим.

Ако през деня охранителните мерки не се забелязваха, то през нощта съвсем не беше така. Докато изминат късото разстояние между управлението и сградата на лабораторията, срещнаха двама патрули — и двамата със зли на вид кучета, изпънали каишките си. Районът бе ярко осветен, а докато вървяха, телевизионните камери се завъртаха и ги проследяваха. Друг човек от охраната с приготвен автомат „Узи“ чакаше пред вратите на лабораторията. Макар да ги познаваше добре, включително и собствения си шеф, той трябваше да види личните им карти, преди да отключи охранителното табло. Джей Джей изчака търпеливо, докато вътре светна зелена светлина. Той набра нужния код и после притисна палеца си до една пластинка. Компютърът свери отпечатъка му. Тот повтори цялата процедура, после в отговор на въпрос от компютъра зададе броя на посетителите.

— Компютърът се нуждае и от вашите отпечатъци, д-р Маккрори.

Чак след като свършиха и това, вратите забръмчаха и се отвориха с щракване.

— Ще ви заведе до лабораторията — каза Тот, — но този път в нея на мен не ми е разрешен достъп. Когато сте готови за тръгване,

обадете ми се по червения телефон.

Лабораторията беше ярко осветена. През вратата от бронирано стъкло се виждаше слаб, нервен младеж, малко над двайсетте.

Докато чакаше, той прокарваше нетърпеливо пръсти през буйната си рижа коса.

— Вижда ми се малко младичък за такава отговорност — обади се Джей Джей Бекуърт.

— Млад е, но трябва да имаш предвид, че е завършил колеж, преди да стане на шестнайсет години — поясни Бил Маккрори. — А преди да навърши деветнайсет, е защитил докторат. Ако досега не си виждал жив гений, ето ти един. Нашите ловци на мозъци следяха кариерата му много отблизо, но той е саможив, не се ангажираше с никакви фирми, отхвърляше всичките ни предложения.

— Как тогава стана тъй, че работи за нас?

— Започна да се простира много нашироко. Този вид изследвания са и скъпи, и трудоемки. Когато личните му средства взеха да привършват, му предложихме договор, изгоден и за двете страни. Отначало отказваше, но накрая нямаше избор.

Двамата посетители трябваше да покажат личните си карти на още един пропуск, преди да се отвори и последната врата. Щом влязоха, Тот отстъпи встрани; компютърът внимателно преброи посетителите. Те тръгнаха и чуха как вратата се затваря и заключва след тях. Джей Джей Бекуърт мина първи, защото знаеше, че колкото по-непринудено потръгне срещата, толкова по-бързо ще получи резултатите. Протегна ръка и се здрависа енергично с Брайън.

— За мен е голямо удоволствие, Брайън. Ще ми се да бяхме се запознали по-рано. За работата ти чувам само хубави неща. Моите поздравления! И ти благодаря, че отдели време да ми покажеш какво си направил.

Бледата ирландска кожа на Брайън порозовя след тази неочаквана похвала. Не беше свикнал да го хвалят. Нито пък познаваше достатъчно добре света на бизнеса, за да разбере, че президентът умишлено пуска в ход своя чар. Умишлено или не, но той постигна желания резултат. Младежът се поуспокои, с охота отговаряше и обясняваше. Джей Джей кимаше и се усмихваше.

— Казаха ми, че си направил важно откритие. Вярно ли е?

— Абсолютно вярно! Може да се каже, че доведох до успешен край една десетгодишна работа. Или по-точно, стигнах до началото на края. Ще има още много да усъвършенствам.

— Обясниха ми, че е нещо, свързано с изкуствения интелект.

— Да, наистина. Мисля, че най-накрая създадохме истински ИИ.

— Почакай, младежо. Аз си мислех, че ИИ съществува от десетилетия?

— Разбира се. Съществуват някои доста остроумно направени и използвани вече програми, които само наричаме ИИ. Но това тук е нещо много по-усъвършенствано — с възможности, които обещават да си съперничат с тези на човешкия мозък. — Той се поколеба. — Извинете, сър. Не искам да ви изнасям лекция. Но доколко сте запознат с работата в тази област?

— Чистосърдечно си признавам, че не зная нищо. И ми казвай Джей Джей, ако нямаш нищо против.

— Да, сър... Джей Джей. Ами тогава елате с мен и ще ви запозная в общи линии с новостите. — Той ги заведе до редицата от внушителни апарати, които изпълваха цялата лабораторна маса. — Това тук не е мое дело, а проектът, над който работи д-р Голдблум. Но може чудесно да послужи за илюстрация на ИИ. Хардуерът не е нищо особено, стар „Макинтош“ SE/60 с централен процесор „Моторола“ 68050 и копроцесор на база данни, който увеличава бързината му сто пъти. Самият софтуер се базира на подобрена версия на самообучаваща се експертна система за ренален анализ.

— Почакай, синко! Аз не знам какво е „ренален“. Знам малко за експертните системи, но ти какво каза там — самообучаваща се експертна система ли? Ще се наложи да ме върнеш в точка А, ако не искаш да се оплета съвсем.

Брайън неволно се усмихна.

— Извинявайте. Прав сте, по-добре ще е да се върна в самото начало. „Ренален“ означава „свързан с функциите на бъбреците“. А експертните системи, както знаете, са информационно базирани компютърни програми. Това, което наричаме компютърен хардуер, са машините пред нас. Изключваш тока и какво ти остава — куп скъпи желяза. Включваш го отново, но компютърът може само да провери с помощта на вградените си програми дали работи добре, после се подготвя да го заредят с инструкции. Тези компютърни инструкции за

работа се наричат софтуер. Това са програмите, които зареждаш в хардуера, за да му кажеш какво да прави и как да го направи. Ако заредиш текстообработваща програма, можеш да използваш компютъра, за да напишеш книга. Ако заредиш счетоводна програма, същият компютър ще извършва с голяма скорост счетоводни операции.

Джей Джей кимна.

— Дотук следвам мисълта ти.

— Старите програми за експертни системи, тези от първо поколение, можеха да правят само по едно нещо, само едно — например да играят шах или да поставят диагнози за бъбречни заболявания, или пък да проектират компютърни интегрални схеми. Но всяка от тези програми правеше само и винаги едно и също нещо, дори ако резултатите бяха незадоволителни. Експертните системи станаха първата крачка по пътя към създаването на ИИ, защото те могат да мислят — по много прост и стереотипен начин. Самообучаващите се системи бяха следващата стъпка. А сега мисля, че моята нова програма за развитие на знанията ще бъде следващата голяма стъпка, защото може да прави толкова много неща, без да се разваля и обърква.

— Дай ми пример.

— Имате ли лингвафон и воксфакс в кабинета си?

— Разбира се.

— Ето, те представляват два чудесни примера за това, за което говоря. Свързвате ли се често с чужди страни?

— Да, доста често. Преди малко говорих с Япония.

— Случвало ли се е в някой момент човекът, с който говорите, да спре за малко?

— Мисля, че да. Лицето му някак си застива за миг.

— Това е, защото лингвафонът работи в режим „Реално време“. Понякога няма как да преведеш дадена дума веднага, защото не можеш да разбереш смисъла ѝ, докато не видиш следващата дума — например думи, като „син“ — „дете“ и „син цвят“. Същото е и с прилагателното „крещящ“, което може да означава „викащ високо“ или пък „ярък“. Понякога може да се наложи да почакаш до края на изречението — или дори началото на следващото. Затова и лингвафонът, който оформя изречението на лицето, може да се наложи да изчака, докато се преведат думите на японца на английски — и да анимира образа така,

че да има синхрон между движенията на устните и английските думи. Преводаческата програма работи невероятно бързо, но въпреки това понякога трябва да спре живия образ, докато анализира звуците и словоредата на постъпващото съобщение. После трябва да го преведе, още веднъж, на английски. Чак тогава воксфаксът може да започне да записва и отпечатва превода на разговора. Обикновеният факс просто отпечатва всичко, което му се подаде от другия край на връзката. Той приема електронните сигнали от другия факс, и пресъздава копие на оригинала. Докато вашият воксфакс е нещо много по-различно. Не притежава интелект, но използва аналитична програма, с която слуша преведените или английските думи от постъпващите телефонни разговори. Тя ги анализира, после ги сравнява с думите в паметта си и разбира кои са. После ги разпечатва.

— Звучи доста просто.

Брайън се засмя.

— Това е едно от най-сложните неща, на които сме научили компютрите. Системата трябва да вземе всеки елемент от японската реч и да го сравни със съхранената в паметта му мрежа от информация за това как се използва всяка английска дума, фраза или израз. Вложени са хиляди часовини програмиране, за да се имитира нещо, което става в мозъка ни за миг. Когато кажа „куче“, вие веднага разбирате значението на думата, нали?

— Естествено.

— Знаете ли как става това?

— Не. Просто разбрах.

— Това „просто разбрах“ е първият проблем, пред който се изправя изследването на изкуствения интелект. Сега да видим какво прави компютърът, когато чуе „куче“. Помислете за диалектните произношения и чуждите акценти. Може да звучи „кучъ“ или „кучи“ или в някой друг от безбройните варианти. Компютърът разделя думата на съставните ѝ фонemi или звуци, после преглежда други думи, казани наскоро от вас. Сравнява ги със звуците, връзките и значенията, които съхранява в паметта си; после използва дадена схема, за да види дали първото значение има смисъл, ако ли не — започва отново. Щом се натъкне на нови проблеми, си спомня кога е успял и го използва. За щастие работи много, много бързо. Може да се наложи да направи милиарди изчисления, преди да напише „куче“.

— Дотук те разбирам. Но не виждам какво е експертно в тази система на воксфакса. Струва ми се, че няма разлика между нея и някоя текстообработваща програма.

— Има, и още как, вие сам назовахте основната разлика. Когато аз запиша буквите к-у-ч-е в обикновен текстообработващ процесор, той просто ги съхранява в паметта. После може да ги движи от ред на ред, или да ги раздалечи, за да ги нагоди към дадено място или шрифт, но всъщност не реагира гъвкаво, като следва непроменящи се инструкции. Програмите на вашия лингвафон и воксфакс обаче се учат. Когато някоя от тях направи грешка, тя я отхвърля, после опитва нещо друго и запомня какво е направила. Извършва се първата стъпка в правилна посока. Това е самокоригираща се запаметяваща програма.

— Значи това е вашият нов изкуствен интелект?

— Не, това е само малка стъпка, направена преди години. Решението при разработката на истинския изкуствен интелект е нещо напълно различно.

— Какво е то?

Брайън се усмихна на директния въпрос.

— Не е толкова лесно да се обясни, но мога да ви покажа какво съм направил. Лабораторията ми е ей там.

Той ги поведе през преходните помещения. На Бекуърт всички те му се сториха твърде безинтересни, просто системи от компютри и терминали. Не за първи път се почувства доволен, че е свързан с бизнеса на предприятието. Много от апаратите бяха включени и работеха, макар и без надзор. Когато минаха покрай една маса с голям телевизионен екран, той се спря като закован.

— Господи! Това да не е триизмерен образ?

— Да — каза Маккрори, обръщайки се недоволено намръщен с гръб към екрана. — Но на твоето място нямаше да го гледам чак толкова дълго.

— Защо не? Това ще направи революция в телевизионния бизнес, ще станем световен водач... — той прокара пръст по челото си, защото почувства, че започва един от редките му пристъпи на главоболие.

— Ако работеше идеално — да, бихме станали. Както виждаш, на пръв поглед е чудесен. С изключение на това, че никой не може да

го гледа повече от минута-две, без да го заболи глава. Но смятам, че сме намерили добър начин да оправим нещата при следващия модел.

Джей Джей се извърна и въздъхна.

— Как са казвали някога? „Връщаме се на чертожната дъска.“ Както и да е, усъвършенствайте този модел и ще завладеем света — той поклати глава и се обърна отново към Брайън:

— Надявам се, че имаш да ни покажеш нещо, което работи по-добре.

— Имам, сър. Ще ви покажа новия робот, който ще преодолее повечето от ограниченията на старите ИИ-машини.

— Това ли е роботът, който може да усвоява нови начини за придобиване на знания?

— Това е. Ето там. Робин-1. Роботен интелект номер едно.

Джей Джей погледна, накъдето му сочеха, и се опита да скрие разочарованието си.

— Къде?

Всичко, което видя, беше работна маса с някакви електронни системи и голям монитор. Изглеждаше точно като всяка друга част от лабораторията. Брайън посочи към една поставка за електронни уреди, голяма горе-долу колкото шкафче за папки.

— Повечето от управляващите схеми за Робин-1 са там. Той се свързва чрез инфрачервени лъчи с механичния си интерфейс, онзи робот ей там.

Телероботът не приличаше на никой друг от тези, който Джей Джей беше виждал дотогава. Както бе поставен на пода, наподобяваше на дърво, обърнато с короната надолу, и стигаше до кръста му. При върха имаше два изправени нагоре ствола, завършващи с метални сфери. Двата долни израстъка се разклоняваха веднъж, а после всеки от тях отново и отново, докато се стигнеше до най-миниатюрни клончета, тънки като спагети. Джей Джей не остана очарован.

— Малко метални пръчки, залепени за две метли. Нищо не разбирам.

— Едва ли могат да се нарекат метли. Пред вас е най-новото постижение на микротехнологията. То преодолява повечето механични ограничения на предишните поколения роботи. Всяко разклонение е манипулатор с обратна връзка, който дава възможност на програмата за управление да получава входящи данни и...

— Какво може да прави? — попита рязко Джей Джей. — Нямам много време.

Кокалчетата на пръстите на Брайън побеляха, толкова силно стисна юмруците си. Опита се в гласа му да не прозвучи гняв.

— На първо място, може да говори.

— Да го чуем — Джей Джей погледна многозначително часовника си.

— Робин, кой съм аз? — попита Брайън.

Във всяка от металните сфери в края на изправените стволоче се отвори по един ирис. Забръмчаха миниатюрни двигателчета и „очите“ се насочиха към Брайън. После се затвориха с щракане.

— Ти си Брайън — каза бръмчащ глас, излизащ от говорителите, вградени в сферите.

Джей Джей пое въздух дълбоко.

— Кой съм аз? — попита той.

Не последва никакъв отговор. Брайън се намеси бързо.

— Отговаря само, когато чуе името си — Робин. Вероятно не би могъл да разбере и гласа ви, защото е получавал гласови данни само от мен. Аз ще го попитам. Робин, кой е този? Фигурата до мен.

Диафрагмите се отвориха и очите се раздвижиха отново. После се чу леко съскане, тъй като безбройните метални иглички се задвижиха в синхрон и машината тръгна към Бекуърт. Той отстъпи назад и роботът го последва.

— Не е нужно да се движите, не се страхувайте — каза Брайън.

— Използваните засега оптични рецептори имат близък фокус. Ето, спря.

— Обект непознат. Деветдесет и седем процента вероятност човешко същество. Име?

— Правилно. Име — фамилно — Бекуърт. Инициал Джей.

— Джей Джей Бекуърт, възраст 62 години, кръвна група нулева. Номер на социалната осигуровка 130-18-4523. Роден в Чикаго, Илинойс. Женен. С две деца. Родителите му са били...

— Робин, прекрати — нареди Брайън и бръмчащият глас секна, диафрагмите се затвориха с щракане.

— Извинявайте, сър, но когато подготвих някои експерименти по идентифициране, той получи достъп до личните досиета на персонала.

— Тези игри са без значение. Не съм доволен. Какво друго по дяволите може да прави това нещо? Може ли да се движи?

— В много отношения по-добре от вас и мен — отговори Брайън. — Робин, дръж.

Брайън взе шепа кламери и ги подхвърли срещу робота. Той забръмча и с неуловимо бързо движение плавно насочи и разпредели множеството си пипала, които се превърнаха в стотици малки заострени нокътчета. Разпервайки се, те уловиха едновременно всички кламерчета, без да изпуснат нито едно. После ги подредиха в спретната купчинка.

Най-после Джей Джей остана доволен.

— Това е добре. Мисля, че може да намери търговско приложение. Но какво ще кажеш за неговата интелигентност? Може ли да мисли по-добре от нас, да решава проблеми, които ние не можем да решим?

— И да, и не. Той е нов и още не е успял да научи много неща. Разпознаването на предмети и решението как да се постъпва с тях беше проблем цели петдесет години и най-накрая ние накарахме една машина да се научи да го прави. Важното беше изобщо да я научим да мисли. Сега тя се усъвършенства много бързо. Всъщност, като че ли капацитетът ѝ за познания се увеличава експоненциално. Нека да ви покажа.

Джей Джей беше заинтригуван, без да очаква кой знае какво. Преди обаче да успее да каже нещо, рязко иззвъня телефон, с висок и настойчив звук.

— Червеният телефон — каза Макрори стреснат.

— Аз ще отговоря.

Бекуърт вдигна слушалката и някакъв непознат глас задращи в ухото му.

— Мистър Бекуърт, имаме извънредно произшествие. Трябва да дойдете веднага.

— Какво е станало?

— Линията не е сигурна.

Смръщен от досада, Джей Джей затвори телефона.

— Има извънредно произшествие, не зная какво. Вие двамата чакайте тук. Ще видя какво става, колкото се може по-бързо. Ако се очертава голямо забавяне, ще ви се обадя по телефона.

Стъпките му заглъхнаха, а Брайън млъчеше ядосан, втренчил поглед в машината пред себе си.

— Той не те разбира — каза Маккрори, — просто няма нужните познания, за да разбере значението на това, което си постигнал... — той млъкна внезапно.

Чуха се три задавени изпуквания, последвани от шумно поемане на въздух, трясък на апаратура, падаща на пода.

— Какво става? — извика той, обърна се и хукна към другата лаборатория.

Изпукването се чу пак. Маккрори се обърна с лице, превърнато в кървава маса и се свлече на пода.

Брайън побягна. Подтикван не от логика или съобразителност, а от простия инстинкт за оцеляване, болезнено изострен през детството му, белязано с тормоз и побоища от по-големите деца. Мина през вратата тъкмо преди касата ѝ да се взриви току до главата му.

Право пред него се намираше малкото хранилище за бекъп-носителите^[3]. Прибираха ги там всяка вечер, но сега беше празно. Беше огнеупорно и бронирано. Малко убежище, колкото за едно момче, тъмно място, където можеше да се скрие. В мига, в който блъсна вратата, пареща болка проряза тила му, отхвърли го напред, завъртя го. Изохка от гледката пред себе си. Вдигна ръка безсилен да се защити.

Брайън дръпна бравата, после падна възнак. Куршумът го бе изпреварил. Изстрелян отблизо, той мина през ръката му и заседна в главата. Вратата се затвори.

— Измъкни го! — кресна дрезгав глас.

— Вратата се заключи, но той е мъртъв. Видях как куршумът се заби в главата му.

Рохарт тъкмо бе паркирал колата си и слизаше от нея, когато телефонът вътре иззвъня. Той го вдигна и включи звука. Чу глас, но не можа да разбере думите поради оглушителния рев на кацане на вертолет. Той вдигна поглед удивен и запремига от блясъка на прожектора, докато гледаше как машината се спуска от небето върху ливадата пред къщата му. Шумът затихна и той успя да долови какво крещяха в ухото му.

— ... внезапно... невероятно... извънредно произшествие!

— Не мога да ви чуя, тук един проклет вертолет току-що кацна и ми разрови моравата!

— Качи се! Побързай... идвай веднага!

Прожекторът угасна и той видя черно-бялата маркировка на полицейския вертолет. Вратата се отвори и някой отвътре му помахаше да се качи. Рохарт не беше се издигнал до поста административен директор на „Мегалоуб“ с помайване и бавни рефлексии. Той хвърли телефона обратно в колата, наведе се и хукна към чакащата машина. Спъна се в стъпалото и две здрави ръце го вмъкнаха вътре. Вертолетът излетя още преди да затворят вратата.

— Какво по дяволите става тука?

— Не зная — каза полицаят, докато му помагаше да закопчее колана. — Знам само, че се вдигна голяма врява по целия ви обект. Обявена е тревога в три щата, повикаха и Федералното. Всички свободни хора и вертолети до един са на път за там.

— Експлозия, пожар... какво?

— Не знаем подробности. Двамата с пилота наблюдавахме движението по магистрала 8 край Пайн вали, когато получих нареждане да ви взема и да ви закарам в „Мегалоуб“.

— Може ли да се обадите и да разберете какво става?

— Не, всички честоти са заети. Но ние почти стигнахме. Можете да видите светлините. Ще кацнем най-много след шейсет секунди.

Докато се приземяваха на площадката за вертолети, Рохарт се огледа за разрушения — не видя нищо. Но районът, обикновено безлюден, сега гъмжеше като разбунен мравуняк. Беше пълно с полицейски коли. Вертолети бяха накацали, други кръжаха отгоре и претърсваха с прожекторите си района. Пред сградата на централната лаборатория бе спряла пожарна кола, но той не забеляза никакви пламъци. До площадката чакаше група хора; щом вертолетът докосна земята, той отвори вратата и скочи навън, приведе се и хукна към тях, а стихията от перката заплющя в дрехите му. В групата имаше униформени полицаи и други хора без униформи, но със значки. Единственият, когото познаваше, беше Джизъс Кордоба, шефът на нощната охрана.

— Това е невероятно, невъзможно!

Кордоба надвикваше заглъхващия шум на вертолета.

— За какво говориш?

— Ще ти покажа. Никой още не знае как и какво точно се е случило. Ще ти покажа.

Рохарт преживя следващия си шок, когато изтичаха нагоре по стълбите на лабораторията. Осветлението не работеше, камерите на охраната тъмнееха, винаги затворените врати сега зееха широко. Полицай с батерия им махна с ръка и ги поведе през залата.

— Заварих всичко така, когато дойдох — каза Кордоба. — Още нищо не е пипано. Аз... аз просто нямам представа как е станало. Всичко беше тихо, нищо необичайно не се забелязваше от централата на охраната, където се намирах. Рапортите на пазачите пристигаха навреме. Вниманието ми бе насочено към лабораторията, защото там влезе късно една група заедно с мистър Бекуърт. И това беше, както обикновено. После всичко се преобърна.

По лицето на Кордоба струеше пот и той я бършеше с ръкава си, почти без да съзнава какво прави.

— Всичко гръмна изведнъж. Сякаш всички алармени инсталации изгоряха, стражите ги нямаше никакви, дори кучетата. Всъщност не всички алармени инсталации, в другите сгради работят. Само на периметъра и на лабораторията. За секунда беше тихо — после вече изглеждаше така. Не зная...

— Говори ли с Беникоф?

— Обади ми се, когато получил сигнала за тревога. Сега пътува от Вашингтон насам със самолет.

Рохарт влетя в залата през вратите, които би трябвало да са затворени.

— Когато дойдохме, всичко си беше така — каза един от полицаите. — Никакво осветление, всички врати отворени, тук — празно. Изглежда някои от нещата са били счупени. Освен това вътре изглежда е имало апарати и компютри, така смятам, — много кабели са прекъснати. Сякаш нещо доста тежко е било измъкнато оттук много набързо.

Административният директор огледа празното място, спомни си последния път, когато беше идвал тук.

— Брайън Делейни! Това е лабораторията, където работи. Неговият експеримент, експериментите му — всички са изчезнали! Незабавно се обади по радиото! Прати няколко души в дома му.

Предупреди да са тежковъоръжени или каквото се прави в такъв случай, защото хората, извършили това, ще отидат и там.

— Сержант! Елате тук! — провикна се един от полицаите. — Намерих нещо. Ето там — посочи той. — На плочките има прясна кръв, точно пред вратата.

— Също и на касата — добави сержантът. После се обърна към Рохарт: — Какво е това тук? Някакъв сейф ли?

— Нещо такова. Тук държим бекъп-носителите. — Той извади портфейла си. — Имам комбинацията за него.

Докато набираше цифрите, пръстите му трепереха; завъртя ключалката, дръпна дръжките и рязко отвори вратата. Тялото на Брайън прогизнало от кръв, се свлече в краката му.

— Обади се на лекарите! — изрева сержантът, потопил пръсти в лепкавата кръв по гърлото на ранения, за да напипа пулса: опитваше се да не гледа разбития му череп.

— Не, не мога да разбера — да! Още е жив! Къде са тези санитарии?

Рохарт се отстрани, за да им направи път, оставаше му само безучастно да наблюдава суетенето и подвикванията на медицинските екипи. Разпозна венозната система, спешната помощ, почти нищо друго. Изчака, докато пренесоха набързо Брайън в линейката и лекарят започна да прибира нещата си в чантата.

— Дали ще се... изобщо можете ли да ми кажете нещо?

Човекът поклати мрачно глава, щракна ключалката на чантата и се изправи.

— Още е жив, едва. Прострелян е бил в гърба, куршумът е отскочил от ребрата му, нищо сериозно. Но вторият куршум, той е минал през ръката му, после... причинил е масивно разрушаване на мозъка, травма, с пръснати фрагменти от костта. Всичко, което можах да направя, бе да прибавя паравин към венозния разтвор. Той намалява степента на поражение в случаите на мозъчни травми — забавя церебралната обмяна на веществата и клетките не умират толкова бързо от липса на кислород. Ако оживее, вероятно никога няма да дойде в съзнание. Много е рано да се каже нещо по-определено. Сега ще го откараме с вертолет в болницата в Сан Диего.

— Търся мистър Рохарт — каза един полицай, влизайки в стаята.

— Тук съм.

— Казаха ми да ви предам, че предположението ви е правилно. Само че е много късно. Става дума за жилището на мистър Делейни. Било е напълно опразнено преди няколко часа. Пред дома му е бил забелязан таксиметров камион. Опитваме се да открием следите му. Натовареният с разследването каза да ви предам, че всички компютри, файлове и записи са отнесени.

— Благодаря, благодаря, че ми казахте. — Рохарт стисна силно устни, усещайки, че гласът му трепери. Кордоба бе още там, слушаше.

— Делейни работеше върху проект за изкуствен интелект — каза той.

— Проектът ИИ. Беше в ръцете ни, беше. Машина с почти човешки способности.

— А сега?

— Сега е в ръцете на други. Някои безскрупулни, хитри и безскрупулни хора. Щом са планирали такова нещо и са успели да се измъкнат. Машината е у тях.

— Но ще ги разкрият. Не могат да се измъкнат.

— Разбира се, че могат. Няма да разгласят кражбата. Нито пък ще обявят новия си ИИ още утре. И това ще стане — но не веднага. Не забравяй, че доста изследователи работят върху ИИ. Ще видиш, ще стане някой ден, без явна връзка със случилото се тази нощ, както е логично да се предполага — и после нищо няма да може да се докаже. Някоя друга компания ще притежава изкуствения интелект. Това е сигурно, както е сигурно, че тя няма да е „Мегалоуб“. Брайън очевидно е мъртъв, а с него умря и работата му.

Кордоба внезапно бе осенен от ужасяващо прозрение:

— Защо непременно друга компания? Кой още се интересува от изкуствения интелект?

— Кой наистина! Само всички държави до една върху лицето на тази земя. Не биха ли се зараждали японците, ако можеха да се докопат до истински, функциониращ ИИ? Ами германците, а иранците — или който и да е?

— Ами руснаците — или някой друг, който опитва да си играе на велика сила? Не ми се иска да видя нападаща армия с танкове, карани от машини с интелект, които не познават страх и умора и атакуват непрестанно. Или торпеда и мини с очи и мозъци, които си плават в океана и само чакат нашите кораби да минат покрай тях.

Рохарт поклати глава.

— Тези страхове са вече минало. Танковете и торпедата нямат значение. Новото име на играта е производителност. С истински ИИ в ръцете, всяка страна може лесно да ни съсипе икономически, да ни натика в ъгъла при бедняците.

Той огледа с покруса разсипаната лаборатория.

— Сега е в техни ръце, които и да са те.

---

[1] Ocotillo — кактусоподобно дърво в Мексико и югозападните области на САЩ. *Б.пр.* ↑

[2] Форт Нокс — хранилището на златните запаси на САЩ. *Б.пр.* ↑

[3] От „backup“ (англ.) — второ, резервно съхраняване на информацията за допълнително осигуряване. *Б.пр.* ↑

2.

9 февруари 2023

Самолетът „Лиърджет“ летеше на четиринайсет хиляди метра височина, доста над кипналите кълбести облаци. Дори там от време на време се усещаше движението на въздуха, напомнящо за бурята долу. Пътникът беше само един, мъж към петдесетте, с яко телосложение, който преглеждаше методично куп съобщения.

Беникоф спря да чете само колкото да отпие от чашата си с бира. Видя, че червената светлина на електронния факс мига — съобщенията продължаваха да текат по телефона едно след друго и да се записват в паметта на апарата. Беникоф ги извикваше на екрана още с пристигането им, докато си изясни изцяло и напълно точния размер на пораженията в лабораториите на „Мегалоуб“. Светлината продължи да мига, пристигаха още съобщения, но той вече не им обръщаше внимание. Основните факти бяха тъй фантастични и ужасяващи, че просто не му се вярваше, а и не можеше да направи нищо преди да стигне в Калифорния. Затова заспа.

Всеки друг на неговия пост би стоял буден цяла нощ, обзет от тревога и мисли върху възможните решения. Но не и Алфред Джей Беникоф. Той беше страшно практичен човек. Да се тревожи сега би било просто загуба на време. Не само това — той със сигурност имаше нужда от почивка сега, тъй като бъдещето обещавахе да бъде изключително напрегнато. Той намести възглавницата зад тила си, спусна облегалката, затвори очи и заспа начаса. Когато мускулите по загорялото му лице се отпуснаха и бръчките от напрежението се изгладиха, той изглеждаше дори по-млад от петдесетте си години. Беше висок, едър мъж, започнал да трупа в областта на кръста килограми, които не би могъл да свали с никаква диета. Когато учеше в Йейл, играеше футбол, беше страничен нападател, и след това успя да запази формата си. Той държеше на работата си, а при нея сънят понякога се падаше като специална награда.

Официалният пост на Беникоф беше помощник на комисаря на АВИПО, но тази почетна длъжност имаше твърде малко реално съдържание и служеше преди всичко за прикритие на дейността му. Всъщност той бе главен специалист по проблемите на сигурността, свързани с науката, и се отчиташе пряко на президента.

Викаха го тогава, когато изникваха неприятности с изследователски проекти. В стремежа си да е подготвен за най-лошото той си беше изградил навик да проверява как се развиват някои от тях, винаги когато можеше. Посещавахе „Мегалоуб“ възможно най-често заради обширните им изследвания. Но това беше донякъде извинение. Най-силно го привличаше работата на Брайън и той беше опознал и обикнал младежа. Ето защо прие покушението над него като нещо лично.

Събуди се от воя и разтърсването при включването на механизмите за приземяване. Тъкмо се зазоряваше и изгряващото слънце хвърли червени снопове лъчи през прозорците, когато преди приземяването завиха към пистата на летището на „Мегалоуб“. Беникоф бързо прочете на екрана съобщенията от факса, пристигнали, докато бе спал; имаше допълнения, но не и нова информация.

Рохарт, посърнал и небръснат, го чакаше до стълбата на самолета; беше изкарал много дълга нощ. Беникоф стисна ръката му и се усмихна.

— Изглеждаш ужасно. Кайл.

— Още по-ужасно се чувствам. Разбираш ли, че няма абсолютно никакви следи, всички изследвания по изкуствения интелект са изчезнали.

— Как е Брайън?

— Жив е, само това знам. След като се стабилизира и го включиха на системи, санитарен вертолет го откара в Сан Диего. Бил е в операционната цяла нощ.

— Хайде да пием кафе, докато ми разказваш.

Влязоха в столовата на управлението и си взеха от черното препечено мексиканско кафе; Рохарт отпи бързо, преди да заговори.

— В болницата вдигнаха доста голяма паника, когато разбраха колко сериозно е ранен Брайън. Даже изпратиха вертолет за някакъв известен хирург, някой си Снеърсбрук.

— Доктор Ерин Снеърсбрук. Последният път, когато чух за нея, се занимаваше с изследователска работа в института „Скрипс“ в Ла Хойя. Може ли да ѝ предадеш молбата ми да се обади, когато излезе от операционната?

Рохарт извади телефона от джоба си и предаде съобщението до службата.

— Страхувам се, че не я познавам.

— А би трябвало. Тя е лауреат на наградата „Ласкър“ за медицина — невропсихология — и навярно е най-добрият неврохирург у нас. И ако направиш справка, ще разбереш, че Брайън работеше заедно с нея върху някои от изследванията си. Не знам никакви подробности, просто го разбрах от последния доклад до моята служба.

— Ако е толкова добра, мислиш ли, че...?

— Ако някой може да спаси Брайън, това е Снеърсбрук. Надявам се Брайън да е бил свидетел на станалото. Ако оживее, ако дойде в съзнание, може да ни наведе на някаква следа. Защото до този момент нямаме абсолютно никакви улики за това как е била организирана тази невероятна акция.

— Знаем в общи линии как е станало всичко. Не исках да използвам факса и да ти пращам секретни подробности по откритата линия. — Рохарт му подаде някаква снимка. — Това е всичко, останало от нещо, което сигурно е било компютър. Разтопен от термичен взрив.

— Къде беше?

— Заровен зад оградата на центъра за управление. Инженерите твърдят, че е бил включен към алармената сигнализация. Несъмнено е бил програмиран така, че да изпраща фалшиви сигнали по видео и алармената система до центъра за охрана.

Беникоф кимна мрачно.

— Много умно. Операторите в центъра виждат само това, което е на екрана, и показанията на уредите. Навън може да настъпи краят на света — но щом на екрана се виждат луната и звездите и се чува воят на койотите, дежурният офицер нищо няма да разбере. Но какво ли е станало с пешите патрули, с чучетата?

— Няма следи, които да ни подсказват. Изчезнали са...

— Също като апаратурата... и всички хора с изключение на Брайън, който беше в лабораторията. Там, по дяволите, е било

направено грубо нарушение на нормите за сигурност. Ще се занимаем с него, но не сега. Останахме с пръст в устата, а вашият изкуствен интелект го няма...

Телефонът звънна и той се обади.

— Тук е Беникоф. Кажете. — Последва малка пауза. — Добре. Обаждайте се през двайсетина минути. Не искам да си тръгне, без да е говорила с мен. Спешно е.

Той затвори телефона.

— Доктор Снеърсбрук е още в операционната зала. След малко искам да ме заведеш в лабораторията. Искам сам да видя всичко. Но първо ми разкажи за това изкупуване на акции в Япония. По какъв начин е свързано с кражбата?

— Става дума за часа. Продажбите може да са били планирани така, че да бъде задържан Джей Джей в кабинета му, докато затворят лабораториите за през нощта.

— Само предположение, но аз ще го проуча. Сега да вървим, но преди това искам да знам кой стои начело тук?

Веждите на Рохарт се стрелнаха нагоре.

— Страхувам се, че не те разбирам.

— Помисли. Изчезнали са президентът, водещият ви научен специалист и шефът на охраната, всички. Или са преминали на страната на врага — който и да е той — или са мъртви...

— Да не би да мислиш...

— Разбира се, че мисля. Добре ще е и ти да го направиш. Компанията и всичките ѝ изследвания са много компрометирани. Знаем, че изкуственият интелект е изчезнал — а друго? Ще започна пълна проверка на системата за сигурност, на всички данни и досиета. Но преди това отново ти задавам същия въпрос. Кой стои начело тук?

— Мисля, че аз трябва да поема отговорността — каза Рохарт почти с неудоволствие. — Като административен директор изглежда аз съм останал най-висшият служител.

— Правилно. Сега смяташ ли, че ще можеш да поддържаш нормалната работа на „Мегалоуб“, да управляваш цялата фирма съвсем сам и в същото време да провеждаш нужното задълбочено разследване?

Рохарт отпи от кафето си и отговори, чак след като разбра, че изражението на Беникоф няма да му подсказва нищо.

— Искаш аз да го кажа, нали? Да кажа, че бих могъл сам да се справя с работата в „Мегалоуб“, но нямам нужния опит за разследването, то не е по моята част.

— Не искам да казваш нещо, което според теб не е вярно.

Гласът на Беникоф звучеше равно, безстрастно. Рохарт се усмихна мрачно.

— Схванах намека. Негодник си ти, голям негодник, но си прав. Ще ръководиш ли разследването? Това е официално искане.

— Добре. Искях да бъде напълно ясно къде минава демаркационната линия.

— Ти поемаш разследването, нали така? Какво ще искаш от мен тогава?

— Да управляваш компанията. Това е. Аз ще се погрижа за останалото.

Рохарт въздъхна и се отпусна на стола.

— Радвам се, че си тук — наистина.

— Добре. Сега хайде да отидем в лабораторията.

Вратата на лабораторията беше затворена и се пазеше от едър, мрачен постови, облечен със сако въпреки сухата жега на утрото.

— Документите — каза той, без да се помръдне от входа. Погледна удостоверението на Рохарт, после се взря подозрително в Беникоф, когато той посегна към джоба си, и неохотно изсумтя в знак на одобрение, когато погледна холографската му карта за самоличност и разбра кой е.

— Втората врата долу, сър. Той ви чака. Трябва да сте сам.

— Кой ме чака?

— Това е цялото съобщение за вас, сър — каза упорито човекът на ФБР.

— Нямах нужда от мен — каза Рохарт. — В кабинета ме чака доста работа.

— Добре.

Беникоф отиде бързо до вратата, почука, после я отвори и влезе.

— Никакви имена, докато вратата е отворена. Влез и я затвори — каза човекът зад бюрото.

Беникоф изпълни нарежданията му, после се обърна и едва устоя на изкушението да отдаде чест.

— Не ми казаха, че сте тук, генерал Шорхт.

Ако Шорхт изобщо имаше малко име, то никой не го знаеше. Във всеки случай сигурно беше Генерал.

— Не е имало причина да ти казват, Беникоф. Нека нещата останат така засега.

Беникоф бе работил с генерала и преди. Намираще го за безскрупулен, неприятен — и способен. В лицето изглеждаше сбръчкан като морска костенурка и навярно беше също толкова стар. Някога в далечното минало бе служил като пехотен офицер и бе загубил в бой дясната си ръка. Говореше се, че било в Корея, макар да се споменаваха също Гетисбърг и река Марна. Откакто Беникоф го познаваше, той работеше все във военното разузнаване, на някакъв висок пост, много секретен. Винаги той даваше заповеди, никога не ги получаваше.

— Ще ми докладваш веднъж дневно, минимум. По-често, ако има нещо важно. Имаш секретния номер. Въвеждаш по него всички сведения. Разбрано?

— Разбрано. Знаете ли, че този случай е наистина сложен?

— Знам, Бен.

За момент генералът се отпусна и почти заприлича на човек. На уморен човек. После отново наложи маската.

— Свободен си.

— Има ли смисъл да питам каква е вашата ангажираност със случая?

— Не! — Човек лесно можеше да го намрази. — Сега докладвай на агент Дейв Маниъс. Той ръководи специалния екип на ФБР.

— Добре. Ще ви информирам какво са открили.

Маниъс беше по риза и въпреки хладината от климатичната инсталация се потеше обилно, подклаждан от някакъв вътрешен огън, и бързо натискаше бутоните на портативния си компютър. Когато Беникоф приближи, той вдигна глава, избърса дланта си в панталоните и се ръкува енергично и кратко.

— Радвам се, че сте тук. Казаха да задържа доклада си, докато дойдете.

— Какво открихте?

— Това е предварителният доклад, нали разбирате? Само каквото имаме до този момент. Данните още постъпват.

Беникоф кимна в знак на съгласие и агентът на ФБР натисна клавишите на компютъра.

— Започваме точно от тази стая. Все още анализираме намерените отпечатъци. Но вероятността да не открием отпечатъци на външни хора е 99 на сто. Само на служители. Професионалистите носят ръкавици. Сега погледни тук. Много драскотини, бразди по линолеума. Следи от колела на ръчна количка. Груба преценка по документи за откраднатото. Най-малко тон и половина апаратура. Пет-шест души лесно биха могли да я изнесат за доста по-малко от час.

— Откъде се взе тази цифра — един час?

— От регистъра. Входната врата тук е била отворена от Тот и Бекуърт. С лични кодове. От този момент до взривяването са изминали един час, дванадесет минути и единадесет секунди. Да излезем навън.

Маниъс го изведе през централната врата и посочи към черните следи върху белия бетон пред нея.

— Следи от гуми. Камион. Вижда се къде е минал, малко встрани, през тревата — оставил е бразда.

— Можете ли да го идентифицирате?

— Не. Но още работим по това. А записващото устройство на централния вход е отчело, че външната врата се е отворила и затворила два пъти.

Беникоф огледа околността, после отново сградата.

— Да видим дали ще мога да сглобя това, което знаем. Веднага след като посетителите влизат в сградата, охраната е поставена извън играта за повече от час. В центъра за охрана са слепи и глухи, гледат си красиви картинки и слушат записчета. През това време липсват всякакви мерки за сигурност — значи можем да приемем, че всички стражи са замесени в операцията. Или че са мъртви.

— Съгласен съм...

Компютърът изпиука и той погледна към екрана му.

— Нови данни за идентифициране по капка кръв, намерена в пукнатина на пода. В лабораторията спешно сравниха типа на ДНК и резултатът е положителен. Джей Джей Бекуърт.

— Беше добър приятел — каза тихо Беникоф след миг мълчание. — Сега хайде да намерим убийците му. Вече знаем, че нападателите са пуснати в тази сграда от един или повече съучастници, които вече са били вътре. Те са отишли в лабораторията и, ако съдим по състоянието

на Брайън, са застреляли хората там. После са изнесли всичко намерено, което е било свързано с изкуствения интелект. Натоварили са го на камион и са заминали. За къде?

— За никъде.

Маниъс избърса потта от лицето си с прогизнала кърпа и после бързо очерта с пръст голям кръг.

— След свечеряване тук обикновено няма никой освен стражите. Отвсякъде е безлюдна пустиня, наблизко няма нито къщи, нито ферми. Няма свидетели. От долината излизат само четири пътя. Всички са били отцепени от полицията, когато се е включила алармата. Нищо. Вертолетите претърсваха и отвъд блокадата. Спираха много фургони на летовници и камиони с плодове. Нищо повече. От зазоряване насам претърсваме в радиус от сто мили. Засега без резултат.

Беникоф запази спокойствие, но в гласа му се прокрадна остра нотка.

— Искаш да ми кажеш, че голям камион, пълен с тежък товар и най-малко петима души в него, просто е изчезнал? Изчезнал е от равна, безлюдна долина — от едната ѝ страна има пустиня, а от другата стръмен път, по който се кара на първа скорост.

— Точно така, сър. Ако открием нещо повече, вие ще сте първият, който ще научи.

— Благодаря.

Телефонът му издаде кратък звук и той го откачи от колана си.

— Беникоф слуша. Кажете.

— *Имам съобщение за вас, сър, от доктор Снеърсбрук.*

— Свържете ме с нея.

— *Съжалявам, сър, тя затвори. Съобщението гласи: „Елате възможно най-бързо в централната болница в Сан Диего“.*

Беникоф погледна отново към сградата на лабораторията, докато прибираще телефона си.

— Искам копия от всички данни, разбери от абсолютно всички. Искам оценката ви, но искам също да имам и всяка дребна улика.

— Да, сър.

— Как най-бързо да стигна до централната болница в Сан Диего?

— С полицейски вертолет. Сега ще повикам един.

Когато отидоха на площадката, вертолетът вече чакаше и с рев се издигна, още щом закопчаха предпазните колани.

— Колко е до Сан Диего? — попита той.

— Около петнайсет минути.

— Направи кръг над Борего Спрингс, преди да поемем за там. Покажи ми пътищата за излизане.

— Разбрано. Ако погледнеш нататък, право на изток през долината покрай необработваемите земи, ще видиш пътя за Солтън сий и Броли. Ако се обърнеш на другата страна, на север край хълмовете в подножието, там пък е панорамният път Солтън сийуей. И той води на изток. До Солтън сий са 40 мили. А сега на юг, там води онова шосе СВ5, с много стръмнини и завои чак догоре, до Алпийското плато. Движението е много бавно. Затова повечето хора използват пътя на Монтесума, ей там. Сега отиваме на запад, ще минем точно отгоре.

Пустинята под тях свърши неочаквано пред стената на заобикалящите я планини. От долината нагоре, като драсната черта, водеше път с две платна, виеше се все по-нависоко и завои след завои стигаше до гористото плато на върха. Докато се издигаха, Беникоф погледна надолу и поклати глава. От долината навън просто не водеше път, по който би могъл да тръгне камион, без да го видят или спрат. И все пак той бе изчезнал. Беникоф пропъди загадката от ума си, изтика я някъде встрани и се замисли за ранения учен. Извади медицинските доклади и ги прочете отново. Бяха мрачни и потискащи — при толкова жестоки наранявания Брайън вероятно вече бе починал.

Вертолетът се разклати от попадането в топлинните течения над скалистите долини при върха на стръмнината. Отвъд се простираше равното плато с пасища и гори, а напред се виждаше бялата лента на главния път. Селища, градове — и в далечината магистралата. Идеална възможност за бягство на камион. Ако само изключим факта, че той навярно още би се влачил по тези дванадесет километра завои с осемградусов наклон. Забрави го! Мисли за Брайън.

Беникоф намери доктор Снеърсбрук в кабинета ѝ. Единствено стоманеносивата ѝ коса бе отстъпила пред възрастта. Самата тя изглеждаше силна и енергична жена, може би малко над петдесетте, излъчваща чувство на сигурност; тя се намръщи леко, докато разглеждаше многоцветното триизмерно изображение пред нея. Ръцете ѝ бяха в специалните моделиращи ръкавици на компютъра, с помощта на които тя завърташе и местеше образа на дисплея, дори сваляше

пластовете му един след друг, за да види какво има вътре. Сигурно току-що беше излязла от операционната, защото още носеше синия стерилен костюм и сините ботуши. Когато Снеърсбрук се извърна, Беникоф видя, че тъканта на ръкавите и на гърдите ѝ е пропита с капчици и петна от кръв.

— Ерин Снеърсбрук — представи се тя, докато се ръкуваха. — Не сме се срещали преди, но съм слушала за вас. Алфред Джей Беникоф. Вие сте човекът, който разби съпротивата срещу присаждането на тъкани от човешки ембриони. Това е едно от нещата, които отвориха пътя пред моята работа.

— Благодаря ви. Но това беше отдавна. Сега съм държавен служител, което означава, че повечето от времето ми е заето с изследванията на други хора.

— Погубили сте таланта си.

— Дали бихте предпочели с това да се занимава адвокат?

— Боже опази. Разбрах мисълта ви. Сега да ви кажа за Брайън. Черепът му е отворен и той е включен на поддържащи системи. Чакам следващите данни от ОИ.

— ОИ?

— Обемно изследване. Безкрайно по-добро е и от рентгеновите снимки, и от другите еднотипни изображения. Съчетава резултатите от всички възможни изследвания — както старите томограми и ядрено-магнитни резонанси, така и най-модерните октополярни флуоресцентни изображения на антителата. Всички те са събрани заедно в ИКАР-5367 — компютър с пространствена обработка на сигнала. Той може не само да представя изображения с данни от пациента, но също да изтъква или акцентира върху различията между пациента и типичния индивид, или пък да дава измененията в сравнение с по-ранни изследвания на същия пациент. Така че, когато постъпят новите данни за ОИ, ще трябва да вървя. До този момент изпълнявах само спешни процедури, просто за да спася живота на Брайън. Първо цялостна хипотермия, после охлаждане на мозъка, за да се забавят поемането на кислород и всички други обменни процеси. Използвах лекарства за спиране на кръвотечението, предимно RSCH, както и противовъзпалителни хормони. При първата си намеса почистих раната и премахнах загнилата тъкан и костните частици. За

да възстановя анатомията на кухината бях принудена да разрежа част от корпус калосум.

— Не е ли това част от връзката между двете полукълба на мозъка?

— Така е. Затова решението ми беше важно, а може би и опасно. Но нямах избор. Така че в този момент пациентът е всъщност два индивида с по половин мозък. Ако беше в съзнание, това щеше да е трагедия. Но тъй като срязях корпус калосум чисто, се надявам да възстановя напълно връзката между полукълбата. Кажете ми какво знаете за човешкия мозък?

— Много малко. И всичко навярно е остаряло от времето на дипломирането ми.

— Тогава знанията ви са напълно неприложими. Сега сме на прага на нова ера, когато освен хирурзи на мозъка ще можем да се наречем и хирурзи на разума. Разумът е функция на мозъка и ние започваме да откриваме как действа той.

— А в случая на Брайън, колко сериозно е увреждането? Може ли да се възстанови?

— Погледнете тук, на тези по-ранни обемни изследвания, и ще видите.

Тя посочи цветните холограми, които сякаш висяха във въздуха. Триизмерният ефект бе поразителен — сякаш сам гледаш вътре в мозъка. Снеърсбрук докосна едно бяло петно, после още едно.

— Тук куршумът е влязъл в черепа. Излязъл е оттук, отдясно. Минал е през кората на главния мозък от край до край. Хубавото в случая е, че в по-голямата си част кората изглежда незасегната, както и централните органи в средния дял. Ето тук, амигдалата също изглежда здрава, както и най-важният от всички дялове — хипокампусът, този орган, наподобяващ по форма морско конче. Той е един от най-важните фактори, ангажирани при оформянето на спомените и възстановяването им. Може да се каже, че е властелинът на мозъка — и не е бил засегнат.

— Това е добрата новина. А лошата...

— Има наистина известно увреждане на мозъчната кора, но не в такава степен, че да се смята за много сериозно. Куршумът обаче е разкъсал голям брой нервни влакна и бялото вещество, което представлява главната маса на мозъка. Те служат за връзка между

различните части на мозъчната кора, както и между тях и други дялове на мозъка. Това означава, че в част от мозъка на Брайън са прекъснати връзките между базата данни и другите средства, които им са необходими, за да изпълняват функциите си. Затова в този момент Брайън няма никакви спомени.

— Искате да кажете, че паметта му е заличена, унищожена?

— Не, не точно. Вижте, преобладаващата част от дяловете на неокортекса са незасегнати. Но повечето от връзките им са прекъснати — вижте тук, и тук. За останалата част от мозъка те просто не съществуват. Структурите, нервните връзки, които изграждат спомените му, са още тук — на различни места в разбития му мозък. Но другите части не могат да се свържат с тях, така че сами по себе си те са безполезни. Като кутия, пълна с магнитни дискове без компютър. Това е трагедия, защото ние съществуваме чрез нашите спомени. Сега Брайън е на практика безпаметен.

— Значи той... вегетира.

— Да, в смисъл че не може да мисли. Може да се каже, че голяма част от спомените му са били изключени от компютъра на мозъка му, така че не могат да бъдат извиквани когато е нужно, за да ги използва. Той не може да разпознава предмети, думи, лица, приятели, нищо. Накратко, доколкото виждам, той вече не може да мисли в каквато и да било степен. Разсъдете върху това. Освен по отношение на размерите, може да се каже, че съществува малка видима разлика между повечето части на човешкия мозък и този на една мишка, ако не смятаме това великолепно допълнение към нашия по-висш мозък — кората, развила се при предшествениците на приматите. В сегашното си състояние горкият Брайън, моят приятел и сътрудник, е просто една черупка без душа, същество по-низше от бозайниците.

— Това ли е всичко? Това ли е краят?

— Не, не е задължително. Макар Брайън всъщност да не може да мисли, той определено не е мозъчно мъртъв, както го формулират юристите. Ако това беше станало преди няколко години, нямаше да можем да направим нищо. Вече не е така. Сигурна съм, че знаете за помощта, която ми оказваше Брайън в практическото приложение на теориите му за изкуствения интелект, и по-точно, в разработката на експериментална техника за възстановяването на прекъснати мозъчни връзки. Постигнала съм известен успех, но засега само с животни.

— Ако има шанс, най-нищожен шанс, трябва да го използвате. Можете ли да го направите, можете ли да спасите Брайън?

— Прекалено рано е да се каже каквото и да било със сигурност. Уврежданията са обширни и аз не знам колко от тях ще мога да коригирам. За нещастие куршумът, освен че е причинил обща травма, е разкъсал милиони нервни влакна. Няма да мога да свържа точно частите на всички от тях. Но се надявам все пак да открия стотина хиляди и да ги съединя.

Беникоф поклати глава.

— Не ви разбирам, докторе. Ще отворите мозъка му и ще откриете кои са съответните части на един милион различни срязани нервни влакна? Това ще ви отнеме години.

— Така щеше да бъде, ако се налагаше да ги свързвам едно по едно. Но с помощта на компютърните микрохирургически технологии може да се оперира на много места едновременно. Паралелният ни компютър може да идентифицира по няколко срязани връзки на секунда, а всеки ден има по 86 400 секунди. Ако всичко се развива според предвижданията ми, процесът на сондиране в паметта би трябвало да отнеме само няколко дни, за да бъдат идентифицирани и маркирани нервните влакна, които трябва да свържем отново.

— Може ли да се направи това?

— Не е лесно. Когато нервното влакно е отрязано от майчината клетка, то умира. За щастие празната тръбичка на мъртвата клетка остава на мястото си, а това прави възможно повторното израстване на нерва. Ще използвам разработени от мен самата елементи за имплантиране, които ще контролират израстването. — Снеърсбрук въздъхна: — А после, е, страхувам се, че това ще бъде само началото на възстановяването на нервите. Въпросът не е просто да се съединят всички разкъсани нерви, които виждаме.

— Защо не е достатъчно?

— Защото трябва да възстановим оригиналните връзки. А проблемът е, че всички нервни влакна изглеждат еднакво и са почти едни и същи. Неразличими. Но ние трябва да ги съединим правилно, за да възстановим точно предишните връзки в мозъка. Виждате ли, паметта не е нито в мозъчните клетки, нито в нервните влакна. Тя е просто в начина на разположението на връзките между тях. За да станат нещата както трябва, ще ни е нужен и трети етап — след като

приключим втория днес. След това ще трябва да намерим начин да достигнем до различните нива на паметта му и да ги изследваме — и в зависимост от резултата да пренаредим новите връзки. Това не е правено никога досега и не съм сигурна дали на този етап мога да го постигна. А, ето че е готово.

Влезе забързан техник с касета за мултисканиране на ОИ и я сложи в проектора: триизмерната холограма се появи сякаш изневиделица. Снеърсбрук я огледа внимателно, после кимна мрачно.

— Сега, след като видях степента на поражението, мога да довърша отстраняването на мъртвата тъкан и да се подготвя за втория жизненоважен етап на операцията — възстановяването на връзките.

— Какво точно смятате да направите?

— Ще използвам някои нови техники. Надявам се да успея да открия точно каква роля е изпълнявало всяко от нервните влакна при предишните умствени дейности на Брайън, но първо трябва да разбере къде е функционирало всяко от тях в схемата на семантичните нервни мрежи на пациента. Тъкмо тези паяжини на мозъчните връзки са основата на нашите знания и умствени процеси. Трябва да направя също така съдбоносната стъпка — да разрежа останалите части от корпус калосум. Това ще ми предостави уникалната възможност да изградя връзки между почти всички части на мозъчната кора. Ще бъде опасно, но ще даде най-голям шанс за пълното повторно свързване на двете полукълба.

— Трябва да науча повече по този въпрос — каза Беникоф. — Имам ли шанс да бъда допуснат да наблюдавам операцията?

— Съвсем реален. Пускала съм в операционната до петима наблюдаващи, да дишат вкупом във врата ми. Нямам нищо против, стига да не ми пречите. Откъде се взе този внезапен интерес?

— Той е нещо повече от болезнено любопитство, уверявам ви. Описахте използваните апаратури и това, което могат да правят. Искам да ги видя в действие. Ако искам изобщо да науча нещо за изкуствения интелект, трябва да знам повече за тях.

— Разбирам. Тогава елате с мен.

3.

10 февруари 2023

Беникоф, облечен в стерилна престилка и с маска на лицето, обут с еластични ботуши върху обувките, опря гръб о зелените плочки на стената в операционната и се опита да стане невидим. На тавана имаше две големи осветителни тела на релси, които сестрата започна да придвижва и наглася, докато дежурният хирург остана доволен от положението им. На масата, върху неподвижното тяло на Брайън, подобно на палатка бяха прикрепени стерилни сини чаршафи. Само главата му оставаше открита, подаваше се извън края на масата и беше фиксирана неподвижно със заострените стоманени шипове на държателя. Те бяха три, преминаваха през кожата на скалпа му и завършваха забити здраво в костта под нея. Превръзките, покриващи двете огнестрелни рани, изглеждаха ослепително бели в контраст с оранжевия цвят на черепа му, избръснат гладко и обработен с дезинфекциращо средство.

Снеърсбрук изглеждаше спокойна, делова. Обсъждаше предстоящата операция с анестезиолога и със сестрите, после се зае с прецизното разполагане на проектора.

— Точно тук ще работя — каза тя, показвайки върху екрана на холограмата. — А тук ще срежеш ти.

Докосна очертаната зона, отбелязана от нея с туш върху плаката, провери отново дали отворът ще бъде достатъчно голям, за да открие изцяло поразената област и да й позволи да работи вътре в него. Кимвайки доволно, тя проектира холограмата върху черепа на Брайън и започна да наблюдава дежурния хирург, докато той очертаваше линиите върху кожата, следвайки тези на изображението, като ги прекопирваше съвсем точно. Когато свърши, около главата прикрепиха още стерилни чаршафи, така че остана открита само зоната за опериране. Снеърсбрук излезе, за да се измие: дежурният хирург започна едновременно рутинна работа по отварянето на черепа.

За щастие Беникоф бе гледал достатъчно на брой операции, за да не се обезкуражи. Той все още се удивляваше на голямата сила, която бе нужна, за да се проникне през здравата кожа, мускулите и костта, брониращи мозъка. Първо използваха скалпел, за да стигнат до костта; скалпът, отделен след разрязването, бе пришит към околния стерилен плат. След като кървящите артерии бяха затворени плътно с електрическо обгаряне, дойде ред на проникването през костта.

Хирургът проби дупките ръчно, с лъскава метална стяга и свредел. Сестрата почисти подобните на трески костици от черепа. Работата беше тежка, хирургът се потеше и трябваше да се отдръпне назад, за да попият потта от челото му. След като дупките стигнаха до мозъка, той ги уголеми с друг инструмент. Последната стъпка беше използването на електрическия краниотом, снабден с приспособление за разрязване на костта, за да се съединят дупките. След като напрани това, хирургът вкара плоския метален повдигач между черепната кутия и мозъка, като внимателно отлепи и вдигна парчето от черепа; една сестра го зави в стерилна материя и го сложи в антибиотичен разтвор.

Сега Снеърсбрук можеше да започва. Тя влезе в операционната, като държеше измитите си грижливо ръце нагоре, на нивото на очите си, вмъкна ги в ръкавите на стерилната престилка, надяна гумените ръкавици. Бутнаха на мястото ѝ подвижната масичка на колелца с инструментариума, всичко върху нея беше грижливо подредено от дежурната сестра. Скалпелите, ретракторите, иглите, кукичката за нерви, десетки ножици и щипци, целият арсенал от инструменти, нужни, за да се проникне в самия мозък.

— Дурал-ножиците — каза Снеърсбрук, протягайки ръка, после се наведе да разреже външната обвивка на мозъка. Тъй като вече бе изложен на въздуха, автоматични спрейове го поддържаха влажен.

Беникоф, подпрян на стената, не можеше да вижда всички подробности; и толкова по-добре. Най-важен беше финалният етап, когато щяха да придвижат до масата странната на вид машина, която сега стоеше до стената. Метална кутия с екран, пулт за управление и клавиатура и две лъскави механични ръце, излизащи отгоре. Ръцете завършваха с многобройни разклонени пръсти с все по-малък и по-малък диаметър, а на върха на всеки от тях проблясваше по едно къдраво метално клъбце — шестнайсетте хиляди микроскопични разклонения в края на всеки от пръстите бяха прекалено тънки, за да

бъдат различни от човешкото око. Мултиклоновият манипулатор бе разработен само за едно десетилетие. Сега бе изключен и пръстите висяха отпуснати на снопове като метална плачеща върба.

Бяха нужни два часа, за да може хирургът, работещ с голям микроскоп, скалпели и инструмент за обгаряне, да изчисти следата от нараняването и бавно и прецизно да ограничи поражението, нанесено от куршума.

— А сега ще свързваме — каза тя, изправяйки се, и посочи към манипулатора.

Както всичко друго в операционната и той беше на колелца: наместиха го до масата. Когато го включиха, пръстите се раздвижиха и се издигнаха, после отново се спуснаха и под контрола на хирурга започнаха да работят в мозъка на своя създател.

Лицето на Снеърсбрук бе посивяло, а под очите ѝ имаше тъмни кръгове от умора. Тя отпи от кафето си и въздъхна.

— Възхищавам се на издържливостта ви, докторе — каза Беникоф. — Мен ме заболяха краката само да стоя и да гледам. Толкова дълго ли продължават всички мозъчни операции?

— Повечето. Но тази беше особено тежка. Трябваше да поставя и фиксирам на място всички тези микрочипове. Беше нещо като комбинация между хирургия и нареждане на мозайка, тъй като всеки един от ПНЕВ-чиповете имаше различна форма, за да направи идеален контакт с повърхността на мозъка.

— Видях това. Как функционират те?

— Това са чипове с ПНЕВ-покрытие — за програмируеми невроелектронни връзки. Използвах ги във всички увредени точки от повърхността на мозъка му. Те ще изградят връзките с прекъснатите нервни влакна, завършващи на тези повърхности и ще контролират повторното израстване на нервите на Брайън. Разработваме ги от години и са всестранно изпитани върху животни. Тези чипове показаха удивителен резултат при лекуването на наранявания по гръбначния стълб у човека. Но до този момент не са били използвани вътре в човешкия мозък, освен в рамките на няколко малки експеримента. Ако имах някаква приемлива алтернатива, със сигурност не бих ги използвала.

— Какво ще стане след това?

— Чиповете са покрити с живи ембрионални човешки нервни клетки. Те би трябвало да пораснат и да осигурят физическа връзка между края на всеки от разкъсаните нерви и поне един от квантовите транзисторни вентили по повърхността на ПНЕВ. Този процес на растеж би трябвало вече да е започнал и ще продължи през следващите няколко дни. Веднага щом прораснат тези нови нервни влакна, аз ще започна да програмирам ПНЕВ-чиповете. Всеки от тях има достатъчен насочващ капацитет, за да приеме нервен сигнал, постъпващ от която и да е част на мозъка, и да го изпрати по точно определено нервно влакно, водещо до друго място в него.

— Но как бихте могли да знаете къде точно да го изпратите?

— Тъкмо в това е проблемът. Ще работим с неколкостотин милиона различни нерви и за никой от тях не знаем къде би трябвало да води. Първият етап ще бъде да проследим анатомията на Брайън, за да получим грубата, приблизителна схема за това къде водят повечето от нервните влакна. Няма да е достатъчна, за да бъде проводник на сложни мисли, но надявам се, ще е достатъчна за едно минимално ниво на функционално възстановяване, въпреки всички грешки в подробностите. Ако например моторната област на мозъка му изпрати сигнал за движение, то някой от мускулите сигурно ще се раздвижи, макар и не точно този, който трябва. Така ще изградим ответна реакция, която по-късно може да бъде заучена или пренасочена. Имплантирах конектор в кожата на Брайън, ето тук — Ерин докосна тила си над яката. — Компютърът предава информацията, като вкарва там микроскопичните краища на нишки от оптично влакно, които се свързват с всеки от ПНЕВ-чиповете вътре в мозъка. После можем да използваме външния компютър, за да проведем търсене с цел да открием съответните части в срещуположните полукълба, които отговарят на едни и същи спомени или представи. След като те бъдат открити, компютърът може вече да изпраща сигнали, за да изгради вътрешни електронни връзки между съответните ПНЕВ-чипове. Всеки от тях прилича на старовремска телефонна централа, където всеки телефонен абонат се свързва с кабел чрез комутационното табло с друг абонат. Аз ще започна да използвам тази телефонна централа от нерви в мозъка на Брайън, за да възстановя срязаните връзки.

Бен си пое дълбоко дъх.

— Е, това е значи. Ще възстановите цялата му памет!

— Едва ли. Ще има спомени, умения и сръчности, които ще са загубени завинаги. Всъщност се надявам да възстановя достатъчно, за да може Брайън повторно да научи заличеното. Нужна е невероятно голяма работа. За да разбере човек сложността на мозъка, е нужно да знае, че в изграждането на неговите структури участват много повече гени, отколкото при който и да е друг орган.

— Разбирам. Вярвате ли, че личността, човекът, когото познаваме като Брайън, е още жив?

— Така смятам. По време на операцията видях през покривките, че крайниците му се движат, познато движение, което ми напомни за начина, по който мърдаме, когато сънуваме. Сън! Какво ли би могъл да сънува онзи полуразрушен мозък?

Тъмнина.

Вечна тъмнина. Топла тъмнина.

Усещане. Спомен.

Спомен. Съзнание. Присъствие. Отново, отново и отново. Не води никъде, не е свързан с нищо, една безкрайна затворена крива.

Тъмнина. Къде? Килерът. Сигурността бе в тъмнината му. Убежище на едно дете. Няма светлина. Само звук. Споменът се повтаряше отново и отново.

Звук? Гласове. Познати гласове. Гласове, които мразеше. И един непознат. Особен. С акцент като по телевизията. Не е ирландски. Американски е, той позна. Американците, те идваха в селото. В кръчмата. Правеха снимки. Един сне него. Даде му златни дваисет пенса. Купи си сладки с тях. Изяде ги всичките. Американци.

Тук? В тази къща. Любопитството го накара да напипа дръжката на вратата на килера. Хвана я, завъртя я и бавно отвори. Сега гласовете бяха по-ясни, по-чисти. Дори крещяха, това сигурно беше вуйчо му Шеймъс.

— Имаш гадното нахалство да идваш тук! И нерви като въжета, мръсник такъв. Идваш право в къщата, където тя умря, нали. Проклет нахалник...

— Няма защо да крещите, мистър Райън. Казах ви защо дойдох. Заради това.

Беше новият глас. Американски. Не съвсем американски. Ирландски като всички, но от време на време американски. Всичко бе прекалено особено, за да не го види. Брайън забрави яда си, задето го пратиха в стаята му толкова рано, забрави безсилната ярост, която го бе накарала да се скрие в килера, на тъмно, да хапе кокалчетата на пръстите си и да плаче — там, където никой не можеше да го види и чуе.

Той прекоси на пръсти малкото коридорче, усети хладината на дъските под босите си крака, топлината на парцаленото чердже пред вратата. На пет години вече можеше да гледа през ключалката, без да стъпва върху някоя книга. Долепи око до отвора.

— Това писмо дойде преди няколко седмици.

Човекът с американския акцент имаше рижа коса и лунички. Изглеждаше ядосан, докато размахваше листа хартия.

— Ето и клеймото на плика. Ето тук. Тара, това село. Искате ли да знаете какво пише?

— Махай се — избоботи тежкия, флегматичен глас, последва кашлица. Дядо му. Още пушеше по двацет на ден. — Не разбираш ли, като ти казваме с прости думи. Тук не те искаме.

Новодошлият отстъпи, въздъхна.

— Знам това, мистър Райън, и не искам да споря с вас. Просто искам да зная дали тези твърдения са верни. Този човек, който и да е той, пише, че Айлин е мъртва...

— Съвсем вярно е, бога ми — и ти я уби!

Вуйчо Шеймъс вече губеше търпение. Брайън се чудеше дали ще удари този човек, също както удряше него.

— Това би било трудно, тъй като не съм виждал Айлин повече от пет години.

— Но веднъж преди това я видя и още как, гаден кучи сине. Направи й дете, избяга и я остави тук със срама й. И с копелето.

— Не е съвсем вярно, нито пък е уместно.

— Разкарай се с тези засукани думи!

— Не, не и преди да видя момчето.

— Първо аз ще те видя в ада.

Чу се стържеш шум и трясък от падането на стол. Брайън стисна дръжката на бравата. Добре знаеше тази дума. Копеле. Това беше той. Така му викаха другите момчета. Какво общо имаше това с мъжа в

гостната? Не знаеше; трябваше да разбере. Щяха да го бият, ако опита. Няма значение. Той завъртя топката на бравата и бутна вратата.

Тя се отвори рязко и се блъсна в стената, а той застана на прага. Ето го дядо му на кушетката, с окъсания си син пуловер, с фас на устната, изпускащ кръгче дим към полузатвореното му око. Вуйчо Шеймъс със стиснати юмруци, с падналия зад него стол, зачервено лице, готов да избухне.

И новодошлият. Висок, добре облечен, с костюм и връзка. Обувките му бяха черни и лъскави. Той погледна надолу към момчето, по лицето му се изписа силно вълнение.

— Здравей, Брайън — каза той съвсем тихо.

— Пази се! — изкрещя Брайън.

Много късно. Юмрукът на вуйчо му, станал корав от дългите години работа в мината, улучи мъжа право в лицето и го повали на пода. Отначало Брайън си помисли, че ще стане бой като всяка събота пред кръчмата, но явно сега нямаше да бъде така, не и този път. Новодошлият докосна с ръка бузата си, погледна кръвта, изправи се несигурно.

— Добре, Шеймъс, може би заслужавах това. Но само този път. Долу юмруците, човече, и покажи малко разум. Аз видях момчето и то ме видя. Каквото станало, станало. Аз мисля за бъдещето му, а не за миналото.

— Виж ги само двамата — промърмори дядото, като сподави кашлицата си. — Приличат си като зайци, червенокоси и всичко останало. — Настроението му се промени рязко и той размаха ръце, а от цигарата му изхвърчаха искри. — Връщай се в стаята си, момче! Тук няма какво да гледаш, няма какво да слушаш. Вътре или ще усетиш ръката ми.

Непълни, разпокъсани, плаващи във времето. Спомени, отдавна забравени, несвързани. Заобиколени и разделени от тъмнина. Защо още беше тъмно? Пади Делейни. Баща му.

Като кадри от филм. Бързо сменящи се и кратки, толкова кратки, че не ги различаваше. Тъмнина. Изведнъж кадрите отново се проясняват.

Силен рев на мотор, прозорците пред него бяха по-големи от всички други, които бе виждал дотогава, по-големи от витрините на магазин. Той стискаше здраво ръката на мъжа. Изплашен е, всичко бе толкова непознато.

— Това е нашият самолет — каза Патрик Делейни. — Големият зелен ей там, с издутината отгоре.

— 747–800. Виждал съм снимка във вестника. Може ли да се качим сега?

— След малко, веднага щом ни повикат. Ще бъдем първи.

— И няма да се върна в Тара?

— Само ако искаш.

— Не. Мразя ги.

Той подсмръкна и избърса нос с опакото на ръката. Погледна нагоре към високия мъж до него.

— Познаваше ли майка ми?

— Познавах я много добре. Искях да се ожения за нея, но имаше причини, поради които не можехме да се оженим. Когато пораснеш, ще разбереш.

— Но... ти си моят баща, нали?

— Да, Брайън, аз съм твойт баща.

Преди беше задавал този въпрос много пъти и никога не беше напълно сигурен, че наистина ще получи верния отговор. Сега тук, на летището, с големия зелен самолет пред тях, той най-накрая повярва. И щом повярва, нещо вътре в него сякаш се надигна и го заля, сълзите му бликнаха и потекоха надолу по бузите.

— Никога, никога не искам да се върна.

Баща му бе коленичил до него, притискаше го здраво до себе си, така че едвам си поемаше въздух — но му беше хубаво. Усмихна се и усети соления вкус на сълзите, усмихваше се и плачеше едновременно, без да може да спре.

4.

12 февруари 2023

На другия ден Ерин Снеърсбрук влезе в операционната уморена. Но при вида на Брайън забрави за умората. Толкова много бе вече направено; и още толкова много имаше да се върши. Мъртвата мозъчна тъкан — в по-голямата си част бяло вещество — бе изрязана.

— Започвам имплантационните серии — каза тя шепнешком. Думите ѝ бяха предназначени по-скоро за записа, отколкото за сведение на работещите в операционната. Чувствителните микрофони щяха да уловят казаното, независимо колко тихо или високо бе изречено, и щяха да запишат всичко. — Мъртвата тъкан е отстранена. Наблюдавам сечение на бяло вещество. Това е областта, където са прекъснати аксоните на редица неврони. Проксималното окончание на всеки прерязан нерв е все още живо, тъй като тялото на самата клетка е разположено там. Но дисталното окончание и другата част на аксона, която се свързва със синапса на останалите клетки, са мъртви. Хранителните вещества и енергията не достигат до тях. Това налага използването на две различни техники. Направила съм отливки на повърхностите на напречните разреза на бялото вещество. По тези отливки са изработени гъвкави ПНЕВ-микрофилмови чипове. Компютърът е запомнил всяка отливка и знае къде да постави всеки чип. Клетки от съединителна тъкан ще закрепят чиповете на местата им. Щом поставя свързващите чипове, проксималните влакна ще могат да осъществят контакт с тях. Срязаните краища на аксоните ще бъдат покрити със стимулиращ растежа протеин. Чип-филмът е покрит с химически активни точки, които под въздействието на електрически ток ще притеглят нарастващия аксон и ще го прикрепят към свързващото гнездо на най-близкия чип. Ето това възнамерявам да направя сега.

Докато говореше, тя включи свързващия робот, нареди му да се придвижи над отворения череп и да проникне вътре. Малките

пръстчета с разклонения по тях постепенно се разшириха, отделиха се едно от друго и бавно се спуснаха надолу. Вграденият в робота компютър имаше такива големи възможности, че управляваше поотделно всяко едно от микроскопичните пръстчета. Лещите, които се нуждаеха от по-големи дължини на светлинните вълни, за да формират образ, не бяха инсталирани на връхчетата им, а се намираха няколко разклонения по-назад. Образът от лещите на всеки пръст се предаваше на компютъра, където биваше сравняван с другите образи и по този начин се изграждаше вътрешен триизмерен модел на срязания мозък. Пръстчетата отново се придвижиха надолу — някои по-бавно от останалите — докато почти докоснаха повърхността, после се разпериха и закриха зоната от погледа на хирурга.

Снеърсбрук се обърна към монитора и каза:

— По-ниско. Стоп. Спусни още. Наклони назад. Стоп.

Сега тя и компютърът виждаха едно и също. Изображение в едър план на срязаните повърхности, което тя можеше да уголемява или свива, за да види цялостната картина.

— Задействувай пулверизаторите — нареди тя.

На всеки десет пръстчета едно бе кухо; всъщност то представляваше миниатюрен флакон с електронен вентил на върха. Дюзите се отвориха и заобсипваха с микроскопични пръски повърхността на срязания мозък. Това бе невидимо електрофлуоресцентно покритие.

— Угаси осветлението — заповяда тя и в операционната се възцари сумрак.

Свързващият робот бе доволен от работата си и прекрати нанасянето на покритието. След като подбра част от ниската зона на раната, Снеърсбрук изпрати възможно най-малкото количество ултравиолетова светлина надолу по тънките като косъм оптични нишки.

На екрани се видя как светещи точки изпъстриха повърхността на мозъка.

— Електролуминесцентното покритие е нанесено върху окончанията на всички нерви. Под въздействието на ултравиолетовата светлина то започва да отделя достатъчно фотони, за да бъде идентифицирано. Само нервите, които са все още живи, реагират на

ултравиолетовата светлина. Сега ще поставя имплантите по местата им.

Имплантите, изработени така, че да съответствуват на очертанията на засегнатите повърхности на мозъка на Брайън, бяха потопени във ванички с неутрален разтвор. Тя бе поставена на масичката до главата на пациента и капакът бе вдигнат. Пръстчетата, с безкрайно прецизни движения, се потопиха в разтвора.

— Тези ПНЕВ-импланти са изработени по мярка. Всеки от тях се състои от наслоени филми, представляващи органично-полимерни редове. Гъвкави и еластични, тъй като срязаните тъкани на мозъка вероятно леко са се променили от момента на измерването им за изработката на чиповете. Ще наблюдаваме следното: чиповете изглеждат еднакви, но разбира се, не са. Компютърът е измерил и проектирал всеки от тях така, че да съответствува на точно определени зони от открития мозък. Сега той ще ги разпознае и ще посочи местата им. Всеки филм има няколко оптични свързващи нишки, които ще бъдат прикрепени към съседни чипове за пренасянето на многократни вътрешни входно-изходни сигнали между частите на мозъка. Ако насочим вниманието си към горната повърхност на филмите, ще видим, че върху всеки от тях има и входно-изходна шина. Ролята му ще бъде обяснена при следващата операция. Специално тази задача ще приключи с поставянето по местата им на всички десет хиляди импланта. Изпълнението ѝ започва сега.

Макар че Снеърсбрук ръководеше операцията, всъщност компютърът контролираше поставянето на имплантите. Пръстчетата му се движеха толкова бързо, че очертанията им се размиваха и губеха. Чиповете заемаха местата си в шеметна последователност. Когато и последният от тях бе закрепен, пръстчетата замряха и на Снеърсбрук ѝ олекна. Тя се изправи и болка, остра като нож, прониза гърба ѝ. Не ѝ обърна внимание.

— Започна следващият стадий — процесът на свързването. Повърхностите на филма са изработени по технологията на активната матрична индикация. Целта е всеки полупроводник, при активирането му чрез луминесценция, да идентифицира жив нерв, и след това да осъществи физическа връзка с него. Покритието на филма съдържа подходящи хормони на растежа, под чието въздействие входящите нервни влакна ще образуват синапс с входните транзистори.

Значението на тези свързвания ще се изясни при следващата процедура на имплантирането. Всяко мъртво дистално влакно трябва да бъде заменено със зародишна клетка, генетично програмирана да изгради нов аксон под обвивката на старата, а след това и нови синапси на мястото на дисталните, които са в процес на отмиране. Същевременно, с нарастването на зародишните клетки, ще се развият дендрити, които ще се свържат с изходното гнездо на филмовия чип.

Операцията продължи почти десет часа. Снеърсбрук присъствува неотклонно през цялото време.

Когато завърши и последното свързване, умората я връхлетя като локомотив. На излизане от операционната тя се препъна и едва успя да се хване за рамката на вратата. След операцията Брайън се нуждаеше от постоянно наблюдение и грижи, но това бе работа на сестрите.

Процедурите по възстановяването на мозъка на Брайън бяха изтощителни, а тя имаше и други пациенти и насрочени операции. Променяше разписанието, търсеше и получаваше помощта на най-добрите хирурзи и поемаше само най-неотложните случаи. И въпреки това вече дни наред работеше по двацет и четири часа. Докато правеше бележки на глас по току-що извършената манипулация, гласът ѝ трепереше. Компютърът ѝ щеше да ги запамети и възпроизведе. Ще трябва да вземе „Декседрин“, за да изкара деня. Идеята не е от най-възхитителните, но май няма голям избор.

Свърши, прозина се и се протегна.

— Край на доклада. Включи вътрешното разговорно устройство. Маделин.

Компютърът прие новата команда и повика секретарката.

— Слушам, докторе.

— Да влезе мисис Делейни.

Тя потри ръце и изправи гръб.

— Включи и записвай във файл с име „Доли Делейни“ — каза тя и провери дали е светнал малкият червен индикатор в основата на настолната лампа. Вратата се отвори и тя се усмихна на жената, която колебливо пристъпи вътре. — Добре направи, че дойде — посрещна я с усмивка Снеърсбрук, като се изправи бавно и посочи стола от другата страна на бюрото. — Чувствай се като у дома си, мисис Делейни.

— Моля ви, докторе, наричайте ме Доли. Бихте ли ми казали как е той?

В гласа ѝ се долавяше напрегнатост, като че едва успяваше да запази самообладание. Слаба жена с остър поглед, стиснала с две ръце огромна дамска чанта на коленете си. Като бариера.

— Никаква промяна. Доли, откакто говорих с теб вчера. Той е жив и трябва да сме благодарни. Но е пострадал сериозно и ще минат седмици, а може и месеци, преди да разберем какъв ще е резултатът от процедурите. Ето защо ми е нужна твоята помощ.

— Не съм медицинска сестра, докторе. Не виждам какво бих могла да направя. — Тя пооправи чантата на коленете си, но я остави като бариера. Беше красива жена и щеше да изглежда още по-добре, ако ъгълчетата на устата ѝ не бяха така рязко отпуснати надолу. Имаше вид на човек, към когото съдбата не е била особено благосклонна, и е обиден на целия свят. — Имате нужда от помощ, но аз нямам ни най-малка представа какво се е случило с Брайън. Всички ми казват, че просто е имало някакъв нещастен случай в лабораторията. Надявах се, че вие ще можете да ми обясните. Кога ще мога да го видя?

— Веднага щом това стане възможно. Но трябва да знаеш, че Брайън е претърпял значително увреждане на черепа и съответно е получил сериозна травма на бялото вещество на мозъка. Налице е... разстройство на паметта. Но може да му се помогне, ако намеря начин да събудя някои от ранните му спомени. Затова ми е необходима повече информация за твоя син...

— Доведен син — заяви решително тя. — Патрик и аз го осиновихме.

— Извинете, не знаех.

— Няма нищо, докторе, няма за какво да се извинявате. Всички го знаят. Брайън е роден син на Патрик, който преди да се срещнем, преди да напусне Ирландия, е имал връзка с някакво местно момиче. Майката на Брайън.

Доли извади дантелена кърпичка, леко попи дланите си и я пхна обратно в чантата, която се затвори с остро щракване.

— Бих искала да знам повече за тази история, мисис Делейни.

— Защо? Минала работа, какво да ровим... Съпругът ми е мъртъв от девет години. Бяхме се... разделили. Разведени бяхме. Живеех при семейството си в Минесота. Не поддържахме връзка. Дори

не знаех, че Пади е болен, никой нищо не ми казваше. Навярно разбирате как се чувствам. За пръв път научих, че не е бил в ред със здравето си, когато Брайън ми се обади за погребението. Това е всичко.

— Съжалявам, че сте били разделени. Но колкото и трагично да е това, то все пак не променя подробностите от раните години на Брайън. Трябва да ми разкажеш за тях. Искам да вникна в детството му. Сега, когато съпругът ти е мъртъв, ти си единственият човек на света, който може да ми даде тези сведения. Мозъкът на Брайън е сериозно увреден, разрушени са обширни зони. Той има нужда от помощта ти, за да възстанови спомените си. Признавам, че голяма част от това, което върша, е експериментално, и че никога не съм го вършила преди, но то е единственият му шанс. За да успея, трябва да знам къде и какво да търся в миналото му.

Проблемът е в това, че за да върна паметта на Брайън, аз трябва да проследя развитието на съзнанието му от най-ранно детство. Сложната структура на човешкото съзнание може да бъде наново изградена само от основата нагоре. Представите и понятията от по-високите нива не могат да бъдат активизирани, ако не сме в състояние да работим с техните по-ранни форми. Ще се наложи да конструираме наново съзнанието му — съвкупността от представи — по почти същия начин, по който те са се формирали в детството. На този етап само ти можеш да ме насочваш. Ще ми помогнеш ли да му върнем миналото с надеждата, че тогава той ще има и бъдеще?

Доли слушаше със здраво стиснати и побелели от усилието устни. Трепереше. Ерин Снеърсбрук чакаше в търпеливо мълчание.

— Минало е много време, откакто Брайън и аз живеем далеч един от друг. Но аз го отгледах, дадох всичко от себе си. Не съм го виждала от погребението...

Тя отново извади кърпичката, попи ъгълчетата на очите си, прибра я и изправи глава.

— Знам, че ти е трудно, Доли. Но е жизненоважно да узная тези факти. Мога ли да те попитам къде за пръв път се срещнахте със съпруга ти?

Доли въздъхна, после кимна в знак на мъчително съгласие.

— В Канзаския университет. Пади пристигна там от Ирландия, както ви казах. Беше преподавател в университет. В педагогическия факултет. Аз също преподавах, семейно планиране. Както сигурно

знаете, все повече и повече се налага мнението, че всички проблеми на околната среда се дължат най-вече на свръхнаселеността, тъй че тази дисциплина вече не е забранена в учебните заведения. Пади беше математик, много добър математик, с квалификация, надхвърляща нивото на нашия колеж. Ето защо беше назначен в новия университет в Тексас и докато го открият, преподаваше в Канзас само временно. В договора му имаше такова условие. Искане да го обвържат. Заради самите тях, не толкова заради него. Той беше самотен, нямаше приятели. Дъблин му липсваше жестоко. Така казваше — жестоко. Не че много говореше за себе си. Преподаваше на студентите от долните курсове, които се интересуваха единствено от оценките и нехаеха за предмета му. Това го вбесяваше. Някъде по това време започнахме да излизаме. Той ми имаше доверие и аз знаех, че моето присъствие му носи утеха.

Не зная защо ви разказвам всичко това. Може би защото сте лекар. Не съм го споделяла с никого до днес. Сега, когато всичко е вече минало и той е мъртъв, най-после мога да го изрека на глас. Не мисля... не мисля, че някога ме е обичал. Просто му беше добре с мен. В демографията има много математика, тъй че успявах да следвам мисълта му донякъде, когато говореше за работата си. Разбира се, бързо се обърквах, но той не забелязваше. Мисля си, че е гледал на мен като на едно топло присъствие, казано с две думи. Но поне в началото това нямаше значение. Когато пожела да се ожени за мен, аз се вкопчих в тази възможност. Тогава бях на трийсет и две, а времето си минаваше. Нали знаете, казват, че ако една жена не се омъжи до трийсетте, едва ли някога това ще ѝ се случи. Приех предложението му. Опитвах се да забравя ученическите блянове за романтична любов. В края на краищата хората понякога са щастливи и в бракове по сметка. Трийсет и две е трудна възраст за една самотна жена. Колкото до него, ако обичаше някого, то това бе онази, другата. Мъртва, наистина, но все едно.

— Значи е говорил за връзката си с онова момиче в Ирландия?

— Разбира се. Не може да се очаква един мъж на неговата възраст да е девствен. Дори в Канзас. Той беше изключително честен и откровен човек. Знаех, че с онова момиче са били много близки, но всичко бе приключило отдавна. Отначало не ми каза за момчето. Но преди да ми предложи да се омъжа за него, сподели с мен какво му се

бе случило в Ирландия. Всичко. Не казвам, че не ме заболя, но миналото си е минало, така е.

— И какво знаеше ти за Брайън?

— Знаех колкото и Пади — съвсем малко. Името му и това, че живее с майка си в някакво село. Тя не желаше да поддържа връзка с Пади и аз виждах, че това го разстройва. Писмата му се връщаха неразпечатани. Опитваше се да изпраща средства за детето, но му отказваха. Той дори изпрати пари до тамошния свещеник, за момчето, но нищо не излезе. Пади не ги искаше обратно и ги дари на църквата. Свещеникът не забрави това, и когато момичето почина, той му писа. Пади прие вестта болезнено, макар че се опитваше да не го показва. Вкопчи се в работата, за да забрави. Тъкмо тогава ми направи предложението. Както вече казах, знаех причината, за да постъпи така. Може и не всичко да ми е харесвало, но си мълчах. Тя беше мъртва, ние женени, и това е. Дори престанахме да разговаряме на тази тема.

И тъкмо затова онова ужасно писмо ни потресе. Той каза, че трябва сам да разбере какво става, и аз не възразих. Не бях виждала по-съсипан човек от него, когато се върна от първото си пътуване до Ирландия. Сега единствено момчето имаше значение — миналото си беше минало. Когато Пади сподели намерението си да го осиновим, аз се съгласих веднага. Нямахме свои деца и не можехме да имаме поради безплодие. А мисълта за онова сираче, което растеше в мизерия на края на света, не ни оставяше кой знае какъв избор.

— Ти ходи ли в Ирландия?

— Нямахме нужда. Знаех го. Прекарахме медения си месец в Акапулко. Отвратително беше. Хората трябва да проумеят, че в Съединените Щати нищо не им липсва и че тук е по-хубаво, отколкото където и да било в чужбина. По това време Пади бе вече на новото място и преподаваше в Университета за свободна инициатива, с двойно по-висока заплата, отколкото в Канзас. Това беше добре дошло, тъй като трябваше да заплатим известна сума на роднините в Ирландия. Но си струваше, защото щяхме да отървем момчето от нищетата. Пади свърши всичко сам, макар че не беше много лесно. Наложих се да пътува три пъти до Ирландия, за да уреди всичко. Докато беше там последния път обзаведох стаята на детето. Той имаше приятел там — някой си Шон, с когото били съученици. После станал адвокат. Пади трябвало да се яви и в съда. Бяхме сключили

католически брак, и това било първото нещо, за което го попитали. Иначе нямаше да имаме никаква надежда за осиновяването. После го подложили на унизителни тестове за бащинство. Но имаше за какво, в края на краищата. Самолетът щеше да пристигне с четири часа закъснение, но аз не мръднах от летището. Струваше ми се, че слизат последни. Никога няма да забравя онзи миг. Пади изглеждаше толкова уморен! Ами момчето! Кожата му бе прозрачна, сякаш никога през живота си не бе виждало слънце. Мършаво, с ръце като кибритени клечки, стърчащи от мръсното яке. Помня, че се огледах — срамувах се да не ме видят с това толкова зле облечено дете.

Снеърсбрук й даде знак с ръка да млъкне и провери отново дали лампата за запис свети.

— Добре ли си спомняш този момент, Доли?

— Никога няма да го забравя.

— В такъв случай трябва да ми разкажеш за него най-подробно. Заради Брайън. Паметта му е... да речем, увредена. На мястото си е, но трябва да го накараме да си спомни това.

— Не разбирам.

— Ще ми помогнеш ли, дори да не разбираш?

— Щом искате, докторе... Щом казвате, че е толкова важно. Свикнала съм да приемам нещата на доверие. Пади бе мозъкът в нашето семейство. И Брайън, разбира се. Мисля, че ме имаха за глупачка. Не че някога са го казвали, но то се усещаше.

— Доли, давам ти думата си, че ти си единственият човек на света, който може да помогне на Брайън сега, в този момент, докато не е станало късно. Никой тук не те смята за глупачка. Трябва да възстановиш тези спомени. Трябва да опишеш всичко, така, както го помниш. С най-малките подробности.

— Е, щом казвате, че е толкова важно, че ще помогне, ще направя каквото мога. — Тя се изправи решително. — Като малък Брайън бе много привързан към мен. Едва когато поотрасна, се отчужди. Но мисля, дори съм сигурна, че тъкмо тогава имаше нужда от мен.

Пади водеше момчето за ръка. И двамата изглеждаха уморени до смърт. Баща и син — еднаквата червена коса със златист отблясък не

оставяше място за съмнение.

— Трябва да взема чантите — каза Пади. Тя усети допира на небръснатата му буза, когато я целуна. — Наглеждай го.

— Здравей, Брайън. Аз съм Доли.

Той наведе глава и мълчаливо се извърна. Дребничък за осемгодишно момче. Човек не би му дал повече от шест. Мършав и доста мръсен. Недояждане, лоши навици. Тя ще се погрижи за всичко.

— Подредих ти твоя стая, ще ти хареса.

Доли несъзнателно понечи да го прегърне, усети го, че трепери и се отдръпва. Нямаше да е лесно. Тя се усмихна насила, опитвайки се да скрие смущението си. Слава богу, Пади се връща с багажа.

Щом колата потегли, момчето почти веднага заспа на задната седалка. Пади се прозя широко и се извини.

— Няма нищо. Пътуването беше ужасно, нали?

— Дълго и уморително. И... как да кажа... — той погледна към Брайън през рамо — не много лесно в известен смисъл. Ще ти разкажа всичко довечера.

— Спомена по телефона за някакъв проблем с паспорта.

— Формалности. Бил съм ирландец по рождение и натурализиран американец, а пък Брайън си оставал ирландец, въпреки че това би трябвало да е уредено в документите по осиновяването. Но не и според американския консул в Дъблин. Попълвахме разни формуляри и в края на краищата се оказа по-лесно да извадя на Брайън ирландски паспорт и да уредя останалото тук.

— Ще го уредим веднага. Момчето е американец и не му трябва чуждестранен паспорт. Горя от нетърпение да ти покажа стаята. Подредих я както се разбрахме. Легло, малко бюро, няколко хубави картини. Ще му хареса.

Чуждата къща никак не допадна на Брайън. Отначало бе прекалено уморен, за да мисли за това. Събуди се, докато баща му го пренасяше вътре. Яде някаква супа със странен вкус и сигурно е заспал на масата. Когато отвори очи на сутринта, едва не извика от уплаха — всичко бе толкова необичайно. Спалня, по-голяма от гостната у дома. Познатият свят си бе отишъл — заедно с дрехите му. Късите му панталони, фланелката, ризата — всичките в сиво и черно — бяха изчезнали, докато е спял. На тяхно място се мъдρεха нови одеяния в ярки цветове. Дълги панталони. Вратата се отвори; Брайън

трепна и дръпна завивките до брадичката си. Беше баща му; усмихна се едва-едва.

— Добре ли спа? — Той кимна. — Чудесно. Вземи един душ, ей го там, пуска се също като онзи в хотела в Дъблин. И се облечи. След закуска ще ти покажа новия ти дом.

Трябваше да свиква с душа и не беше сигурен дали му харесва. Голямата чугунена вана у дома в Тара си беше нещо къде по-добро.

Когато излязоха, всичко му се стори прекалено непознато и различно, за да го възприеме отведнъж. Слънцето грееше прекалено силно, въздухът бе прекалено влажен. Къщите бяха с необичайна форма, колите бяха много големи и се движеха по дясното платно на пътя. Новият му дом бе странно място. Настилката на улиците бе прекалено гладка. И навсякъде вода, никакви хълмове и дървета. Само плоският мръсен океан и черните метални предмети във водата от всички страни. Защо беше така? Защо не бяха на сушата? Когато пристигнаха на голямото летище, се качиха на друг самолет и прелетяха над целия щат Тексас — така го нарече баща му — само за да дойдат в тази явно безкрайна и гола пустош.

— Не ми харесва тук — каза си тихо той, но Пади го чу.

— С времето ще свикнеш.

— Насред океана!

— Не съм. — Пади посочи тънката кафява ивица на далечния хоризонт, обвита в мараня. — Ето го там брега.

— И никакви дървета — каза Брайън, като се огледа наоколо.

— Дървета има точно пред търговския център — отвърна баща му.

Брайън възрази:

— Но те не са истински, растат в бурета. Не е честно. Защо това място не си е на сушата, както си му е редът?

След като минаха покрай металните постройки в двора на университета и жилищния район в съседство, седнаха да си починат на сенчеста пейка с изглед към океана. Пади бавно напълни лулата си, запали я и заговори:

— Не е съмнено просто за обяснение, особено ако не познаваш добре страната и нещата тук. Всъщност всичко се свежда до политиката. В Съединените Щати съществуват закони за финансирането на изследователски проекти в университетите, за това

кой може и кой не може да инвестира. Много от нашите големи корпорации са си дали сметка, че изоставаме от Япония, където правителството и индустриалците си сътрудничат и взаимно се подпомагат при финансирането на изследванията. Като не могат да променят законите, намерили са начин да ги заобиколят. Тук, извън континенталната зона с ширина три мили, ние теоретически не сме длъжни да спазваме щатските и федералните закони. Този университет, построен върху стари нефтени платформи и насипи, е създаден с изключителна практическа насоченост. Затова ловците на глави на преподаватели и студенти не са жалели парите си.

— Ловците на глави живеят в Нова Гвинея. Те убиват хора, режат главите им и ги опушват, докато се свият. И тук ли ги има?

Пади се засмя, като видя разтревоженото лице на момчето, и посегна да разроши косата му. Брайън се отдръпна.

— Тези ловци на глави са по-различни. Така се наричат на жаргон хората, които предлагат на някого много пари, за да напусне старата си работа. Или дават големи стипендии, за да привлекат най-добрите студенти.

Брайън се замисли над тази нова за него информация, докато гледаше изпод вежди слънчевите отблясъци върху водата.

— Значи си важна клечка, ако си дошъл тук по този начин.

Пади се усмихна — допаднаше му начина на разсъждение на Брайън.

— Сигурно е така, щом съм тук.

— С какво се занимаваш?

— Математик съм.

— Дванайсет плюс седем прави деветнайсет, както в училище?

— С това се започва, после става все по-сложно и по-интересно.

— Като например?

— Като например това, че след аритметиката идва геометрията, после — алгебрата, след нея — висшата математика. Има също така и теория на числата, която остава малко извън основния предмет на математиката.

— Каква е тази теория на числата?

Пади се усмихна на сериозното изражение на лицето на малкото момче и реши да подмине въпроса му. Замисли се. Брайън непрекъснато го изненадваше с това, че бе запомнил редица факти,

макар и откъслечни. Изглеждаше будно момче, убедено, че може да разбере всичко, стига да зададе подходящите въпроси. Но как би могъл да започне да обяснява висшата математика на едно осемгодишно момче? Е, стъпка по стъпка, може би?

— Знаеш ли какво е умножението?

— Че как! Проста работа. Например, 14 по 15 прави 210, защото толкова е и 6 по 35 или 5 по 42.

— Сигурен ли си?

— Няма грешка. Защото 210 е равно на 3 по 2 по 5 по 7. Харесвам числото 210 защото се получава от четири различни числа-единаци.

— Единаци? Така ли ги наричат в Ирландия?

— Не. Сам си ги кръстих — гордо отговори момчето. — Те нямат кратни. Като 5 и 7. Или някои от големите, като 821 и 823. Или 1721 и 1723. Много от тях са по двойки като тези.

„Числа-единаци“ бе терминът на Брайън за простите числа, разбра Пади. Възможно ли е осемгодишните деца да имат понятие за простите числа? Изучават ли ги на тази възраст? Не можеше да си спомни.

Вечерта Доли изключи телевизора някъде след единайсет. Намери Пади в кухнята. Лулата му бе угаснала, а той се взираше, без да вижда, в мрака.

— Лягам си — каза тя.

— Знаеш ли какво е направил Брайън? Съвсем сам. На осем години. Открил е простите числа. И не само това — изглежда си е измислил отличен способ за определянето им.

— Прекалено е сериозен за възрастта си. Никога не се усмихва.

— Не чуваш какво ти говоря. Много е умен. И нещо повече — има основни познания по математика, нещо, което липсва у повечето от студентите ми.

— Щом смяташ така, подложи го на училищен тест за интелигентност. Уморена съм. Можем да поговорим и утре.

— Тестовете за интелигентност са с прекалено голяма културна насоченост. По-нататък, може би, като поживее тук още малко. Ще поговоря с учителите му, когато го заведе на училище.

— Но не още първия ден! Сега ще трябва да посвикне, да се успокои. А и ти трябва да мислиш за лекциите и изследванията си.

Утре аз ще го заведа на училище. Ще видиш, всичко ще мине чудесно.

Брайън намрази училището. Още от първия миг. Намрази грамадния шишкав главен учител. Тук го наричаха директор. Всичко бе различно. Непознато. А и от самото начало взеха да му се присмиват. Учителката започна първа.

— Това ще бъде твоето място в клас — каза тя и посочи неопределено редицата чинове.

— Фредия ли?

— Да, третия. Само че го кажи както трябва. Трети. — Тя зачака с неискрена усмивка. — Кажи „трети“, Брайън.

— Фреди.

— Не „Фреди“. Това е друга дума. Трети!

Тогава децата започнаха да се подхилкват и да шепнат „Фреди“ зад гърба на учителката. Когато звънецът удари и часът свърши, той излезе в коридора заедно с другите, но не остана при тях, а излезе от училището — далеч от всички.

— Това беше първият му учебен ден в училище — каза Доли. — Избяга още след първия час. Вечерта полицията го намерила и го доведоха в къщи.

— Той каза ли защо? — попита Снеърсбрук.

— Никога. Не беше такъв. Или мълчеше, или задаваше безброй въпроси. Средно положение нямаше. Не беше и общителен. Може да се каже, че единственият му приятел бе компютърът. Може би си мислите, че в училище му е писвало от компютри. Нали знаете, сега компютрите са навсякъде. Но не беше така. Щом се прибереше у дома, веднага сядаше пред компютъра си. И не за да играе, а съставяше програми на езика ЛОГО, който бе научил в училище. Много добри програми, казваше Пади. Момчето съставяше самообучаващи се програми, които сами съставяха нови програми. Имаше нещо особено между него и компютрите.

5.

18 февруари 2023

Беникоф чакаше Снеърсбрук пред операционната.

— Имате ли минутка свободно време, докторе?

— Да, разбира се. Тъкмо ще ми кажете какво става при вас...

— Можем ли да продължим в кабинета ви?

— Чудесно. Имам нова кафе-машина. Тъкмо ще я изпробвам. Донесоха я тази сутрин и вече ми я инсталираха.

Беникоф затвори вратата на кабинета, обърна се и повдигна учудено вежди при вида на месинговата машина.

— Стори ми се, че Казахте нова?

— Нова за мен. Тая чудесия сигурно е отпреди най-малко девет-десет години. Такива просто вече не се произвеждат.

— И правилно!

Беше висока шест фута — една внушителна, блестяща камара от вентили, тръби, занитени плочки, цилиндри и увенчана от бронзов орел с широко разперени криле. Д-р Снеърсбрук завъртя някакво кранче и от стърчащата тръба засъска пара.

— Еспreso или капучино? — попита тя, докато сипваше ароматно смляно кафе в резервоара с черна дръжка.

— Еспreso, с лимон.

— Личи си, че не сте тук от вчера. Не може да се пие по друг начин. Нещо ново за крадците?

— Нищо, и то с главна буква. ФБР полицията и дузина агенции продължават издирването денонощно. Издирена е всяка възможна следа, всяка подробност от случилото се онази вечер е най-щателно проверена. И нищо съществено не е открито, откакто разговаряхме за последен път. Кафето е чудесно. — Той отпи нова глътка и изчака и нейното да стане готово. — Това, за съжаление, е всичко, което съм в състояние да доложя. Надявам се, че новините ви за Брайън са по-добри от моите.

Ерин Снеърсбрук гледаше димящата тъмна течност, после сложи още една лъжичка захар и я разбърка.

— В общи линии добрата вест е, че е още жив. Но прекъснатите нерви влошават състоянието си с всеки изминал ден. Надбягвам се с времето и още не зная дали губя или печеля. Както знаете, след като дадено нервно влакно умре, остава една празна тръбичка. Ето защо имплантирах зародишни мозъчни клетки, които ще нарастват и ще заменят тези влакна. Манипулаторът ще инжектира също така малки количества от стимулиращия растежа на нервните клетки препарат гама-NGF, който ще накара аксоните на тези зародишни клетки да израстат по тръбичките. Тази техника е открита през 90-те години от изследователи, търсещи начин за лекуване на увреждания на гръбначния мозък, които винаги завършвали с постоянна парализа. Ние лекуваме мозъчните увреждания с този и с един друг препарат — SRS, който преодолява тенденцията при зрелите мозъчни клетки да се съпротивляват на инвазията на други нервни влакна, опитващи се да създадат нови връзки.

Беникоф се намръщи.

— Защо мозъкът се противопоставя, след като това е пречка за неговото самовъзстановяване?

— Интересен въпрос. Повечето от другите телесни тъкани имат отлични самовъзстановителни свойства, а и приемат добре други клетки, които предлагат помощ. Помислете си обаче за естеството на паметта. Тя се базира на прецизните взаимоотношения на невероятно фини връзки между влакната. Тези връзки издържат почти без да се променят в продължение на дваисет, петдесет, дори деветдесет години! Ето защо мозъкът си е изградил система от особени собствени защиты, каквито липсват у другите видове тъкан, с цел да се попречи на най-естествените видове промени. Излиза, че предимството да имаш по-добра памет е по-важно от това да си в състояние да възстановяваш уврежданията.

Възстановяването на Брайън изисква време. Най-бавната част от целия процес ще бъде нарастването на прекъснатите нервни влакна. Това ще отнеме поне няколко месеца, дори при употребата на NGF, понеже не смеем да го използваме в големи дози. Препаратът предизвиква нарастване и на незасегнатите мозъчни клетки, а ако този процес не бъде стриктно контролиран, ще се стигне до разрушаване на

онези части от мозъка, които все още работят! Да не говорим за риска от рак. Поради тези причини оздравяването на Брайън ще става много бавно.

— Ще продължите ли този процес?

— Не веднага; поне, докато не израснат новите нервни влакна. Когато това стане, ще трябва да разберем как функционират мозъчните клетки от двете страни на увреждането. А след като си го изясним, можем вече да мислим за повторното свързване на съответните чифтове.

— Но те навярно са милиони!

— Да, но няма да е нужно да се оправят всичките. Ще започна с най-лесните. Снопове нервни влакна, съответстващи на най-простичките представи, характерни за децата. Ще му показваме картини с кучета, котки, столове, прозорци и хиляди подобни предмети. И ще търсим влакна, които се активизират при всеки отделен предмет. — Обзета от професионален ентусиазъм, тя за пръв път от много време забрави хроничната си преумора. — След това ще продължим с думите. Един средно образован човек използва около двадесет хиляди. Не са много, като си помислиш. Бихме могли да направим запис, за което ще ни трябва по-малко от един ден, и после да преминем към връзките между думите, групите, изреченията.

— Простете невежеството ми, докторе, но не виждам смисъл в това. Вече дни наред се опитвате да разговаряте с Брайън и... абсолютно никакъв опит за отговор. Изглежда той не чува нищо.

— Така изглежда, но в момента това не е Брайън. Той е просто един разнебитен мозък, една съвкупност от несвързани помежду си късчета. Задачата ни е именно да открием какво представляват тези късчета и да ги свържем наново. Това е същността на цялата ни работа. Ако искаме да построим наново съзнанието му, първо трябва да се върнем назад и да възстановим отделните части, за да можем да ги интегрираме и да съединим с мостове спомените му. Като резултат в тази насока днес беше един добър ден. Научихме много неща за ранните училищни години на Брайън — най-важният формиращ период, определящ бъдещия му живот. Истински късмет е, че вашите хора откриха неговия училищен психиатър, който пристигна тук от Орегон, където преподава. Казва се Рийн Гимъл. Запознал се с Брайън още в първия ден, в който момчето отишло на училище, и

впоследствие се виждали редовно. Освен това, имал е много разговори с бащата на момчето. Даде ни прекрасни сведения.

— Нещо лошо ли се е случило, д-р Гимъл? — попита Пади, опитвайки се безуспешно да прикрие тревогата в гласа си. — Тръгнах веднага щом ми се обадохте.

Гимъл се засмя и поклати глава.

— Тъкмо обратното — новините са добри. Когато разговарях с вас и съпругата ви за последен път, спомням си, че ви казах да бъдете търпеливи и че на Брайън му е необходимо време, за да се приспособи към свършено новия за него живот. Всяко дете, изтръгнато от своето малко градче, и то от чужбина, и попаднало на другия край на света, се нуждае от време, за да привикне с всички промени. Когато направих моята оценка, бях сигурен, че Брайън ще има проблеми, и бях готов за най-лошото. Скоро открих, че е бил тормозен и отхвърлен от връстниците си в Ирландия, които му се подигравали и — извинете ме за думата — го наричали „копеле“. И което е още по-лошо, чувствавал се е отхвърлен и от страна на най-близките си роднини след смъртта на майка си. Сега се срещам с него веднъж седмично и правя всичко възможно да му помогна да се приспособи. Радостното е, че му е нужна все по-малко и по-малко помощ. Трябва да признаем, че не е много общителен по отношение на съучениците си, но това ще се оправи с времето. Що се отнася до работата му в клас, едва ли може да се желае нещо по-добро. С много малко усилия от страна на учителите, от слаб ученик сега се е превърнал в отличник по всички предмети.

— „Усилия“ звучи зловещо. Какво имате предвид?

— Може би не употребих най-точната дума за случая. Струва ми се, че „награда за усилията“ го изразява по-добре. Както добре знаете, опитните учители не пропускат да забележат и поощрят доброто държание и добрата работа. Всъщност става дума за позитивно насърчаване — една техника с доказан ефект. Обратното — изтъкването на неуспехите — не постига почти нищо, освен насаждане на чувство за вина, което в повечето случаи води единствено до непродуктивност. В случая с Брайън компютърът се оказва ключът към решаването на всички проблеми по обучението му, които той срещаше.

Четох сведенията — можете да ги видите, ако желаете — за постиженията му през изминалите една-две седмици...

— Сведения? Боя се, че не разбирам.

Гимъл смутено нареждаше и пренареждаше кламерите по бюрото си.

— В това няма нищо необичайно или незаконно. Обикновена практика в повечето училища. Всъщност това е задължително изискване тук, в Университета за свободна инициатива. Вероятно сте го прочел в договора си за работа, когато сте го подписвал.

— Едва ли. Бяха петдесет страници със ситен шрифт.

— Какво беше мнението на вашия адвокат?

— Не съм се съветвал с адвокат. По онова време живеех, така да се каже, в постоянен стрес. Искате да кажете, че към компютъра на всеки ученик в това училище има устройство, позволяващо проследяването и записването на всичко, което се въвежда?

— Общоприета практика; твърде полезно диагностично и възпитателно средство. В края на краищата, нали по времето на тетрадките са ги събирали за оценка? Може да се каже, че достъпът до компютрите на учениците е почти същото.

— Не мисля. Оценявали са учебни тетрадки, а не лични дневници. Но всичко това няма връзка с въпроса. Ще помисля за моралността на подобна съмнителна практика някой друг път. Сега говорим за Брайън. Та какво ви разкриха тези тайни записи?

— Един изключително необикновен и оригинален ум. ЛОГО, както знаете, е нещо повече от първия компютърен език, който децата научават. Той е много гъвкав, когато се прилага правилно. С удоволствие открих, че Брайън не само е решавал задачите за домашно, но когато е стигал до дадено решение, се е опитвал да състави метапрограма, включваща всички решения. Изобретил е база данни от правила АКО — ТО ТОГАВА за нуждите на своето собствено програмиране. Например, ако е нужен някакъв отговор, той вмъква няколко реда или код. И редактира по-късно. При ЛОГО това е много лесно — ако знаеш как, — защото разполагаш с всички инструменти. Например, докато другите ученици се учели да рисуват картинки, графични програми, използвайки ЛОГО, Брайън бил далеч по-напред от тях. Той запаметил и индексирал всеки един изобразителен фрагмент с променливи параметри, заедно с геометричните

ограничения относно мястото на изображението. Сега неговите програми рисуват карикатури на съучениците му, и на мен в това число, в които приликата с прототипа е неоспорима. Те дори могат да менят изражението си. Това беше миналата седмица, а той вече е усъвършенствувал програмите си. Фигурите вече могат да вървят и да решават прости задачи направо на екрана.

Пади имаше за какво да мисли, когато вечерта се прибра у дома.

Беникоф и хирургът се сепнаха, когато вратата се отвори с трясък и на прага застана генерал Шорхт. Закопчаният с безопасна игла празен ръкав на куртката му се разлюля, когато той вдигна показалеца на лявата си ръка към Снеърсбрук.

— Вие. Ако вие сте д-р Снеърсбрук, тръгвайте с мен.

Лекарката бавно се обърна с лице към натрапника. Трябваше да вдигне глава нагоре за да срещне погледа на високия генерал. Не изглеждаше уплашена.

— Кой сте вие? — попита с леден глас.

— Кажй й — обърна се троснато Шорхт към Беникоф.

— Това е генерал Шорхт, който е...

— Достатъчно. Това е военен спешен случай и имам нужда от вашата помощ. В интензивното отделение има пациент на име Брайън Делейни, който е в голяма опасност.

— Това ми е много добре известно.

— Опасността не е от медицинско естество. Става въпрос за физическо нападение — опита се да обясни Беникоф, но генералът му даде знак да мълчи.

— После. Имаме съвсем малко време. Болничните власти ме информираха, че пациентът е твърде зле, за да бъде преместван.

— Точно така.

— В такъв случай трябва да се променят данните му. Ще дойдете с мен, за да направите това.

Снеърсбрук почервения — не беше свикнала да й говорят по този начин. Малко преди да избухне, се намеси Беникоф.

— Докторе, нека набързо ви обясня. Имаме сериозни основания да смятаме, че когато са стреляли по Брайън, е имало и други убити. Щом генералът е тук, значи се е намесила агенцията за национална

сигурност. Убеден съм, че скоро ще разполагаме с повече подробности, но ви моля да помогнете в този критичен момент.

— Да, разбира се. Елате с мен в стаята на сестрите.

Откакто бе влязъл в болницата, генералът очевидно си бе създал само врагове. Ядосаната главна сестра не желаше и да чуе обясненията на Снеърсбрук, но в края на краищата лекарката успя да я убеди в сериозността на положението. Тя отпрати другите сестри, а Снеърсбрук — лекаря на персонала. Щом те тръгнаха, генералът се обърна към белоколата главна сестра, с която си размениха изпепеляващи погледи.

— Къде е сега пациентът? — попита той.

Тя се приближи до индикаторното табло и докосна една осветена цифра.

— Тук. Интензивно отделение. Стая 314.

— Има ли празни стаи на същия етаж?

— Само 330. Но тя е с две...

— Няма значение. Сменете номерацията на таблото така, че да показва, че Делейни е в стая 330 и че 314 е празна.

— Ще си имаме неприятности...

— Направете го.

Тя го направи — почти насила. Докато натискаше бутоните, в стаята влезе друга сестра, която се мъчеше да забодне отличителния знак върху престилката си. Шорхт кимна навъсено.

— Време е, лейтенант. Оставащ тук. Ние излизаме. Ако някой попита, пациент Брайън Делейни е в стая 330. — Главната сестра понечи да се обади, но той я възпря, като рязко вдигна ръка. — Лейтенант Дрейк е военна медицинска сестра с голям болничен опит. Всичко ще бъде наред. — Радиото му изписука, той го включи и се заслуша. — Разбрано. — Окачи го отново на колана си и се огледа. — Вероятно имаме на разположение около две минути. Слушайте, без да задавате въпроси. Ще излезем оттук и ще напуснем етажа. Лейтенант Дрейк знае какво да прави. Току-що научихме, че ще бъде направен опит за покушение върху живота на пациента. Искам не само да предотвратя това престъпление, но и да получа информация за вероятните извършители. Можете да ми помогнете, като излезете оттук. Ясно ли е?

Генералът тръгна пръв: възражения нямаше. Сестра Дрейк стоеше почти в положение „мирно“, докато те бързаха по коридора към стълбището и напуснаха етажа. Едва когато се скриха, тя си пое дълбоко въздух и се отпусна. Оправи престилката си и застана пред огледалото на стената, за да провери дали бонето ѝ е поставено както трябва. Когато се обърна, едва не извика от изненада — пред бюрото стоеше млад мъж.

— Какво обичате... докторе? — попита тя. Беше облечен в бяла престилка и от джоба му висеше електронен стетоскоп.

— Нищо особено. Просто минавах. Срецнах някакви разтревожени посетители, които питаха за Брайън Делейни. Нов пациент? — Той се наведе и почука с пръст по индикаторното табло. — Това той ли е?

— Да, докторе. Интензивно, стая 330. Състоянието му е критично, но стабилно.

— Благодаря. Ще им кажа, като изляза.

Сестрата му се усмихна. Хубав, със загоряло лице, не повече от трийсет години, с черна чанта в ръка. Продължавайки да се усмихва, тя сложи ръка на кръста си и щом той ѝ обърна гръб, натисна два пъти бутона на уреда, който приличаше на обикновена сигнална уредба.

Подсвирвайки си през зъби, младият мъж тръгна по коридора, зави и мина край стая 330 без да поглежда. Спря на следващия ъгъл, огледа се в двете посоки и пъргаво и безшумно се върна пред стаята. Не се виждаше никой. С ръка в черната чанта той рязко отвори вратата и видя празните легла. Преди да успее да реагира, двама мъже, по един от двете му страни, тикнаха дулата на автоматичните си пистолети в диафрагмата му.

— Каквото и да си намислил, не го прави! — каза по-високият.

— Здравсти! — отвърна младият мъж и пусна чантата, от която измъкна револвер със заглушител във формата на луковица.

Стреляха, за да го ранят, не да го убият. Бързи изстрели в ръцете и рамото. Още се усмихваше, когато падна по лице на пода. Преди да го сграбчат и обърнат, се чу приглушен пукот.

Изглеждаха доста смутени, когато Шорхт се вмъкна дебнешком в стаята.

— Сам го направи, сър, преди да успеем да го спрем. Единичен изстрел в гърдите с експлозивен куршум. Отвори си страшна дупка.

Нищо не е останало за закърпване — дори тук, в болницата.

Ноздрите на генерала се разшириха и гневният поглед, с който порази първо единия, после другия като с оръдейни изстрели, бе по-красноречив от всякакви упреци. В него се четеше заплахата от мъмрене, разжалване, разбити кариери. Той обърна и изтрополи навън, където го чакаше Беникоф.

— Обади се на ФБР за трупа. Изяснете всички факти.

— Добре. Сега ще ми кажете ли каква е цялата тая работа?

— Не. Колкото по-малко знаеш, толкова по-добре. А ти вече знаеш достатъчно. Ще ти кажа само, че вероятно става дума за нещо много по-голямо, отколкото допускахме. Няма да позволим подобно нападение да се повтори. Ще поставим денонощна охрана, докато състоянието на пациента позволи преместването му. Ще го махнем от тази болница и ще го закараме на Острова на идиотите, от другата страна на залива — на Коронадо. Не обичам флота, но поне са военни все пак. Надявам се, че ще съумеят да опазят един-единствен човек в тяхната болница в най-голямата военноморска база на света.

— Няма съмнение. Но трябва да ме запознаете с обстоятелствата, предхождащи този опит за убийство. Иначе моето собствено разследване ще бъде компрометирано.

— Когато му дойде времето, ще бъдеш информиран — каза с леден тон генералът.

Но Беникоф не се предаваше; гласът му бе не по-малко студен от този на генерала.

— Това не ме задоволява. Ако хората, стоящи зад всичко това, са същите, които простреляха Брайън, аз трябва да го знам. Кажете ми.

Генерал Шорхт дълго се колеба, преди да се реши.

— Ще научиш само абсолютния минимум. Имаме информатор в една престъпна организация. Разбрал е за подготовката на това убийство и се свърза с нас при първия удобен случай. Знае само, че убиецът е бил нает, но не му е известно от кого. Ако научи и това, ще бъдеш уведомен. Доволен ли си?

— Да. Стига да не забравите.

Беникоф отвърна със слънчева усмивка на изпълнения с омраза поглед на генерал Шорхт, обърна се и си тръгна. Намери Снеърсбрук в кабинета ѝ, затвори и заключи вратата преди да ѝ разкаже какво се бе случило.

— И никой все още не знае кой стои зад този опит за убийство и защо е предприет? — попита тя.

— Ясно е защо. Този, който е откраднал изкуствения мозък и документацията, иска да има монопол върху тях и да няма никакви свидетели. Целта им е била да накарат Брайън никога да не проговори.

— В такъв случай... да видим как можем да осуетим плановете им. Преместването на Коронадо няма да стане лесно, нито пък много скоро. Брайън не е в състояние да издържи, а и аз не желая да се прекъсва оздравителния процес. Както споменах, това е битка с времето. Тъй че ти и твоят противен генерал ще трябва да измислите как тази болница да стане сигурно място.

— Ще остане очарован от идеята ти. Ще изпия още едно кафе, преди дори да помисля да застана пред него.

— Заповядай. Но аз трябва да се връщам в операционната.

— Ще дойда с теб и ще стоя там, докато не разбере каква система за сигурност е изобретил генералът.

6.

19 февруари 2023

На другата сутрин Беникоф се появи в кабинета на д-р Снеърсбрук тъкмо когато тя се канеше да отива в операционната.

— Само за минутка?

— Но не повече. Чака ме тежък ден.

— Реших, че ще поискаш да узнаеш някои неща за убиеца. Както се очакваше, липсват всякакви белези за самоличност — етикетчета по дрехите и прочее. С кръвта му обаче ни е провървяло повече. В доклада пише, че по кръвната група са локализирали произхода му от Южна Америка. По-точно Колумбия. Не знаех, че това е възможно.

— Анализът на кръвните групи се усъвършенствува от ден на ден. Ще се убедиш, че ако разполагат с достатъчно време, ще могат да посочат дори родното място. Това ли е всичко?

— Не съвсем. Имал е СПИН в напреднал стадий и е бил наркоман, взимал е по три дози хероин дневно. Съгласил се е да слезе от небесата на блаженството си само колкото да свърши работата, но в чантата му намерили спринцовка с доза, която би убила и кон. Тъй че със сигурност е бил наемник, повече от готов да убива заради скъпото си удоволствие. Тук следата се губи, но следователите се опитват да открият хората, които са го наели. Още не са ми казали кои са те и как тази информация е стигнала до нас. Сама разбираш, че не е много лесно.

— Разбирам. Сега ме извини, но трябва да се залавям за работа. Ела с мен.

Те се измиха и облякоха мълчаливо престилките, после отидоха в операционната. За пореден път превръзката върху отворения череп на Брайън бе свалена.

— Да се надяваме, че тази операция ще е последната — каза Ерин Снеърсбрук. — Това е компютър, който ще бъде имплантиран в мозъка му.

Тя протегна ръка в обсега на камерата, която записваше операцията, за да може ясно да заснеме черния пластмасов предмет със странна форма върху облечената ѝ в ръкавица длан.

— Свързващ апарат с милионен процесор СМ-10, гигахерцов тактов генератор и един гигабайт оперативна памет. В състояние е да извършва с лекота 100 трилиона операции в секунда. Дори след имплантирането на чип-филмите за него има място в мозъка — там, където е премахната мъртвата тъкан. Корпусът на компютъра е оформен така, че да пасне идеално върху повърхностите.

Тя постави суперкомпютъра в стерилната ваничка. Пръстчетата на робота се спуснаха над него, проучиха го, взеха го и го завъртяха в нужното положение за имплантация. Когато подготовката завърши, повдигнаха компютъра и го спуснаха през отвора в черепа на Брайън.

— Преди компютърът да заеме окончателното си положение в мозъка, се установяват връзките между него и всеки от филм-чиповете. Ето, връзките са готови, компютърът е поставен на мястото си. Щом се осъществи и последната, външната връзка, ще започнем затварянето. Компютърът би трябвало вече да е в действие. Програмиран е с възстановително-обучаващ софтуер. Той разпознава подобни или сходни сигнали и пренасочва нервните импулси в чиповете. Да се надяваме, че тези спомени ще станат достъпни за Брайън.

— Малко странен подарък за абитуриент — каза Доли. — Момчето има нужда от дрехи и ново яке.

— Нека сам си ги избере. Просто излезте по магазините след училище — каза Пади и с пъшкане се наведе да завърже връзките на обувките си. — Ако питаш мен, дрехите не са подходящ подарък за момче. Особено за такъв случай. Той завършва гимназия за по-малко от година и вече се стяга за университета. А е само на дванайсет години.

— Не ти ли е минавало през ум, че го изтормозваме с това бързане?

— Доли, знаеш много добре, че не е така. Ние не го тормозим. Просто се стремим да не задържаме развитието му. Идеята да завърши гимназия толкова бързо си беше негова, тъй като иска да посещава курсове, които не са застъпени в средните учебни заведения. Затова и

настоява да види къде работя. Така че това е един от най-вълнуващите мигове в живота му, той вече притежава нужната основа, за да върви напред. За него университетът е рог на изобилието, пълен с вкусни неща.

— Е, така е. Той наистина трябва да яде повече. Като седне пред компютъра, се забравя.

— Метафора! — разсмя се Пади. — Става дума за интелектуална храна, която да засити любознателността му.

Тя се засегна, но се опита да не го показва.

— Присмиваш ми се, само защото се тревожа за здравето му.

— Не ти се присмивам. А здравето му е отлично. Теглото му е нормално, избуява като плевел, плува и работи като всяко друго хлапе. Жаждата му за знания — ето това е различното. Искаш ли да дойдеш с нас? Днес е големият му ден.

Тя поклати глава.

— Не е за мен. Забавлявайте се и гледайте да се приберете до шест часа. Ще приготвя празнична пуйка, а и Мили и Джордж ще дойдат по-късно. Искам да свърша всичко навреме.

Вратата се отвори с трясък и Брайън влетя вътре.

— Още ли не си готов, татко? Време е да тръгваме.

— Теб чакам. — Брайън отново бе вече вън. Пади извика след него: — Кажи довиждане на Доли.

— Чао! — и момчето изчезна.

— Важен ден за него — извини го Пади.

— Важен, разбира се — каза си Доли, когато вратата се затвори. — А аз съм просто слугинята в тази къща.

Изкуственият остров и нефтените платформи около него се бяха превърнали в дом за Брайън. Необичайната среда вече не му правеше впечатление. В началото, когато всичко бе ново, той често тръгваше да изследва съоръженията, като се спускаше до най-долното ниво по стръмните стълби, където морските вълни се разбиваха около стоманените крака. Или се изкачваше нагоре, чак до слънчевите колектори, като веднъж дори се промуши покрай спуснатата бариера, за да се изкатери по стълбата на комуникационната мачта върху административната сграда, най-високата точка на УСИ. Но любопитството му към тези механични конструкции отдавна бе вече задоволено; имаше да мисли за много по-важни и интересни неща,

докато минаваха по моста към платформата, върху която се намираше лабораторията.

— Всички електронни лаборатории са разположени тук — обясни Пади. — Под онзи купол там е нашият генератор, имаме нужда от постоянна и стабилна енергия.

— Херметичен воден реактор от подводницата „Летяща риба“. Нарязана през 1994-та, когато било подписано глобалното споразумение.

— Точно така. Отиваме на втория етаж.

Брайън се огледа мълчаливо, възбуден и напрегнат. Бе събота и освен тях нямаше никого, въпреки че от време на време ги сепваше жуженето на включени механизми или отблясъкът на светещ екран, които показваха, че поне една основна програма е оставена да действа.

— Ето го моето работно място — каза Пади, посочвайки терминала. Върху клавиатурата беше оставена угаснала лула от корен на изтравниче. Той я махна и придърпа стол за Брайън. — Седни и натисни кой да е клавиш, за да го включиш. Да ти кажа, гордея се с тази машинария, новия Z-77. Можеш да си представиш какво вършим тук, щом са се охарчили за нещо такова. В сравнение с него „Крей“ прилича на разнебитен „Макинтош“.

— Наистина ли? — възкликна Брайън с широко отворени очи и прокара пръсти по ръба на клавиатурата.

— Е, не съвсем — усмихна се Пади и бръкна в джоба си за тютюн. — Но е по-бърз при определен вид изчисления и наистина е незаменим за работа с ЛАМА. Това е нов език, който разработваме тук.

— За какво служи?

— За задоволяването на една нова, специална и бързо разрастваща се потребност. Ти съставяш програми на ЛОГО, нали?

— Да. Също и на БЕЙСИК и ФОРТРАН. Изучавам и „Е“ от една книга. Учителят ми спомена някои неща за експертните системи.

— Тогава вече знаеш, че различните компютърни езици се използват за различни цели. БЕЙСИК е добър начален език за активно изучаване на някои от най-простите неща, които могат да вършат компютрите — за описание на процедури, стъпка по стъпка. ФОРТРАН се използва вече петдесет години, защото е особено подходящ при рутинни научни изчисления, макар че вече се заменя от

Символични Манипулационни системи за разчитане на формули. ЛОГО е за начинаещи, особено за деца — със своята графичност улеснява рисуването на картини.

— И ти дава възможност да съставяш програми, които съставят и управляват други програми. Другите езици не ти позволяват това. Когато се опиташ, те просто започват да се оплакват, че не те разбират.

— Ще видиш, че можеш да го правиш и с ЛАМА. Също като ЛОГО, той се базира на стария език ЛИПС. Един от най-старите и все още най-добрите, защото е лесен и се обяснява сам със себе си. Повечето от първите експертни програми в ранните дни на изкуствения интелект, са били разработени с помощта на езика ЛИПС. Но съвременните видове паралелна обработка при изследванията на изкуствения интелект изискват друг подход и език, за да се изпълнят тези и други задачи. Това е ЛАМА.

— Защо е име на животно?

— Не е. Името е съчетание от думите „логика“ и „метафора“. Базира се на програма, създадена през осемдесетте години на миналия век. За да разберем изкуствения интелект, от жизнено значение е първо да разберем нашия собствен.

— Но ако мозъкът е компютър, какво е съзнанието? Как са свързани те?

Пади се усмихна.

— Този въпрос е истинска загадка за повечето хора, включително за някои от най-добрите учени. Но според мен не съществува никакъв проблем, просто въпросът е грешен. Не би трябвало да гледаме на съзнанието и мозъка като на две различни неща, които трябва да се свържат, тъй като те просто са два различни начина за възприемане на едно и също нещо. Съзнанието е това, което върши мозъкът.

— А как нашият мозъчен компютър създава мислите?

— Никой не знае точно как, но все пак имаме известна представа. Всъщност това не е просто един голям компютър. Състои се от милиони малки групи взаимосвързани нервни клетки. Както е в обществото. Всяка група клетки действа като агент, който се е научил да извършва определени малки задачи — или сам, или знаейки как да накара другите агенти да му помогнат. Мисленето е резултат от свързването на всички тези агенти по начин, който ги кара да си помагат взаимно или да се оттеглят, ако не могат да помогнат. И

въпреки че всеки поотделно извършва малко работа, той все пак е в състояние да предаде частичка знание на останалите.

— И как ЛАМА помага при този обмен? — Брайън слушаше съсредоточено, поглъщаше всяка дума, анализираше и разбираше чутото.

— Като комбинира средата на дадена експертна система с огромна база данни, наречена ЦИК — от „енциклопедия“. Всички досегашни експертни системи се основаваха на високо специализирани знания, а ЦИК осигурява на ЛАМА милиони фрагменти от най-масово разпространени познания — нещата, които са известни на всеки обикновен човек.

— Но ако тези фрагменти от знания са толкова много, как се ориентира ЛАМА кои от тях да използва?

— Като използва специални свързващи агенти, наречени неми, които асоциират всеки един фрагмент познание с определени други. Ако съобщиш на ЛАМА, че дадена чаша е направена от стъкло, тогава тези неми автоматично карат ЛАМА да приеме, че чашата е също така чуплива и прозрачна. С други думи, ЦИК осигурява на ЛАМА милионите асоциации между различни представи, които са необходими, за да се осъществи мисленето.

Пади млъкна, за да запали лулата си. Момчето млчеше.

— Сложно е — каза Пади. — Не е лесно да го проумееш от първия път.

Но той напълно погрешно бе изтълкувал млчанието на Брайън. Момчето бе вникнало в казаното и бе достигнало до логичното заключение.

— Щом като този език действа така... тогава защо не го използват за създаването на реално работещ изкуствен интелект? Който да може да мисли като човек?

— Няма пречки, Брайън, никакви пречки. Всъщност точно това се надяваме да постигнем.

7.

22 февруари 2023

Ерин Снеърсбрук се чувствуваше лепкава от съня, макар да бе спала само пет часа. И то не по собствено желание, а по необходимост, тъй като не бе си лягала от почти три денонощия. Бе започнала да халюцинира и на няколко пъти в операционната очите ѝ се затваряха от преумора. Дойде ѝ твърде много. Затова влезе в една от празните стаи на стажант-лекарите, потъна в черната бездна на умората и сякаш само миг по-късно грубо и болезнено я разбуди звънът на будилника. Студеният душ безцеремонно я върна към действителността. Възпалените ѝ очи примигваха от огледалото, докато си слагаше червило.

— Ерин, трябва да ти кажа, че изглеждаш ужасно! — промърмори тя и изплезе побелял и грапав език. — Предписвам ти кафе, докторе. За предпочитане — венозно.

Когато Снеърсбрук влезе в приемната, Доли бе вече там. Прелистваше овехтял брой на „Таим“. Тя погледна часовника си.

— Пациентите крадат всички нови списания, представяш ли си? А са богати, иначе нямаше да идват тук. Отмъкват дори тоалетната хартия и сапуните. Извинявай, че закъснях.

— Няма нищо, докторе.

— Да изпием по едно кафе и да се залавяме за работа. Влез, аз ще дойда ей сега.

Маделин вече бе получила пощата; тя бързо запрехвърля писмата и вдигна поглед, когато вратата се отвори. Усмихна се кисело на сърдития генерал.

— Защо вие и пациентът сте още в тази болница? Защо заповедта ми за преместването му не е изпълнена?

Генерал Шорхт изстрелваше думите като куршуми. Ерин Снеърсбрук имаше в главата си много отговори на въпроса му,

повечето от които доста хапливи, но бе твърде уморена за кавги толкова рано сутринта.

— Ще ви покажа, генерале, и може би тогава ще мирясате. — Тя захвърли писмата на бюрото, промуши се покрай Шорхт и излезе в коридора. Тръгна с решителна крачка към интензивното, където лежеше Брайън, долавяйки тежките стъпки на генерала зад себе си. — Сложете си това — тросна се тя и му подхвърли стерилна маска. — Извинете — взе маската и я постави върху носа и устата му, тъй като съобрази, че ще му е трудно да се оправи сам с една ръка. Когато нагласи и своята, открехна вратата на стаята, колкото да могат да надникнат вътре. — Гледайте хубаво.

Фигурата на масата едва се виждаше иззад мрежата от тръби и тръбички, проводници и апарати. Двете ръце на робота бяха надвиснали над тялото и гъсто разклонените пръсти се спускаха през отвор в завивката. Гъвкавият шланг на кислородната маска се виеше под гънките на платата; на ръцете и краката и в почти всяко отвърстие на безчувственото тяло бяха прикрепени системи. По таблото на една от сложните машини проблясваха светлини; медицинска сестра четеше надписите на екрана и натискаше бутоните за настройка. Снеърсбрук затвори вратата и свали маската от лицето на генерала.

— И вие искате от мен да преместя всичко това? Когато свързващият апарат е в режим на действие? В момента той работи с вътрешния компютър по пренасочването на нервните сигнали.

Тя се завъртя на пети и се отдалечи: мълчанието на генерал Шорхт беше достатъчен отговор.

Тананикайки си весело, влезе в кабинета и включи огромната кафе-машина. Доли седеше на ръба на стола си и Ерин й подаде лъжичка.

— Какво ще кажеш за едно хубаво силно еспreso?

— Не пия кафе.

— А трябва. Отразява се на обмяната на веществата по-добре от алкохола.

— Не мога да спя заради кофеина. Алкохол също не пия.

В отговор на така категоричната реплика Снеърсбрук кимна съчувствено, после седна зад бюрото и изведе на екрана бележките от предишния им разговор.

— Последния път ми разказа някои много съществени неща, Доли. Имаш не само добра памет, но и дълбоко разбираш фактите. Била си добра и любяща майка на Брайън, което си личи по начина, по който говориш за него. — Снеърсбрук вдигна поглед и видя как жената леко се изчервява при тази неочаквана похвала. Животът не бе глезил Доли с комплименти. — Спомняш ли си кога Брайън навлезе в пубертета? — попита Ерин и руменината се сгъсти.

— Ами... нали знаете, това не е така очевидно, както при момичетата. Но мисля, че беше малък, на около тринайсет години.

— Това е изключително важно. Досега проследявахме емоционалния му живот като малко дете, после продължихме с учението му и интелектуалното развитие. Дотук добре. Но най-значителните емоционални и психологически промени настъпват с началото на пубертета. Този въпрос и периодът трябва да се изследват в дълбочина и опишат възможно най-подробно. Спомняш ли си дали е излизал с момичета, или просто да е имал приятелка?

— Не, нямаше такова нещо. Е, виждаха се от време на време с едно момиче, което понякога идваше у дома, за да използва компютъра му. Но не продължи дълго. Тя беше единствената. Имаше и нещо друго — тя беше доста по-голяма от него. Тъй че връзката им трябва да е била чисто платоническа. Спомням си, че беше хубавичко момиченце. Казваше се Ким.

— Ким, искам веднага да погледнеш екрана — каза д-р Бетсър. — Това те затрудняваше миналата седмица, и докато не разбереш какво точно става, няма да можеш да продължиш нататък. Виж.

Лекторът бе написал уравненията на своя компютър, който не само ги показваше на екрана пред класа, но едновременно с това ги бе въвел в компютрите на всички студенти.

— Покажи ни как ще ги решиш — каза той и й прехвърли управлението.

Ким неохотно докосна клавиатурата и всички погледи се впериха в екрана.

Всички, освен погледа на Брайън. Той ги бе решил за минута. Колежът започваше да става скучен, също както беше и гимназията. През по-голямата част от занятията той просто изчакваше другите да

го догонят. Всичките бяха окаяни глупаци, които го презираха и го смятаха за чудак. Бяха с четири-пет години по-големи и с една глава по-високи от него. Понякога се чувствуваше като джудже сред тях. И не си въобразяваше — те наистина го мразеха, беше сигурен в това. Изпитваха неприязън към него, защото бе по-малък и мястото му не беше сред тях. И му завиждаха, защото се справяше далеч по-добре. Как ли умни хора като Тюринг, Айнщайн или Файнмън, са се чувствували в училище?

Той погледна към екрана си и едва не изстена като видя каква каша е забъркала Ким. Не можа да понесе ужасната гледка. Небрежно притисна джобния си калкулатор към страничната част на терминала и бързо набра някакъв код. Списък с италиански глаголи се появи в прозорец на екрана и той ги зачете, запомняйки непознатите.

Брайън отдавна бе открил, че администрацията прониква в компютъра на всеки студент и записва цялата въвеждана информация. Доказваха го някои зададени му въпроси за неща, до които биха могли да се доберат единствено по този непочтен начин. Тогава започна да използва компютъра си в колежа само за учебния материал. Бе забелязал, че преподавателите и особено д-р Бетсър — са убедени, че думите им са по-ценни от злато и биха се разстроили, ако разберат, че по време на лекциите им той си пуска бойни игри или прониква в бази данни, вместо да им посвети стопроцентово вниманието си. Но за всичко си има начин. Ако всички компютри в помещението бяха свързани посредством кабели, би било лесно — а може би по-трудно — информацията да се насочи по погрешен път. Но уви, стаята бе изпълнена с невидими теснолентови инфрачервени връзки, подобни на космическите съобщителни системи. Всеки компютър имаше цифрово настройван тунелен светодиод, който излъчваше по нискошумови канали. Фотодетектор откриваше сигналите, за които бе настроен. Брайън измисли защита срещу това: изработи преградно устройство, което постави в кутията на джобен калкулатор. Когато го допреше до страничната част на компютъра, то преграждаше пътя на входния сигнал и го връщаше обратно. Така Брайън можеше да прави каквото си иска, без никой да е в състояние да го засече. Изображението на екрана бе предназначено единствено за неговите собствени очи! Allattare — храня, отглеждам... Allenare — упражнявам, тренирам...

Все пак следеше какво става наоколо и смътно долавяше досадно заядливи глас на д-р Бетсър.

— ... дълбоко неразбиране на начина, по който правим последователни приближения. Никога няма да можеш да продължиш напред, ако не си изясниш този основен въпрос. Брайън, покажи правилното решение, за да преминем нататък. Ким, ще поговорим след часовете.

Брайън бутна калкулатора встрани и италианските глаголи изчезнаха. Той се взря в екрана и проследи първата ѝ грешка.

— Объркването започва оттук — каза той като придвижи курсора и освети уравнението. — Щом намерим приближението от първи ред, трябва да го извадим от първоначалното уравнение... преди да приложим същия метод, за да намерим следващия член. Ако забравим да направим това, всеки път ще получаваме все същия член. После трябва да разделим независимата променлива, иначе следващия път ще получим нула. И накрая трябва да се върнем назад, да добавим обратно членовете и отново да умножим променливата. Според мен проблемът е в това, че всички в групата си мислят, че тук имаме много и най-различни понятия — производни, приближения, приближения от втори ред и тъй нататък. Но всъщност става дума за едно и също понятие, използвано многократно. Не разбирам защо толкова усложняват всичко...

Час по-късно, докато Брайън ядеше сандвич със сирене и домати и четеше „Галактическите бойни кучета на Процион“, някой се тръшна на пейката до него. Това бе твърде необичайно, тъй като по правило никой от състудентите му не общуваше с него. Още по-необичайни бяха мургавите пръсти, които издърпаха книгата от ръцете му и я захвърлиха на масата.

— Скучна научна фантастика, която четат само децата — каза язвително Ким.

Не му го казваха за пръв път.

— В научната фантастика се използват два пъти повече думи, отколкото в обикновената проза. Читателите на научна фантастика в процентно отношение са...

— Дрън-дрън. Днес ме накара да се чувствавам като последната глупачка.

— Сама се показва като такава. Съжалявам.

Загриженото изражение на Брайън й подеждствува; на нея по начало бързо й минаваше. Разсмя се и му подхвърли книгата, която се плъзна върху резенче домат на масата. Той се усмихна и избърса корицата със салфетката си.

— Всъщност вината не беше твоя — каза той. — Стария Бетсър може да е математически бог в програмирането, но изобщо не го бива да обяснява.

— Какво искаш да кажеш?

Заинтригувана, тя се пресегна и си отчупи парче от сандвича му. Той забеляза, че зъбите й са бели и равни, а устните — алени, и то без никакво червило. Подаде й каквото бе останало от закуската.

— Непрекъснато се отклонява и потъва в обяснения, които нямат нищо общо с материала. Винаги отварям на следващата глава в учебника, за да не се обърквам, щом вземе да разяснява нещо.

— Виж ти! — възкликна Ким при мисълта, че има хора, които учат материал, без да са длъжни, когато могат да се занимават с далеч по-приятни работи. — Да не би да си по-добър от него, господин Умнико?

— Ще го сложа в малкото си джобче, госпожице Пилешки мозък. С напълно неизвестната засега светкавична система на обучение на Брайън Делейни. На първо място, изобщо не е толкова важно да знаеш точно как да решиш дадена задача.

— Звучи тъпо. Как ще решиш задачата, ако не знаеш откъде да започнеш?

— Като направиш точно обратното. Така ще научиш много от пътищата, по които не можеш да я решиш. И много от погрешните методи. И щом систематизираш най-често срещаните грешки, не ти остава нищо друго, освен да направиш каквото трябва, без много да се мъчиш.

Той помнеше къде бе сбъркала тя и му беше ясно точно какво не разбира. Обясни й го търпеливо, по няколко начина, докато накрая тя го проумя.

— Това ли било! А защо гадният Бетсър не го обясни така? То си е направо очевидно.

— Всичко става очевидно, щом веднъж го разбереш. Защо не поработиш върху останалите примери, докато наистина не го усвоиш?

— Може би утре. Сега трябва да бягам, имам работа.

И тя наистина изтича въвн от столовата. Той я проследи с поглед, клатейки глава. Момичета! Странна порода. Взе книгата и се намръщи при вида на доматените петна. Немарлива работа! Патка! Не си дава сметка, че трябва да затвърди наученото, докато е още прясно в главата ѝ. Бе готов да се обзаложи, че до утре ще е забравила всичко.

Така и стана.

— Ти беше прав. Нищо не ми остана в главата. Мислех, че го помня, но...

Той въздъхна прочувствено и обърна очи към небето. Ким се изкикоти.

— Виж какво — каза той, — наистина няма смисъл да си губиш времето да научиш нещо, ако не отделиш малко повече време за затвърдяването му. Първо, не можеш истински да разбереш даден проблем, щом си го обясняваш само по един начин. Трябва да се разсъждава върху всяко ново понятие — на кои от старите прилича и от кои се различава. Не го ли свържеш с тях, то ще се изпари в момента, в който престанеш да мислиш за него. Това имах предвид вчера, като казах, че решението не е важно. Важното са приликите и разликите. — Брайън усети, че говори на вятъра, и реши да изиграе коза си. — Както и да е, съставил съм самообучаваща програма, която разглежда доста опростено въпроса с последователните приближения. Ще ти дам едно копие. Можеш да си я пускаш винаги, когато усетиш, че пердето в мозъка ти започва да се спуска, и веднага всичко ще ти се изясни. И ако не друго, поне ще ти помогне да минеш тази част на курса.

— Наистина ли имаш такава програма?

— Да не мислиш, че те лъжа?

— Не зная. Наистина не зная нищо за теб, господин Интелект.

— Защо го каза?

Изпита някаква смесица от яд и обида. Беше чувал състудентите си да подвикват този прякор зад гърба му. И да се смеят.

— Извинявай, не исках, казах го неволно. Всеки тъпак, който те нарича така, сам е такъв. Извиних ти се, хайде, не се сърди.

— Не се сърдя — каза той и усети, че наистина е така. — Дай ми регистрационния си номер и ще прехвърля копие от програмата в модема ти.

— Все го забравям, но го имам записан някъде.

Брайън изстена:

— Не можеш просто така да го забравиш! Все едно да си забравиш кръвната група.

— Че аз не я знам.

Те се разсмяха и той намери единственото решение:

— Тогава ела у дома да ти дам копието.

— Ще ми го дадеш ли, наистина? Ти си бил голяма работа.

Брайън Делейни.

Тя с благодарност улови ръката му. Пръстите ѝ бяха много, много топли.

8.

25 март 2023

Хората от опашката мърмореха и се оплакваха, но не и Беникоф. Не само че нямаше нищо против, но дори бе доволен от охраната. Когато най-сетне стигна до двамата военни полицаи, те хладно поискаха картата му за самоличност, въпреки че отлично го познаваха. Разгледаха я внимателно, сетне и пропуска му за болницата и чак тогава го пуснаха до вратата. Отключи я друг охранител, който пазеше отвътре.

— Имате ли проблеми, сержант?

— Обичайните и вие знаете с кого.

Беникоф кимна утвърдително. Той бе свидетел как генерал Шорхт бе сапунисвал този сержант — и то главен сержант с нашивки от лактите до раменете, — но за генерала това нямаше никакво значение.

— И аз си имам неприятности с него, затова съм тук.

— Труден живот — рече сержантът с явна апатия.

Беникоф намери вътрешен телефон, позвъни на секретарката на Снеърсбрук и разбра, че лекарката е в библиотеката. Обясниха му как да я намери.

Подвързани с кожа медицински книги закриваха всички стени; от години бяха безнадеждно остарели до една, но ги бяха оставили за украса. Библиотеката бе изцяло компютризирана, тъй като всички книги се издаваха в дигитален вид. Това стана възможно, едва когато бяха приети конвенции и стандарти за илюстрациите и графиките, в повечето случаи анимационни. Сега всяка книга или списание се въвеждаха в базата данни на библиотеката в мига на публикуването им. Ерин Снеърсбрук седеше пред терминала и даваше устни команди.

— Мога ли да те прекъсна? — попита Беникоф.

— Една секунда. Дойдох да копирам това в моя компютър. Готово.

Тя натисна клавиша ENTER и статията мигновено бе прехвърлена в базата данни на собствения ѝ компютър. Докторката кимна и се завъртя със стола си.

— Говорих тази сутрин с един приятел от Русия и той ми разказа нещо интересно. От Санкт Петербург е, ученик на Лурия. Става дума за много оригинална разработка в областта на възстановяването на нервите. С какво мога да ти бъда полезна?

— Генерал Шорхт непрекъснато ме тормози за по-подробни доклади. А пък аз тормозя теб.

— *Ниет праблем*, както казват нашите руски приятели. А какво става по твоята част? Има ли напредък?

— Абсолютно задънена улица. Ако има следа, в което се съмнявам, с всеки изминал ден тя става все по-студена. Никакви улики, никакви признаци, никаква представа кой го е направил и как. Не би трябвало да знам това, но ФБР е успяло да монтира тайни подслушватели във всяка лаборатория или факултет на всички университети и по-големи предприятия в страната, които работят по ИИ, за да се установят неочаквани промени или въвеждане на нова информация в компютрите. Търсят данните за ИИ, откраднати от лабораторията на Брайън. Бедата разбира се е в това, че не знаят какво точно да търсят.

— Това шпиониране ми се вижда малко нещо незаконно.

— Така е. Но ще ги потърпя още малко, преди да ги разоблича. Не това обаче ме безпокои. Истинският въпрос е дали агенциите по безопасността разполагат с достатъчно специалисти, които да интерпретират тези данни. Трябва ни някаква нишка. И тъкмо заради това ме натиска генералът.

— Защото единствената ни възможност остава Брайън да си спомни нещо, да се възстанови, да отговори по някакъв начин, така ли? Страхотно! В калпавите романи съм срещала израза „той кимна мрачно“. Сега вече знам какво е, защото ти току-що го направи.

— Мрачно, потиснато, отчаяно — както ти хареса. А как е Брайън?

— Напредваме добре, но времето не ни стига.

— Да не би да се влошава?

— Не, не ме разбра. Модерната медицина може да стабилизира даден организъм, да го поддържа жив с години, дори и след като

мозъкът е изгубил контрол върху него. Можем да поддържаме Брайън физически в реанимацията, докато не умре от старост. Не мисля обаче, че искаме това. Имам предвид, че открих и съединих отново почти милион нервни влакна. Намерих и получих достъп до най-ранните спомени на Брайън — от рождението му до дванайсетгодишна възраст. Фините съединители и компютърът работят добре и в най-близко бъдеще би трябвало да успеят да осъществят всички възможни връзки. С тази техника стигнах до евентуалния възможен предел.

— Защо работиш върху детските му спомени, след като на нас ни трябва възрастният човек, който да отговори на въпросите ни?

— Защото старият израз, че детето е родител на възрастния човек, е доста верен. Няма начин, по който да можем да възстановим мозъчните връзки на по-високо равнище, ако не функционират връзките на по-ниското. Това означава, че с огромната си структура човешкият мозък може да бъде възстановен само по един път — отдолу нагоре, почти по същия начин, по който е бил първоначално изграден...

— Като казваш „изграден“, какво имаш предвид — изграден от какво?

— Мозъкът се състои от много малки частици, всяка сама по себе си лишена от разум. Наричаме тези частици „агенти“. Всеки агент сам за себе си може да извършва нещо съвсем просто, което не изисква никаква мисъл. Но когато са свързани, по точно определен социален начин, те работят досущ като едно общество — и точно така интелектът възниква от не-интелекта.

Тя помълча малко и добави:

— За щастие, на повечето от агентите им няма нищо, защото мозъчните клетки се намират в незасегнатото сиво вещество. Ала по-голямата част от връзките между тях си проправят път през бялото вещество на мозъка и много от тях са прекъснати. Ето с това се занимавам сега. Да откроя и да съединя отново голямо количество най-прости агенти на сензорно и на моторно равнище. Ако мога да възстановя достатъчно групи агенти, формирани на всеки стадий от развитието на Брайън, това ще ми даде възможност да „ремонтирам“ и структури, които са се формирали на следващите стадии. Етап подир етап. Пласт подир пласт. И различните видове кръстосани връзки помежду им. В същото време трябва да възстановя линиите за обратна

връзка между агентите на всяко ниво, както и системите в други дялове на мозъка, които управляват разсъдъка и способността на човека да усвоява нови знания. Тези различни линии и кръгове са от първостепенно значение, защото тъкмо те поддържат разумната и рефлексивна дейност, която отличава мисленето на човека от това на животното. Засега съм почти в края на този първи етап на възстановяване. След няколко дни ще знам дали съм успяла или не.

Беникоф поклати удивен глава.

— Ти успя да ми създадеш всекидневния навик да мисля за немислимото. Онова, което правиш, е толкова ново, толкова различно, че за мен в основата си то е, признавам, непонятно. Да влезеш в главата на Брайън, да слушаш мислите му и да ремонтираш повредите! Той дали усеща нещо, когато правиш всичко това?

Снеърсбрук сви рамене.

— Няма начин да разберем. Предполагам, че не би могъл да си обясни онова, което усеща, защото мозъкът му още не е човешки. Аз лично обаче вярвам, че докато мозъкът му се възстановява, е напълно възможно съзнанието му да преоткрива и да изживява отново важни събития от ранния му живот.

Докато минаваше по коридора, Доли чу потракването на клавишите на компютъра и се усмихна. Брайън обикновено бе много самотен и тя се зарадва, че го вижда с негова студентка.

— Някой да иска току-що изпечена шоколадова курабийка? — попита тя с чиния в ръце. Ким изписка от удоволствие.

— Една за мен, мисис Делейни. Благодаря!

— Брайън?

— Първо да свършим тук — възропта той. — Хайде, Ким. По-добре ще е да си направиш домашното и чак тогава да почиваш. Тъкмо започна да разбираш какво означават базисните вектори.

— Можем да свършим и по-късно. Вземи си.

Брайън въздъхна и лапна една от още топлите курабийки.

— Вкусна е — рече с пълна уста той.

— Ще ви донеса и мляко за курабийките.

Когато Доли донесе подноса с пълните чаши, бе нарамила и чантичката си.

— Трябва да отида да напазарувам, а сигурно по магазините ще има много народ. Това означава, че ще закъснея, а баща ти ще се разстрои, ако се върне преди мен. Кажи му, че вечерята ще е както винаги в шест, готова е, в микровълновата печка. Няма да забравиш, нали?

Брайън кимна и изпи млякото си докрай. Доли излезе. Той остави чашата и се обърна отново към компютъра.

— Сега, да се върнем там, където спряхме.

— Не! — каза Ким. — Нали щяхме да си починем?

Тя бутна книгите настрана, отпусна се на леглото, разбуха възглавницата, направи я на топка и я намести зад гърба си.

— Почивката си е почивка, трябва да разбереш това.

— А работата си е работа, ти пък трябва да разбереш *това*.

Той се завъртя на стола си и натисна клавиша SCROLL. Текстът пробяга по екрана, бели букви и отбелязани в червено пасажи.

— Виждаш ли всичкото това червено? Знаеш ли какво означава?

— Да не ти е текла кръв от носа?

— Бъди по-сериозна. Ким. Нали знаеш, че се заех да ти помогна с това домашно за негодника Бетсър, да добавя това-онова, да поправам тук-там, където си сбъркала. Реших, просто ей така, да видя колко нови неща съм добавил и започнах да ги маркирам с червено, както и всички поправки и промени. Както виждаш, червеното е много повече от бялото.

— На света има много още неща, освен ИИ. И след като вече стана, донеси ми една курабия.

— Ще се провалиш по този предмет — рече той и ѝ подаде чинията.

— Много важно. Могат изобщо да ме изхвърлят от колежа. Тогава ще се омъжа за милионер и ще обикалям света със собствената си яхта.

— Големи приказки за една сърдитка от Платформите. Бас ловя, че никога не си била на брега.

— Походила съм, дребосъко, походила съм — тя облиза шоколада от пръстите си и с полупритворени очи заговори гърлено с лош френски акцент. — Аз видяла свят и подлудила със страст онзи принц.

— Подлудила от досада! Имаш добър ум, Ким. Просто те мързи да го използваш.

— Ум! Стига с тоя ум. А какво ще кажеш за тялото?

Тя дръпна надолу блузата си, за да оправи деколтето. Но я опъна прекалено силно, блузата се разкопча и разкри едната ѝ гола гръд, с нежно розово зърно. Изкикоти се и закопча блузата.

— Аз побърква мъже...

Гласът ѝ обаче стихна, когато видя какъв бе ефектът от инцидента върху Брайън. Бе побледнял, а очите му бяха широко отворени.

— Успокой се — рече тя. — Виждал си много повече голотии на плажа, дето се пекаат онези ненормалници.

— Никога не съм ходил там — отвърна той дрезгаво.

— Е, не те виня за това. Някои от нудистите са доста грозновати. — Тя го погледна и веждите ѝ се вдигнаха нагоре. — Ей, ти на колко години си?

— На тринайсет.

Тя внезапно се изправи на колене и го погледна в очите.

— Но си висок колкото мен и не изглеждаш никак зле. Целувал ли си се досега с момиче?

— Хайде да работим — рече неловко той и се извърна.

Тя го хвана за рамото и го обърна отново към себе си.

— Това не е отговор. А ми е ясно, че знаеш за момичетата; видях под леглото ти няколко стари броя от „Плейбой“, снимките на голите мацки в средата на списанията са направо изпепелени от погледа ти. Може би знаеш как изглеждат, но се обзалагам хиляда към едно, че си един тринайсетгодишен сладур, който досега не се е целувал ни веднъж. Сега ще се научиш.

Брайън не се отдръпна, когато тя нежно обхвана главата му с ръце и впи устни в неговите. Радостно изхъмка и езикът ѝ се плъзна между устните му; усети как мускулите на ръцете му върху гърба ѝ се втвърдяват. Тя свали ръката си надолу и установи, че не само те се бяха втвърдили.

Разкопча колана му.

Брайън не можеше да проумее как така никой не разбираше от пръв поглед какво му се е случило. А беше архиважно, земетресение с най-голяма сила и би трябвало да е изписано по лицето му. Щом помислеше за това, и усещаше как кожата му пламва от неповторимите спомени; когато Доли се върна у дома, Ким вече си бе отишла; чу и баща му да се прибира след няколко минути. Остана в стаята си колкото можа по-дълго, слезе чак когато повторно го повикаха за вечеря.

Но и двамата не забелязаха нищо. Брайън се нахрани мълчаливо, надвесил лице над чинията. Обсъждаха някакъв пикник, на който бяха поканени следващия уикенд — на никой не му се ходеше. Ала не ставаше дума за удоволствие, а за работа и в крайна сметка взеха неизбежното решение. Почти не забелязаха, че напусна масата и се върна в стаята си.

Това, което най-много безпокоеше Брайън, бе, че случилото се изглежда изобщо не се бе отразило на Ким. На следващата сутрин тя мина покрай него в коридора, рече му едно „Здрасти“ и толкоз. Той мисли за това през целия ден в колежа, за ужас на преподавателите си отговаряше погрешно: избяга от следобедните лекции и заскита по платформите. Сам, над морето.

Щом той изживяваше тъй дълбоко случилото се, защо тя бе толкова спокойна? След като си зададе въпроса по този начин, отговорът дойде от само себе си. Защото го бе правила и преди. Тя беше осемнайсетгодишна, с пет години по-голяма от него, цели пет години, за да се събуди интересът ѝ към момчетата. Ревнуваше я от тях. Но кои ли бяха те? Не би посмял да я попита. В крайна сметка си каза „да вървят по дяволите“ и се опита да изгони тези мисли от главата си. Затърси повод при първа възможност да я види насаме.

Следващата сутрин я изчака в коридора и я пресрещна преди лекциите.

— Снощи стоях до късно и свърших курсовата ти работа за семействата.

— Да вярвам ли на ушите си? Да не би наистина да каза онова, което току-що чух?

— Тъхъ. Реших, че ще е по-добре да я завърша изцяло и след това да ти я обясня стъпка по стъпка. Може би така по-добре ще запомниш онова, което си написала.

Той се опита следващите му думи да прозвучат съвсем небрежно.

— Ела този следобед и ще минем материала за първи път.

— Не ще и дума. Ще се видим следобед.

Времето се точеше безкрайно бавно. Бе денят, в който Доли играеше следобед бридж; къщата щеше да е свободна.

— Това е краят на хирургическата намеса — диктуваше тихо Снеърсбрук. — Всички импланти са поставени на място. Централният процесор е включен. Почти е завършено възстановяването на нервните окончания в поразените части на мозъчната кора. Стимулирана е замяната на връзките към корпус калосум. Инсталирани са оптичните кабели между чиповете, това е последната от процедурите, които изискват интервенция в черепа. Менингиалните обвивки са или възстановени или подменени и сега покривам ръбчетата на онази част от черепа, която бе отстранена, за да се осигури достъп до мозъка. Така тя ще прилепне плътно и ще затвори отново черепа. Процедурата започва сега.

Не изрече на глас обаче, че това бе краят само на хирургическите процедури. Новите и неизпробвани начинания, за които хранеше надежда, че ще възстановят връзките в съзнанието на Брайън, бяха едва в началния си стадий. Нови и непроверени, дали щяха да действат?

Престани да мислиш. Свършвай с това и карай нататък.

Когато Брайън най-сетне излезе от компютърната лаборатория, навън бе влажен и горещ юлски следобед. Бе завършил едно подобрение, както се надяваше, на ЛАМА — програмен език за създаване на ИИ, за който му бе помогнал баща му. Ако се окажеше прав, то действието на кръстосаните връзки на ЦИК-информационните мрежи щеше да се ускори десетократно. Новата техника обаче трябваше да се провери и ако работеше на собствения си компютър, това щеше му отнеме цели дни: затова успя да си издейства известно машинно време за работа на Крей-5 и ако всичко вървеше нормално, щеше да има известни резултати още на следващата сутрин. Което означаваше, че дотогава не би могъл да свърши нещо съществено.

А имаше и голяма вероятност Ким да го чака в къщи. Забърза и прогизналата от пот риза залепна на гърба му. Тя нямаше лекции следобед и можеше да дойде за „частните уроци“, както ги наричаше. Да, щеше да има и частни уроци, защото наистина се нуждаеше от тях. Пропускаше семинари, не ходеше на лекции, защото знаеше, че той щеше да ѝ каже какво да направи преди изпитите. Ненавиждаше ученето и винаги се радваше, като намереше нещо по-весело, с което да се заеме. Брайън намали крачка, усетил, че едва поема дъх. По-кратко, в тази жега човек може направо да пукне.

Още щом отвори входната врата, лъхна хладен въздух и веднага го обгърна.

— Има ли някой в къщи? — извика той, но му отвърна само тишината. Сетне чу музика, усмихна се и бутна полуотворената врата на стаята си.

— Извиках, но ти не ме чу.

Стереоуредбата работеше, настроена на станцията, излъчваща соул музика от Мисисипи, но стаята бе празна. Леглото му бе разбъркано, възглавниците — опрени на стената, така както ги харесваше тя. Потърси бележка. Ким още пишеше бележки, без изобщо да се сети да влезе в компютърната мрежа. Не намери нищо. Изключи музиката, единственият шум сега идваше от вентилатора на компютъра му. Компютърът пробръмча — влизаше в някакъв диск. Кухнята — там трябва да беше. Ким бе винаги готова да гризе нещо. Чашата и мръсната чиния в мивката бяха доказателство за това. Но я нямаше и в кухнята.

Не отговаряше и телефонът ѝ. Претърси по-внимателно за втори път — неведнъж му бе оставяла бележки, писани на ръка; беше може би единственият човек в компютризирания УСИ, който още правеше това; отново не откри нищо. Да не би да бе победила стародавната си неприязън и да му бе оставила съобщение в компютъра? Стартира комуникационната програма, но и там нямаше нищо.

Странно, започваше вече да се безпокои. Да не би да ѝ се бе случило нещо лошо? Входната врата бе затворена, но не и заключена. Заключваха я само нощем; университетското градче бе оградено и безопасно местенце. Само че никое място не можеше да бъде напълно безопасно. Нима не бяха заловили наркотрафиканти на брега само на няколко мили по на юг? Изолираните платформи на УСИ може би бяха

идеалното място за повторен опит. Вниманието му бе привлечено от изненадващ звук, компютърът избръмча и светна лампичката на дисковото устройство.

Но разбира се! Програмата си вървеше от няколко дни, машината бе на вербален команден режим, така си стоеше повечето време, дори и когато вкарваше данни с клавиатурата: бе програмирана да записва всички думи и звуци и да им отговаря, ако бе необходимо. Трябваше да има запис на гласа ѝ.

Не бе трудно да го открие. Върна се назад, включи говорителите и чу как самият той похърква. Прескочи напред, чу сутрешните новини, които бе слушал, докато се обличаше. Напред, още напред — и ето я самата нея! Тананикаше си заедно с радиото. Нищо лошо дотук; той отново прехвърли напред, от скоростта звукът заприлича на говора на Патока Доналд; когато чу гласа ѝ, спря. Говореше по телефона.

— Разбира се, да. Щом настояваш. Скоро. Да. Чао.

Записана бе само едната част от диалога: никога не му бе хрумвало да постави микрофон и на телефона си. Пусна записа бързо напред, чу нещо, върна се обратно. Записан бе смехът на Ким.

Внезапно мъжки глас каза:

— Направи го още веднъж и няма да имам спиране.

Брайън хвана с ръце главата си, наведе се, доближи ухо до говорителя. И чу звуци, чийто произход можеше да бъде само един: любене. В неговото легло. С някой друг. Слушаше всичките унизителни звуци, охкания, засилващите се нейни възклицания от изпитваното удоволствие.

Изслуша всичко, докато не свършиха. Сетне си говориха тихичко, но той вече не слушаше. Гласовете бяха едно нищо, не означаваха нищо.

Беше свършен. Край. Кръвта пулсираше в слепоочията му, бе обзет от ужасното чувство, че е предаден. Не бе означавал за нея абсолютно нищо — освен навярно безплатен частен учител; а всъщност може би тя си бе платила за уроците! Никога не се бе отнасяла сериозно към него, никога не бе изпитала онова, което изпитваше той. Това, което сега засрамен осъзна, бе, че любовта му — по кучешки всеотдайна — бе изцяло еднопосочна. Тя не бе я споделила. Може би дори не се и досещаше за неговите съкрушителни

и всепоглъщащи чувства. Пръстите му трепереха от ярост, от унижение: извика файла на предателските гласове и го изтри. Сетне преформатира тази част от диска, така че файлът никога да не може да се възстанови. Искаше да руши още и още. Потърси всички неща, които бе правил за нея и ги изчисти от диска. Изтри и един команден файл — съобщения от нея. Ръцете му трепереха, а очите му се напълниха със сълзи. Любовта се превърна в гняв, привличането — в измяна. Ръцете му още трепереха, когато вдигна клавиатурата, готов да я запрати върху екрана.

Това беше лудост. Пусна клавиатурата, излетя от стаята в коридора, отиде до кухнята и застана на прага ѝ — със стиснати юмруци, разтърсван от противоречиви чувства. На плота пред него бяха наредени ножове, той извади най-големия, провери острието му с палец; копнееше да го забие в нея. Да го забива отново и отново.

Да я убие? Що за мисли го бяха споходили? Нима простите, рутинни емоции бяха взели връх в живота му? А къде останаха логиката и интелектът? Когато остави ножа на място, ръцете му все така трепереха. Стоеше до мивката и гледаше с неவிждащ поглед през прозореца.

Имаш мозък, Брайън, използвай го. Или се остави емоциите да завладеят живота ти. Убий я, отмъсти си и влез в затвора за убийство. Не, наистина това не бе най-страхотната идея. Какво ставаше? Как бе възможно някакво чувство да измести интелекта, мисълта?

Някакъв подсъзнателен център бе взел връх — ето какво се бе случило. Помисли си за „мозъчното общество“ и как работи то. Мозъкът е разделен на много подцентрове, които изобщо не разполагат със собствен интелект. Какъв пример бе използвал баща му, за да го обясни? Шофирането. Някакъв подцентър може да управлява колата, докато съзнанието е заето с други неща. И взема управлението в свои ръце, само когато се случи нещо необичайно. Мозъчното общество работи обикновено в режим на сътрудничество между всички подцентрове. А сега някакъв глупав подцентър бе взел връх и управляваше всичко. Някакъв тъп, ирационален подцентър на сляпото увлечение — с тестиси вместо мисъл, интересуващ се само от предателството, ревността и яростта. Нима искаше той да владее живота му?

— Не, по дяволите!

Отвори хладилника, взе си кутия безалкохолно, отвори я и я преполови на един дъх. Сега вече бе много по-спокоен и разумен. Знаеше какво бе станало: част от съзнанието му бе взела връх, жаждаше мъст и потискаше всичко останало. Не съществуваше нищо такова като „централно аз“, макар да бе лесно да се повярва в противното. Колкото повече изучаваше как действа интелектът, толкова повече се убеждаваше, че всяка личност бе своего рода „комитет“. Мозъкът се състоеше от множество малки първични животинки — „праспециалисти“, ето как ги наричаха.

Животното на глада взема надмощие, когато човек огладнее. Животното на страха — когато на хоризонта се появи опасност. А всяка вечер връх взема животното на съня. Това бе кръгът на цар Соломон. Цялата механика, разкрита от Лоренц и Тинберген. Онези сложни мрежи на мозъчните центрове на глада, секса, самозащитата, чиято еволюция бе отнела милиони години. Не само при влечугите, птиците и рибите, но и в части от неговия собствен мозък.

А сега неговото собствено сексуално животно хапеше и виеше толкова силно, че изпитваше болка. Някакъв примитивен подцентър в основата на мозъка, с който трябваше да се пребори.

— Това не съм аз! — изкрещя силно той и удари тъй силно по масата, че ръката го заболя. — Не съм същинският аз! А някаква отделна, глупава, но могъща частица. Излишък на сексуална енергия!

Но той бе нещо повече от едно примитивно животно. Притежаваше интелект, тогава защо не можеше да го използва? Как можеше да допусне да вземе връх някакъв тъп подцентър? Къде бе онзи управител на разума, който би трябвало да бди и да го постави на мястото му?

Взе кутията безалкохолно и сръбна малко. Седна пред компютъра и отвори нов файл, кръсти го САМОКОНТРОЛ, сетне се облегна назад и помисли какво трябваше да последва.

Повечето мозъчни процеси се извършват подсъзнателно, защото голямата част от подцентровете трябва да бъдат автономни — отделени, като да речем, ръцете и краката — за да работят ефикасно. Когато като бебе се е учил да върви, в началото навярно го е правил неумело, препъвал се е и е падал, сетне постепенно се е научил от грешките. Старите подцентрове на несигурния вървеж постепенно са били изместени или потиснати от новите — на твърдата крачка —

които работят по-автоматично, без необходимост от разумно мислене. Толкова много агенти и всичките трябва да бъдат управлявани — но от какво? Точно сега те изглежда бяха извън всякакъв контрол. Беше дошло времето той да поеме управлението; трябваше да упражни повече самоконтрол. Време бе самият той да реши кои от тези подцентрове да бъдат ангажирани. Това мистериозно, отделно Аз — то трябваше да бъде управителят, централният контрол, който да кореспондира със същността на съзнанието на Брайън.

— Онези глупави програми за ИИ биха могли да използват една подобна управленска машина — рече той и се задави с питието.

Нима бе толкова просто? Нима това бе липсващият елемент, който би събрал в едно всички отделни части? Напоследък изследователските лаборатории за ИИ в университетите в Амхърст, Нортуетърн, в Технологичния институт в Кюсю, бяха претърпкани с толкова интересни системи. Системи, основаващи се на логичните правила; системи, основаващи се на разбирането на даден текст; самообучаващи се системи, основани на невралните мрежи — всички те решаваха даден проблем по собствен път. Някои можеха да играят шах, други — да планират финансови инвестиции. Всички до една — самостоятелни, работещи от само себе си; но нито една от тях изглежда не бе в състояние наистина да мисли. Защото никой не знаеше как да накара всички тези полезни неща да работят заедно. Онова, от което се нуждаеше изкуственият интелект, бе нещо като вътрешно *той*. Някакъв вид централна управляваща машина, която да свърже всички подцентрове в една-единствена работеща система.

Не можеше да е толкова просто. Не би могло да съществува някакъв подобен *той*, който да поеме управлението — просто защото съзнанието не съдържа никакви реални хора, а само множество подцентрове. Ето защо това *той* не би могло да бъде някаква единица, защото нито една единица не би могла да е толкова умна. Следователно това *той* трябва да е някаква илюзия, създадена от дейността на друго, съставено от подцентрове „общество“. Инак пак ще липсва нещо, нещо, което да управлява този „управител“.

— Не е съвсем ясно. Не съм го обмислил достатъчно. Ще е необходима още доста работа.

Записа файла с размишленията си и тогава забеляза, че на диска бе останал още един файл с името КИМ. Семестриалната ѝ курсова

работа за Бетсър. Тя разполагаше с копие от нея, но никога нямаше да я схване, още по-малко пък да я обясни, когато я изпитват. Може би трябваше да я запази, след като тя бе станала причина да се зароди идеята му за управляваща програма. В никакъв случай! Удари клавиша DELETE и тя изчезна при останалите.

Последното нещо, което направи, бе да изключи компютъра си, така че да не приема обаждания от нейния телефон. Но и това не бе достатъчно — можеше да позвъни от уличен автомат. Добави програма, която щеше да отклонява всички телефонни връзки — край на обажданията от когото и да било.

Накрая се отпусна — уморен, със сухи очи. Предаден по всички възможни начини.

Никога повече нямаше да допусне да му се случи подобно нещо. Никой нямаше да му стане толкова близък, че да е в състояние да го нарани. Щеше да продължи да мисли върху управляващата програма за ИИ, да я накара да заработи и така да забрави за Ким. Да забрави за всички момичета. Подобно нещо никога нямаше да се случи отново с него. Никога.

9.

Коронадо 2 април 2023

Вертолетът се понесе над залива, мина покрай моста, който свързваше сърповидния полуостров на Коронадо със Сан Диего. Пътищата долу бяха отцепени от органите за безопасност: вертолетът беше не само най-сигурното, но и най-бързото превозно средство до и от базата. Той се спусна ниско над сивите контури на старовремските кораби, които кротко ръждясваха и умираха в залива след края на Втората световна война. Кацнаха на вертолетната площадка на щаба, обвити в облаци прах, и забелязаха до машината да спира дълга лимузина.

— Прекалено много усилия, за да отидем на едно заседание — сопна се Ерин Снеърсбрук. — Някои от нас си имат работа. Това е абсолютно смешно, след като можехме да проведем телеконференция.

— Всички си имаме работа, докторе, всички — рече Беникоф. — А и можеш да виниш само себе си, идеята за заседанието беше твоя. Би трябвало да разбереш, че това е единственият начин да гарантираме безопасността.

— Предложих само да се направи доклад за напредъка дотук — тя вдигна ръка, преди Беникоф да успее да заговори. — Знам. Разбрах доводите. Тук е по-безопасно. Изчезванията, кражбите, опитът за убийство. Работата е в това, че просто ненавиждам тези дяволски, ужасни вертолети. Те са най-опасният вид транспорт, който някога е измислян. Един от тях падна от сградата на „Пан Ам“, прекалено си млад, за да помниш, и се стовари върху 42-ра улица. Това са направо смъртоносни капани.

Навлязоха с колата в подземен тунел към щабната сграда. Минаха покрай часови морски пехотинци, край охранители и през заключени врати, телевизионни камери и през целия онзи обожаван от военните апарат за сигурност. Последната охранявана врата ги отведе до зала за съвещания с панорамен изглед към залива и нос Лома. От

открито море се завръщаше някакъв самолетоносач. Поне дузина облечени в тъмни костюми или униформи мъже се бяха събрали около масата от тиково дърво.

— Тази зала обезопасена ли е? — прошепна Снеърсбрук.

— Не се шегувай, докторе — прошепна в отговор Беникоф. — Този прозорец може да издържи на деветдесетмилиметров снаряд.

Ерин се обърна да погледне прозореца, сетне долови усмивката на Беникоф. Досущ като нея, и той се шегуваше, за да свали напрежението.

— Седнете — нареди генерал Шорхт с обичайния си чаровен маниер. Представянето, което направи, беше също тъй кратко: — Д-р Снеърсбрук е вляво. С нея е мистър Беникоф, когото познавате отпреди, той ръководи разследването на „Мегалоуб“.

— А кои са всичките тези хора? — попита невинно Ерин Снеърсбрук.

Генерал Шорхт не ѝ обърна никакво внимание.

— Трябва да докладвате, докторе. Да чуем.

Мълчанието продължи прекалено дълго, генералът и лекарката се гледаха с нескрита омраза. Беникоф реши да се намеси, за да попречи положението да се влоши още повече.

— Свиках това съвещание, защото операцията, предприета от д-р Снеърсбрук, вече достигна може би най-важния си стадий. След като разследването ни в други посоки на практика е в застой, имам чувството, че сега всичко зависи от д-р Снеърсбрук. Тя е истинска наша опора, единствената ни надежда в това бедствено положение. Струва ми се, че постигна истинско чудо. Сега ще ви въведе в нещата. Моля ви, докторе.

Отчасти омиловитена, но все още ядосана, лекарката вдигна рамене — беше ѝ писнало от дребнавите вражди. Заговори спокойно и тихо.

— Вече приближавам края на основната хирургическа намеса върху пациента. Стигнахме до задоволително решение по повърхностните увреждания от куршума. Най-важните и дълбоки „ремонти“ на нервните връзки в мозъчната кора са завършени. Фините имплантации се оказаха успешни, връзките бяха осъществени от вграден компютър. Няма повече нужда от пряка хирургическа намеса. Черепът е затворен.

— Значи успяхте. Пациентът ще проговори.

— Не искам никой да ме прекъсва. *Никой!* Когато свърша с описанието си на стореното и ви съобщя предвижданията си, ще отговоря на всичките ви въпроси.

Снеърсбрук замълча за миг. Млъкна и генерал Шорхт, който направо излъчваше злоба. Тя се усмихна скромно и продължи:

— Може и да съм се провалила тотално. Ако е така — край на всичко. Няма повече да отварям главата му. Искam да подчертая дебело, че това е напълно възможно. Всичко, което съм направила, е все още на експериментално равнище — тъкмо затова не давам никакви обещания. Ако съм успяла, пациентът ще дойде в съзнание и ще може да говори. Но се съмнявам, че ще говоря с мъжа, който е бил прострелян. Той няма да помни изобщо живота си на възрастен човек. Ако моите процедури доведат до успех, ако той дойде в съзнание, то това ще бъде в качеството му на дете.

Без да обръща внимание на ропота и слисването на присъстващите, тя почака, докато шумът стихне, и чак тогава продължи.

— Ще бъда много доволна, ако това стане. Значи, ще съм успяла. Това ще е първата стъпка. Ако всичко върви, както съм го замислила, ще мога да продължа с допълнително вкарване на данни и комуникации с надеждата паметта му да се върне към времето, когато е станало нападението. Въпроси?

Първи се изправи Беникоф — с въпрос, който за него беше жизненоважен.

— Надявате ли се да върнете паметта му до деня, в който е станало нападението?

— Това може да се окаже наистина възможно.

— Ще си спомни ли какво е станало? Ще ни каже ли кой го е направил?

— Не, това е невъзможно — Снеърсбрук изчака, докато реакциите не стихнаха напълно и заговори едва тогава: — Трябва да разберете, че има два вида памет — дълготрайна и краткотрайна. Дълготрайните спомени се запазват с години, обикновено — за цял живот. Краткотрайните спомени са за онова, което става в реалния живот — подробности от дочут разговор, книга, която четем в момента. Повечето краткотрайни спомени обикновено избледняват

след няколко секунди или минути. Ала някои от тях, достатъчно значими, евентуално могат да се превърнат и в дълготрайни. Това е възможно единствено, ако се задържат първоначално за около половин час. На мозъка му е необходимо толкова време, за да ги обработи и съхрани. Това се демонстрира най-ясно в така наречения следтравматичен шок. Жертвите на автомобилни злополуки например, ако изпаднат в безсъзнание след катастрофата, не си спомнят нищо. Краткотрайната им памет изобщо не е успяла да се превърне в дълготрайна.

Леденият глас на генерал Шорхт се извиси над всички останали гласове и въпроси.

— Щом има вероятност да не успеете в съмнителните си медицински процедури, защо тогава изобщо ги предприехте?

На Ерин Снеърсбрук ѝ дойде до гуша от обиди. Бузите ѝ пламнаха и тя се надигна да си върви. Беникоф обаче я изпревари.

— Бих искал да напомня на всички присъстващи, че разследването водя аз. Д-р Снеърсбрук направи голяма лична жертва, като се съгласи да ни помогне. В нейната работа е цялата ни надежда. Макар че вече има дадени жертви, а и пациентът може да почине, разследването си остава от първостепенно значение. Брайън Делейни може и да не разкрие кои са убийците, но той може да ни подсказе как да стигнем до неговия изкуствен интелект, за което всъщност и става дума.

Той седна бавно и се обърна със стола си.

— Д-р Снеърсбрук, бихте ли била така любезна да ни обясните какви процедури следват?

— Да, разбира се. Както знаете, поставих в мозъка на пациента редица импланти. Те се състоят от най-различни видове процесори, свързани с микроскопични терминали към нервните влакна в мозъка. Чрез тях може да бъде вкарано определено количество препарати. Като се комбинират с внимателно подбрани разнообразни стимуланти, надявам се той скоро да се научи как да получи достъп до по-късната си, засега недостъпна памет. Когато тази интеграция се осъществи, ще имаме отново един нормално функциониращ мозък. Би могло да има празноти в паметта, но той няма да знае за тях. Надявам се обаче да си спомни работата си по създаването на ИИ. За да може да го пресъздаде отново така, че да заработи.

Тя направи пауза и продължи:

— Разбира се, няма да използвам само препарати. Имплантирала съм фини като филм чипове с директна интеграция към нервните окончания. Върху тези чипове има ембрионални мозъчни клетки, които могат да бъдат принудени да растат по различен начин. Могат да си останат бездейни, докато искам това, в очакване на възможността да осъществят правилните връзки. След като задействат, всяка от тях ще бъде проверена. Онези, които допуснат грешни връзки, ще бъдат изключени, активни ще останат само успешите. Всичко това може да бъде постигнато, като се отворят по химичен път микроскопични дупчици в чиповете. Или ще се осъществи връзка, или и най-малката доза невротоксини ще разруши клетката.

— Имам въпрос — рече един от мъжете.

— Разбира се.

— Нима искате да ни кажете, че сте инсталирали в мозъка на момчето интерфейс човек-машина?

— Точно така, и не знам защо сте толкова шокирани. Тези неща се развиват вече от години. Ами нали още в края на миналия век са присаждани неврални връзки в ушите — за лечение на глухотата. В последните години многократно са използвани нервни импулси от гръбначния мозък за задвижване на протезите на краката. Свързването с главния мозък бе логична следваща стъпка.

— Кога ще мога да разговарям с мистър Делейни? — попита рязко Шорхт.

— Може би никога — изправи се д-р Снеърсбрук. — Разполагате с доклада ми. Вадете си каквито щете заключения. Правя всичко, което е по силите ми, използвам все още експериментална технология, за да възстановя един съсипан мозък. Имайте ми доверие. Ако успея, вие пръв ще научите резултата.

Тя пренебрегна въпросите и подвижванията, обърна се и излезе от стаята.

10.

17 септември 2023

Брайън идваше бавно в съзнание, излизаше от дълбок, лишен от видения сън. Усещането ту се изплъзваше, ту се появяваше отново, за да потъне пак в мрака. Това се случи няколко пъти през последните дни и всеки път той не помнеше нищо за предишното си приближаване към пробуждането.

И ето че сега се бе задържал на границата на усещането. Макар очите му да бяха още затворени, започна да осъзнава, че се пробужда. И че бе смъртно уморен. Защо бе така? Не знаеше, не го и интересуваеше особено. Нищо не го интересуваеше.

— *Брайън...*

Гласът долиташе много отдалеч. Едва-едва се долавяше. Отначало той си бе просто там — нещо, което да изпиташ, а не да се осмислиш. Но гласът продължи да повтаря отново и отново: „*Брайън, Брайън*“.

Защо? Думата заброди из мислите му, докато не изплува споменът. Това бе името му. Той бе Брайън. Някой изричаше името му. Името му бе Брайън и някой го произнасяше на глас.

— *Брайън, отвори очи, Брайън.*

Очи. Неговите очи. Очите му бяха затворени. Отвори очи, Брайън.

Светлина. Силна светлина. Последвана отново от успокояващ мрак.

— *Отвори очи, Брайън. Не ги дръж затворени. Погледни ме, Брайън.*

И отново — ослепителна светлина, премигване; затвори, сетне пак отвори очи. Светлина. Неопределеност. Нещо плуваше пред очите му.

— Много добре, Брайън. Можеш ли да ме видиш? Ако можеш, кажи „да“.

Не бе лесно да го направи. Ала това бе команда. Погледни. Светлина и нещо. Виж ме. Виж мен. Виж ме, кажи „да“. Какво виждаше? Какво виждаше? Виждаше ли? Какво виждаше?

Бе трудно, но с всеки следващ път, когато си го помислеше, процесът ставаше по-лесен. Виж — с очите си. Виж нещо. Какво нещо? Какво означаваха тези неясни очертания? Нещо. Какво нещо? Какво означаваше това нещо?

Лице.

Лице! Да, лице! Изпита радост от откритието си. Той видя, че това бе лице. Лицето имаше две очи, нос, уста, коса. Каква коса?

Косата беше сива.

Много добре, Брайън. Справяше се много добре. Чувстваше се безкрайно радостен.

Очите му бяха отворени. Виждаше лице. Сива коса. Беше много уморен. Затвори очи и заспа.

— Видя, нали! — д-р Снеърсбрук плесна развълнувана с ръце. Беникоф бе озадачен, но кимна утвърдително.

— Видях, че отвори очи. Ама...

— Това бе страшно важно. Забеляза ли, че ме погледна, когато му говорех?

— Да, но достатъчна ли бе тази му реакция?

— Не просто достатъчна, а безкрайно важна. Помисли си за миг. Пред теб е тялото на един млад мъж, което от дълго време бе отделяно от съзнанието му — съзнание, разпиляно на несвързани помежду си фрагменти. Но ти видя какво се случи — той чу гласа ми и ме погледна. Важното се състои в това, че мозъчните слухови центрове са в задната част на мозъка — докато центърът, управляващ движението на очите, е в предната му част. Значи поне част от връзките са възстановени правилно. И нещо повече. Той се опита да се подчини — да разбере командата ми. Това означава, че са се ангажирали множество центрове на съзнанието. Забележи, че той се потруди много, осъществи необходимите мозъчни връзки и се възнагради с радост — нали видя усмивката му? Това е страхотно!

— Да, видях, че леко се усмихна. Добре е, че не е потиснат, като се има предвид тежкото му раняване.

— Не. Това изобщо не е важно. Ако ме тревожеше душевното му състояние, бих предпочела да е потиснат. Не, исках да подчертая, че независимо дали е доволен или не, той поне не е апатичен. А ако системите му могат още да дават оценки на изживяното, то той би могъл да използва тези оценки за самостимулиране, което ще рече — за придобиване на знания. И ако тези системи могат да се обучават по същество, то той ще е в състояние да ни помогне да възстановим щетите.

— Сега, след като обясняваш въпроса по такъв начин, вече разбрах защо е толкова важно. Какво следва оттук нататък?

— Процесът продължава. Ще го оставя да поспи и ще опитам отново.

— Но той няма ли да изгуби тези краткотрайни спомени? Спомените, които току-що възстанови, няма ли да избледнеят, докато спи?

— Не, защото това не са краткотрайни спомени, а свързани отново К-линии или функции, съществували и преди. К-линиите са нервни влакна, свързани в серии от спомени, серии от агенти, които реактивират предишни частични състояния на мозъка. Представи си ги като възстановени електрически вериги. Не като възстановени крехки човешки синапси, а като здрави елементи от компютърна памет.

— Ако си права, това означава, че всичко, сторено от теб дотук, функционира — рече Беникоф, с надеждата, че думите не издаваха липсата на въодушевление в тона му.

Дали лекарката не придаваше прекалено значение на една тъй краткотрайна усмивка? Може би толкова голямо, че се самозаблуждаваше. Той самият бе очаквал нещо далеч по-драматично.

За Ерин Снеърсбрук обаче не бе така. Тя не знаеше какво точно да очаква от тази изцяло нова, непроверена процедура, но бе безкрайно доволна от резултатите. Нека Брайън си почине, сетне щеше отново да поговори с него.

Стая. Намираще се в стая. Стаята имаше прозорец — той знаеше как изглежда един прозорец. В стаята имаше още някой. Жена с посивяла коса и с тяло, облечено в бяло.

Тяло? Тя? Бялото нещо бе *рокля*, само жените носеха рокли.

Това бе добре. Усмихна се широко. Не, не се бе справил напълно. Усмивката му полека-лека се стопи. Но почти бе успял. Усмивката отново се върна върху лицето му и той заспа.

Какво се бе случило предишната вечер? Размърда се със страх; не можеше да си спомни; защо бе така? И защо не можеше да се обърне? Нещо го задържаше към леглото. Нещо съвсем нередно и той не знаеше какво е то. Необходимо бе усилие на волята, за да отвори очи — и бързо-бързо да ги затвори, тъй като светлината ги връхлетя болезнено. Наложил се да премигне, за да прогони сълзите и отново колебливо да отвори очи и да види лицето на непознатата, което се мерзелееше съвсем близо над него.

— Можеш ли да ме чуеш, Брайън? — попита жената. Когато той се опита да отговори, гърлото му бе тъй пресъхнало, че се закашля.

— Вода!

Напъхаха между устните му хладна, корава тръба и той засмука благодарен. Задавил се, закашля се и усети как главата му бе залята от болезнена вълна. Изстена от болка.

— Глава... боли — успя да изрече той.

Болката не искаше да отстъпи. Стенеше и се гърчеше от неочаквания пристъп, болката бе толкова силна, че потисна всички други усещания. Не усети лекото пробуждане на иглата в ръката си, но въздъхна облекчен, когато всепоглъщащата агония започна да се оттегля.

Когато отново отвори очи, го направи съвсем колебливо. Премигна просълзен, опитвайки се да прогледне.

— Какво...?

Гласът му звучеше странно, но не разбираше защо. Защо бе така? Какво му бе станало? Тонът му бе дълбок и дрезгав. Заслуша се в другия глас, който идваше отдалеч.

— Стана злополука, Брайън. Но сега вече си добре, ще се оправиш. Усещаш ли болка? Боли ли те някъде?

Боли? Болката в главата намаляваше, бе някак си приглушена. Друга болка? Гърбът, да, гърбът, ръката — също. Помисли си за това. Погледна надолу, но не можа да види тялото си. Бе завито. Какво усещаше? Болка?

— Главата... гърбът ми.

— Беше ранен. Брайън. В главата, в ръката, в гърба. Дадох ти нещо, което ще отнеме болката. Скоро ще се почувстваш по-добре — рече Ерин и сериозно обезпокоена се вгледа в бялото лице върху възглавницата, обрамчено с корона от бинтове.

Очите му сега бяха отворени, зачервени, в тъмни кръгове, премигваха в опит да прогонят сълзите. Но той я гледаше, гледаше я въпросително, следваше я, когато се движеше. А гласът... думите бяха достатъчно ясно произнесени. Макар че... не се ли долавяше в гласа му известен ирландски акцент? Акцентът на Брайън се бе променил след всичките тези години, прекарани в Америка. Ала при по-ранния Брайън сигурно акцентът, който бе донесъл със себе си в тази страна, би трябвало да се проявява по-силно. Да, това си бе наистина Брайън.

— Беше много болен, Брайън. Но сега си по-добре и ще ставаш все по-добре.

Ала на кой Брайън говореше тя сега? Знаеше, че с порастването си научаваме непрекъснато нови неща. Но не натоварваме мозъка си с това да запомняме подробно как точно сме усвоили даден процес, как например да си вържем обувките или да държим молив. Подробностите на запомнянето принадлежат на индивида, който запаметява. Ала този индивид остава в миналото с израстването на новия. Как точно става това бе все още неясно — може би всички тези предишни индивиди продължават да си съществуват на някакво равнище. Ако е така, то тогава с кой точно Брайън разговаряше тя сега?

— Чуй ме, Брайън. Ще те попитам нещо много важно. На колко години си? Чуваш ли ме? Можеш ли да си спомниш възрастта си, на колко години си?

Това бе по-трудно от всичко останало, върху което бе мислил. Време бе да поспи.

— Отвори очи. После ще спиш, Брайън. Кажи ми — на колко години си?

Това бе лош въпрос. Години? Време. Дата. Месеци. Места. Училище. Хора. Не знаеше. Мислите му се объркаха и това го притесни. По-добре да заспи. Искаше, но неочакван страх го смрази и сърцето му се разтупка силно.

— На колко години... съм? Не мога... да кажа!

Той се разплака, сълзите бликаха изпод здраво стиснатите му клепачи. Тя погали плувналото му в пот чело.

— Сега заспи. Няма нищо. Затвори очи. Спи.

Беше прибързала, бе го притиснала прекалено силно. Грешка — наруга се тя за собственото си нетърпение. Беше още прекалено рано личността да се впише във времето. С всеки изминат ден индивидуалността му ставаше все по-пълноценна, все по-малко представляваше сбор от едва свързани спомени. Да, това щеше да има ефект. Процесът бе бавен, но тя бе на път да успее. Индивидуалността, личността на Брайън бе доведена до възможно най-далечната временна граница. Но тя не знаеше къде точно се намираше тази граница; трябваше да прояви търпение. Щеше да дойде денят, в който той ще й каже.

Мина повече от месец, преди д-р Снеърсбрук да попита отново:

— На колко години си, Брайън?

— Боли — възропта тихо той, извърна глава върху възглавницата, все още затворил очи.

Тя въздъхна. Нямаше да е лесно.

Задаваше въпроса си всеки път, когато сметнеше, че можеше да си го позволи. Имаше добри и лоши дни, повечето — лоши. Времето минаваше и тя започна да се отчайва. Организмът на Брайън оздравяваше, ала връзката тяло-мозък все още бе съвсем крехка. Изпълнена с надежда, все още с надежда, тя попита отново:

— На колко години си, Брайън?

Той отвори очи, погледна я и се намръщи.

— Пита ме за това и преди... спомням си.

— Много добре. Мислиш ли, че би могъл да отговориш вече на въпроса ми?

— Не знам. Знам, че ме пита за това и преди.

— Така е. Много добре е, че си спомняш.

— Главата ми, нали? Нещо е станало с главата ми.

— Точно така. Беше ранен в главата. Сега си много по-добре.

— Аз мисля с главата си.

— Отново — вярно. Далеч по-добре си вече, Брайън.

— Не мисля правилно. А и гърбът ми, ръката. И те ме болят. Главата ми...?

— Точно така. Имаше наранявания в главата, гърбът и ръката също бяха засегнати, но те заздравяват много добре. Нараняванията в главата обаче бяха тежки, затова спомените ти са малко пообъркани. Не се безпокой за това, с времето всичко ще си дойде на място. Аз съм тук, за да ти помогна. Затова като ти задавам въпрос, ти от своя страна също трябва да ми помогнеш. Опитай се да отговаряш — колкото можеш по-добре. А сега — помниш ли на колко години бе на последния си рожден ден?

Имаше празненство, свещи на тортата. Колко бяха те? Той затвори очи, видя масата, свещите.

— Празненство за рождения ден. Торта, розова торта.

— Със свещи ли?

— С много свещи.

— Можеш ли да ги преброиш, Брайън? Опитай се да преброиш свещите.

Устните му замърдаха, очите бяха още затворени, опитваше се да възстанови спомена и от вложените усилия помръдваше в леглото.

— Запалени са. Горят. Виждам ги. Една, две — много са. Всичко на всичко... да, мисля, че са четиринайсет.

Сивокосата жена се усмихна, протегна ръка и го потупа по рамото. Когато той отвори очи и я погледна, тя отново се усмихна.

— Добре, много, много добре, Брайън. Аз съм д-р Снеърсбрук. Лекувам те от злополуката насам. Тъй че можеш да ми повярваш, като казвам, че състоянието ти се подобри значително и ще се подобрява стабилно оттук нататък. Ще ти разкажа за това по-сетне. А сега искам да заспиш...

Не беше лесно. От време на време ѝ се струваше, че прави крачка напред и две — назад. Болката изглежда намаляваше, но все още го безпокоеше; понякога искаше да разговаря само за това. Апетитът му бе слаб, но искаше да махнат венозната система, с която го хранеха. Един ден просто плака от страх; тя така и не разбра от какво се боеше.

И все пак, с упорита настойчивост тя помагаше на момчето да възстанови паметта си късче по късче. Обърканите и срязани нишки на миналото му полека-лека се намираха една друга и се свързваха. Все

още липсваха големи участъци от паметта му. Тя го знаеше, макар той изобщо да не го разбираше. В крайна сметка как би могъл някой да разбере, че му липсва нещо, след като няма памет за него? Индивидуалността на Брайън бавно и сигурно се очертаваше — все по-силна с всеки изминат ден. Докато един ден той попита:

— Баща ми, Доли... те добре ли са? Не съм ги виждал. Много отдавна.

Лекарката очакваше този въпрос, бе си приготвила внимателно обмислен отговор.

— Когато бе ранен, имаше и други жертви, но не и хора, които познаваш. А сега ще е най-добре да си починеш.

Тя кимна към сестрата и Брайън забеляза, че тя инжектира нещо в тръбичката на системата, свързана с ръката му. Искаше да говори, да зададе още въпроси, опита се да размърда устни, но вместо това потъна отново в мрака.

При следващото си посещение при Брайън д-р Снеърсбрук бе придружена от неврохирурга на болницата Ричард Фостър, който следеше случая отблизо.

— Никога не съм бил свидетел на подобно подобрение след толкова тежко увреждане — рече Фостър. — Безпрецедентно! Такива тежки мозъчни травми винаги водят до сериозни поражения — мускулна слабост, парализи. Масивна сензорна недостатъчност. А при него изглежда всички системи функционират. Удивително е, че мозъчната дейност изобщо можа да се възстанови след огромната травма. Обикновено подобен пациент остава в постоянна кома. Просто вегетира.

— Мисля, че бъркаш в понятията — обясни му търпеливо Снеърсбрук. — Брайън на практика не се е „възстановил“, поне не и в обичайния смисъл на думата. Нарушените връзки не се възстановиха чрез естествен процес на оздравяване. Ако мозъкът му функционира далеч по-добре, отколкото би действал грозд от несвързани помежду си фрагменти, то е само защото ние му осигурихме заместващи връзки.

— Разбирам. Но не мога да повярвам, че сме успели да свържем правилно достатъчно от тях.

— Предполагам, че си напълно прав в това. Ние бяхме в състояние да действаме само приблизително. И така, сега, когато даден агент на мозъка изпрати сигнал до друга негова част — например да помръдне ръка или пръст — то този сигнал може би не е съвсем същият, както преди злополуката. Въпреки това обаче, ако сме постигнали дори приблизителна точност, то поне някои от тези сигнали ще отидат в общо взето правилна посока — там, където биха могли да предизвикат приблизително същия ефект. А това е най-важното. Създай на мозъка достатъчна възможност и той ще свърши останалото. Така е в хирургията изобщо. Хирургът може да постигне само известно приближение. Никой не може да възстанови нещата в предишния им вид. Ала това обикновено е без голямо значение, тъй като организмът сам може да постигне много.

Тя погледна мониторите: кръвно налягане, температура, дишане, въглероден двуокис; и най-важното — сканирането на мозъчната дейност. Характерната крива на нормален, дълбок сън. Без да се усети, въздъхна дълбоко. Сега вече имаше истински положителни резултати. Всичко, което бе видяла през последните седмици като симптоми, показваше, че нейният необичаен, нов, непроверен път в крайна сметка щеше да доведе до успех.

Беникоф чакаше в съседната стая; понечи да стане, но Ерин му махна да си седи и се отпусна във фотьойла срещу него.

— Успях! — рече тя. — Когато ти го видя последния път, бе още в твърде ранен стадий. Оттогава насам работя непрекъснато с него, помагам му да получи достъп до онези спомени и мисли, които са в периферията на съзнанието му. Все още е доста объркан за маса неща, но така и трябва да бъде. Вече говори добре обаче, каза ми възрастта си — на четиринайсет години е. А сега пита за баща си и мащехата си. Разбираш ли какво означава това?

— Много добре и се радвам, че съм първият, който може да те поздрави. Ти се зае с един на практика мъртъв човек, с мъртъв мозък, и възстанови достатъчно от ранната му памет, за да го изведеш до четиринайсетгодишна възраст.

— Не съвсем. Голяма част от това е илюзия. Вярно е, разбира се, че Брайън възстанови много от спомените за самия себе си до четиринайсет години. Но далеч не всички. Някои части липсват и ще си останат липсващи, като по този начин в паметта му ще се получат

празноти, които биха могли да въздействат до голяма степен върху уменията и начина на мислене. Нещо повече, ръбът на този отрязък от време съвсем не е гладък. Много от нервните влакна, които „ремонтирахме“, изобщо не достигат до тази дата, докато други пък я прехвърлят. Но най-важното е, че започваме да виждаме признаците на оформяне на една приемливо завършена личност. Не още напълно завършена, но готова да възприема и да се развива непрекъснато. Голяма част от истинския Брайън се завърна, но по мое мнение, това все още не е достатъчно.

При последните си думи тя се намръщи, но сетне се насили да се усмихне.

— Във всеки случай всичко това сега не бива да ни безпокои. Важното за момента е, че можем да разчитаме на активното му, разумно сътрудничество. Кое то пък означава, че можем да преминем към следващия етап.

— Който е...?

Снеърсбрук го погледна мрачно.

— Досега направихме възможната пасивна „реконструкция“. Но има още много понятия, до които просто не сме достигнали. Например Брайън изглежда е изгубил буквално всичките си познания за животните — характерна форма на афазия, която се наблюдава при мозъчни травми. Изглежда стигнахме до момента, когато получаваме все по-малки резултати от опитите си да свържем нервните центрове на Брайън. И въпреки че възнамерявам да продължа с тази работа, ще навляза вече и във втората фаза. Може да бъде наречена преливане на знания. Ще се опитам да установя кои са липсващите области на познанието, усвоено практически от всяко дете, но не и от Брайън все още, и да прелея в съответстващите структури информация от базата данни ЦИК-9 — за елементарни познания.

Беникоф прецени важността на казаното, понечи да заговори, но тя вдигна ръка и го спря.

— Най-добре ще е да обсъдим това някой друг път.

Тя поклати глава, усещаше как умората я поглъща, как я връхлита дълго надмогваното изтощение.

— А сега хайде да вземем по един сандвич и кафе. После, докато Брайън спи, ще въведа в компютъра новите си бележки. Оттук нататък ще се нуждае от направляване при всяка своя стъпка. Кое то означава,

че аз — и компютърът — ще трябва да знаем за него повече, отколкото знае самият той.

Допълнителните ограничители бяха махнати, оставаха само страничните прегради на леглото. Горният му край бе повдигнат и Брайън вече не лежеше в хоризонтално положение. Превръзката върху главата скриваше оптичния кабел, който водеше до тила му. Всички системи и повечето от проникващите под кожата му прибори, свързани с монитори, бяха махнати; останалите бяха малки, не проникваха в него, а бяха залепени върху кожата му. Ако се пренебрегнеха силно зачервените му очи и бледия тен, изглеждаше напълно здрав.

— Брайън — повика го Ерин Снеърсбрук, след като видя, че дължината на вълната, изписана на монитора за отчитане на мозъчната му дейност, показва, че той идваше в съзнание.

Брайън отвори очи.

— Спомняш ли си, че говори с мен преди?

— Да. Ти си д-р Снеърсбрук.

— Много добре. Знаеш ли на колко години си?

— На четиринайсет. Последния ми рожден ден. Какво се случи с мен, докторе? Няма ли да ми кажеш?

— Разбира се, че ще ти кажа. Но остави ме аз да определям темпото, да ти обяснявам нещата едно по едно и в ред, който сметна за най-подходящ.

Брайън помисли малко и рече:

— Май е най-добре тъй, нали ти си докторът, докторе?

Тя усети как я облива неочаквана вълна на въодушевление. Бе само малка игра на думи. Но с огромно значение, тъй като показваше, че мозъкът му бе нащрек и работеше.

— Добре. Ако ми позволиш да постъпим по този начин, обещавам ти, че ще ти кажа цялата истина, че няма да скрия нищо. И така, първо: какво знаеш за структурата на мозъка?

— Имате предвид физически ли? Това е маса нервна тъкан, разположена в черепа. Състои се от главен мозък, малък мозък, вариолиев мост и продълговат мозък.

— Доста точно. Ти си получил мозъчна травма и те оперирахме. Освен това...

— ... е била увредена и паметта ми.

Снеърсбрук се слиса.

— Откъде знаеш?

При тази малка победа върху устните на Брайън заигра лека усмивка.

— Очевидно е. Искаше да узнаеш възрастта ми. А докато разговаряхме, аз разгледах ръцете си. На колко години съм всъщност, докторе?

— Малко по-възрастен си.

— Обеща да ми казваш само цялата истина.

Тя възнамеряваше да задържи тази информация в тайна колкото е възможно по-дълго; би могла да има травмиращ ефект върху него. Но Брайън я бе изпреварил. Истината и само цялата истина оттук нататък.

— Почти на двайсет и четири години си.

Брайън бавно осмисли информацията и кимна.

— Това е добре. Ако бях на петдесет-шейсет или повече години, щеше да е гадно, защото щях да съм изживял по-голямата част от живота си, без да помня нищо. Двайсет и четири е добре. Ще се върне ли паметта ми?

— Не виждам причини това да не стане. Напредъкът ти до този момент надхвърля очакванията. Ще ти обясня технологията подробно, ако това те интересува, но нека първо да я формулирам по най-простия начин. Искам да стимулирам спомените ти, след което да възстановя достъпа ти до тях по неврален път. Когато това стане, паметта ти ще се възстанови изцяло и ти отново ще си бъдеш ти. Не мога да обещаая, че ще възстановя всичките ти спомени. Имаше увреждания, но...

— Ако не зная, че ми липсват, те просто няма да ми липсват.

— Напълно вярно.

Брайън бе умник! Засега паметта му се ограничаваше само до четиринайсетата му година, но процесът на мислене в съзнателната част от мозъка му изглеждаше като на далеч по-възрастен човек. Тя знаеше, че е бил дете-чудо. Постъпил в университета на четиринайсет години. Тъй че не бе никакъв обикновен четиринайсетгодишен хлапак.

— Но работата далеч не е само в това дали ще ти липсват или не. Трябва да разбереш, че човешката памет не е като магнетофонна лента, върху която всичко се записва в хронологичен ред. Тя е много по-различна, прилича повече на лошо организирана система от файлове,

обединена от хаотични и объркващи карти. И не само е объркваща сама по себе си; от време на време човек пренарежда нещата в нея. Когато казвам, че имам спомени за детството си, това просто не е вярно. Всъщност имам *спомени* за спомените. Неща, които са обмисляни многократно, опростени са, свити по обем.

— Мисля, че те разбирам. Но, моля те, преди да започнем, има няколко неща, които трябва да ми кажеш. Десет години не са малък период. Могат да се случат маса неща. Семейството ми...

— Доли е тук и би искала да те види.

— И аз искам да я видя. А татко?

Само истината, помисли си Снеърсбрук, макар че щеше да е ужасно болезнена.

— Съжалявам. Брайън, но баща ти е починал.

Последва мълчание, по лицето на мъжа — на момчето — бавно потекоха сълзи. Преди да може отново да заговори, мина доста време.

— Не искам да слушам сега за това. А аз, какво ще кажеш за мен, какво съм правил през всичките тези години?

— Защитил си научни степени, занимавал си се с фундаментална изследователска работа.

— Върху изкуствения интелект ли? С това се занимава татко и аз също искам да го направя.

— Ти си го *направил*, Брайън. Успял си във всичко, с което си се захванал. На практика си осъществил истински пробив, създавайки първия ИИ. Преди да бъдеш ранен, си бил на прага на успеха.

Брайън схвана различието в глаголните времена и направи рязък логически скок.

— Досега ми каза всичко, докторе. Не мисля, че си премълчала нещо.

— Не съм. Нямаше да е честно.

— Тогава ми кажи следното: моето нараняване има ли нещо общо с ИИ? Машината ли го направи? Винаги съм смятал за тъпи историите за зловещите ИИ.

— Такива са. Хората обаче все още са зли. Ранили са те в лабораторията хора, които са искали да откраднат твоя ИИ. А реалността се оказа пълна противоположност на разпространения мит. Твоята работа е точно обратното на зловеща — например разработките ти на задействани от ИИ микроманипулатори ми помогнаха страхотно;

те ми дадоха възможността да стигнем дотук и да разговаряме с теб сега.

— Трябва да ми кажеш за ИИ!

— Не, Брайън. Ти трябва да възстановиш спомените си стъпка по стъпка, за да можеш ти да ми кажеш как действа ИИ. Ти го изобрети, а сега ще трябва да го преоткриеш отново.

11.

1 октомври 2023

Сестрата донесе закуската на Брайън и вдигна щорите. Той бе буден от зори, не можеше да заспи поради вихрушката от мисли в главата си. Беше превързана цялата, усети бинтовете с връхчетата на пръстите си. Какво ли му се бе случило, та да изгуби всичките тези години? Селективна амнезия? Просто не бе възможно. Трябва да попита лекарката да му обясни физическия характер на нараняването: или май ще е по-добре да не го прави. Не искаше всъщност да мисли за това сега. Още не. По същия начин не искаше да мисли и за баща си като за умрял.

Къде е дистанционното за телевизора? Още се дивеше на качеството на картината, но не и на съдържанието. Програмите си бяха калпави, както и преди. Да гледа ли отново новините? Не, бяха прекалено обърквачи, споменаваха се маса неща, които не разбираше. Потискаше го, че не може да ги схване, а и без това бе достатъчно объркан. А, ето, това е по-добро — детски анимационни филми. Сега разполагаха с фантастична компютърна анимация. Ала въпреки невероятното качество на анимацията, филмчетата пак си бяха прекалено захаросани. Десет години бяха доста време. Трябваше да забрави и за това. Или да очаква с нетърпение да си върне годините. А дали го желаше? Защо да изживява два пъти един и същ живот? Стореното — сторено. Макар че сигурно е приятно човек да повтори грешките си. Ала той нямаше да изживее всичките тези години, само щеше да си върне паметта за тях. Положението бе доста необичайно и той не бе много сигурен, че му се харесва. Но нямаше никакъв избор.

Закуската бе приятно отклонение. От устата му почти бе изчезнал вкусът на химикали и изпитваше глад. Портокаловият сок бе студен, сварените яйца — също. Въпреки това ги изяде, с коричка препечен хляб обра и последните трохи. Сестрата тъкмо бе прибрала чиниите, когато в стаята влезе д-р Снеърсбрук. С нея беше и още една

жена: доста време му трябваше, за да разпознае в нея Доли. Дори и да бе забелязала слисаното му изражение, с нищо не го показва.

— Изглеждаш добре, Брайън — рече тя. — Много се радвам, че състоянието ти се подобрява.

— Значи си ме виждала и преди — тук, в болницата.

— „Виждала“ е силно казано. Беше скрит зад всичките тези бинтове, шлангове и тръбички. Но това е вече в миналото.

Както и той самият. В миналото. Тази слаба жена с бръчици около очите, с просребрена коса, не бе онази Доли с нейното майчинско отношение, която помнеше. Паметта сега за него бе придобила нов смисъл: нещо, което да се атакува, да се изследва, да се изгражда наново. По дирите на изгубеното време — както го бе описал добрият стар Пруст по своя витиеват начин. Щеше да се постарее да се справи по-добре от французина.

— Доли ми бе от голяма полза — рече лекарката. — Разговаряхме за теб и за оздравяването ти. Тя знае, че спомените ти се простират до четиринайсетгодишна възраст.

— Помниш ли ме, като бях на четиринайсет? — попита Брайън.

— Трудно би те забравил човек — тя се усмихна за пръв път, така изглеждаше далеч по-привлекателна: изчезнаха бръчиците на загриженост, както и напрежението от устните ѝ. — Тъкмо щеше да постъпваш в университета. Много се гордеехме с теб.

— Наистина очаквам това с нетърпение. Макар че май е глупаво от моя страна да го казвам сега. Вече съм завършил и съм се дипломирал, така ми каза лекарката. Но си спомням съвсем ясно, че имам — че имах! — проблеми с чиновниците. Знаят, че имам необходимите качества, но въпреки това администрацията се е изпречила на пътя ми. Защото съм прекалено млад. Но всичко това е в миналото, нали? Предполагам, че в крайна сметка всичко е свършило добре.

Видя ѝ се странно, че той говореше по този начин. Д-р Снеърсбрук ѝ бе обяснила, че Брайън не помни нищо след четиринайсетата си година, че нейна била задачата да му помогне да възстанови липсващите години. Не бе я разбрала, но дотук лекарката се оказваше права.

— Неприятностите не продължиха дълго. Баща ти и някои други хора влязоха в контакт с фирмите, субсидиращи университета. Те не

даваха и пет пари дали си на пет или на петдесет години. Търсенето на таланти като теб бе първопричината да основат учебното заведение. Разрешението дойде от най-високо място и те приеха. Сигурна съм, че това бе за теб голям успех, но аз разбира се не бих могла да го осъзная.

— Не разбирам.

Доли въздъхна дълбоко и погледна към лекарката. Лицето ѝ беше безизразно; не можеше да разчита на помощ от нея. И първият път бе достатъчно тежко, а сега трябваше да го преживее отново заради Брайън — нямаше да ѝ е по-лесно.

— Ами, нали знаеш, че баща ти и аз имахме... известни трудности. Или може би не си... не знаеш.

— Знам. Възрастните си мислят, че хлапетата, дори и тийнейджърите, не са наясно със семейните проблеми. Сnižавахте гласове, но знам, че имаше доста караници. Това не ми харесваше.

— На мен също.

— Тогава защо се караш... защо се караше... с татко? Никога не ми стана ясно.

— Съжалявам, че това ти е причинило болка, Брайън. Но ние двамата бяхме доста различни. Бракът ни бе солиден като повечето, дори може би по-солиден, тъй като не очаквахме прекалено един от друг. Но в интелектуално отношение имахме малко общи неща. А след като ти дойде при нас, започнах да се чувствам като пето колело на колата.

— Обвиняваш ли ме в нещо, Доли?

— Не. Тъкмо обратното. Виня себе си, че не направих всичко нещата да вървят по най-добрия начин. Може би ревнувах заради цялото онова внимание, с което те обсипваше баща ти, за това колко близки бяхте двамата и колко отчуждена се чувствах самата аз.

— Доли! Винаги съм те... обичал. Ти бе най-близо до представата ми за майка. Не помня изобщо майка си. Казаха ми, че съм бил едва на годинка, когато е починала.

— Благодаря ти, че ми казваш това, Брайън — рече тя и леко се усмихна. — Прекалено е късно да се хвърля вина върху някого. Във всеки случай, аз и баща ти се разделихме, няколко години по-късно се разведохме съвсем приятелски. Върнах се при семейството си, намерих си нова работа и сега съм там.

Неочаквано тя пламна от гняв и се обърна към Снеърсбрук.

— Ето, докторе, нали това искахте? Или да изкарваме още мръсно бельо на показ?

— Брайън е физически на двайсет и четири години — рече спокойно тя. — Но спомените му спират до четиринайсетата му година.

— О, Брайън, извинявай. Не исках да...

— Разбира се, че не искаше, Доли. Мисля, че всичко, което ми каза, е витаело във въздуха и все някога щях да го разбера. Не знам. Сигурно децата смятат, че основните неща няма никога да се променят. При тази заетост в училище, при толкова вълнуващата работа по ИИ... — той спря и се обърна към д-р Снеърсбрук. — Дали вече не съм на петнайсет години, докторе? През последните минути научих толкова неща.

— Не става така, Брайън. Ти научи много факти, но нямаш собствени спомени за събитията. Точно тях трябва да възстановим сега.

— Как?

— Като използваме машината. Тази, за чието създаване, казвам го с голяма гордост, помогна и ти. Ще стимулирам спомени, които ти ще идентифицираш. Компютърът ще държи отчет за всичко. Когато спомените и от двете страни на увреденото място съвпадна, връзката ще бъде възстановена.

— На света няма толкова жички, които да възстановят всички нервни връзки в мозъка. Не бяха ли те от порядъка на десет на дванайсета степен?

— Така е, но между тях има и множество излишни. Свързването с даден сектор на паметта ще позволи съвместимо подсилване. Мозъкът до голяма степен прилича на компютъра, обратното също е вярно. Но е много важно да не забравяме различията. Паметта на компютъра е статична, докато с човешкия мозък не е така. Активираният спомен става по-силен, докато недокоснатите отслабват и изчезват. Надеждата ми е, че когато бъдат възстановени достатъчно пътечки, от само себе си ще се възстановят и други взаимовръзки. Ще търсим неми.

— Какво е нема?

— Нема е пакет нервни нишки, свързан с множество агенти, всеки от които „произвежда“ фрагмент от идея или състояние на ума.

Например какво е червено, кръгло, сладко на вкус, хрупкаво — плод с размерите на човешки юмрук и...

— Ябълка! — рече радостно Брайън.

— Точно това си бях наумила, но както забеляза, не използвах изобщо думата.

— Но тя единствено подхожда.

— Да, наистина — но ти ще разбереш това, само ако имаш „агент-ябълка“, свързан така, че да може автоматично да се активира, когато се задействат достатъчно от останалите неми — като например за червено, кръгло, сладко, плод.

— И за череши също. Трябва да имам неми и за череши.

— Имаш. Ето защо добавих с „размери на човешки юмрук“. Преди два месеца обаче не разполагаше с тези неми. Или, по-скоро, имаше някои неми за ябълка, но техните входове не бяха свързани правилно. Затова не можеше да отгатнеш това описание, докато не ги свързахме по време на лечението.

— Странно. Изобщо не си го спомням. Почакай. Разбира се, че не помня. Това е станало преди да възстановиш паметта ми. Не можеш да запомниш нещо, след като не разполагаш поне с малко памет.

Снеърсбрук вече свикваше с удивителната острота на ума му, ала тя все успяваше да я изненада. Въпреки това продължи със същия тон:

— Та ето как се свързват немите: като осъществяват правилни връзки на входа и на изхода. Дотук бяхме в състояние да го направим с повечето обикновени неми — онези, които научава всяко дете. Ала сега вече ще търсим все по-сложни и по-сложни неми и ще разкрием как се свързват и те. Искам да открием все по-високи и по-високи равнища на твоите идеи, понятия и отношения. Ще бъде все по-трудно да бъдат локализирани и описани, защото ще навлизаме в области, които са уникални за твоето собствено развитие; идеи, които са познати само и единствено на теб, за които не съществуват обичайни думи. Когато ги намерим, може да се окаже невъзможно за мен — а и за когото и да било — да разбере какво означават те за теб. Но това няма да има значение, защото с всеки изминал ден ти ще научаваш все повече и повече неща. Когато корелационната машина открие десет нови неми, тя ще трябва да оцени около хиляда възможни агента, към които да ги съедини. А всеки двайсет нови неми могат да предизвикат появата на милион подобни възможности.

— Експоненциално — това имаш предвид, нали?

— Напълно вярно — усмихна се доволна тя. — Изглежда сме на път да възстановим скоро математическите ти способности.

— Какво трябва да правя?

— Засега нищо, този първи сеанс продължи достатъчно дълго.

— Не, не е така. Чувствам се добре. Не би ли искала да поработиш с новопридобитата ми информация, за да не би да изчезне, докато спя? Ти самата ми каза, че трябва да мине известно време, преди краткотрайният ми спомен да се превърне в дълготраен.

Ерин Снеърсбрук прехапа устни, обмисли предложението му. Брайън бе прав. Трябваше да продължат този процес веднага, щом това стане възможно. Обърна се към Доли.

— Можеш ли да бъдеш тук утре? По същото време.

— Щом искаш — тонът ѝ бе съвсем хладен.

— Искам, Доли. И не само искам, но и имам нужда от теб. Знам, че сигурно си разстроена, но надявам се няма да забравиш момчето, което Брайън е бил някога. Брайън-мъжът е все още Брайън-момчето, което си приела в дома си. Можеш да ми помогнеш да му върнем отново целостта.

— Разбира се, докторе, съжалявам. Не би трябвало да мисля за себе си, нали? До утре тогава.

И двамата в стаята мълчаха, докато вратата не се затвори зад гърба ѝ.

— Чувство за вина — рече Брайън. — Проповедникът винаги говореше за нея, монахините в училище — също. Както и за смъртта. Знаеш ли, мисля, че май никога не ѝ казах „майко“. Или „мамо“, както другите деца, или пък „мами“, както се обръщаме в Ирландия.

— Няма нужда да се виниш или да изпитваш угризение, Брайън. Ти не живееш в миналото си, а го възстановяваш. Стореното е сторено. Студената логика — както винаги си ми казвал.

— Така ли съм казвал?

— През цялото време, докато работехме заедно върху моята машина. Винаги, когато мислите ми ставаха неясни. Беше много твърд по въпроса.

— Би трябвало. Тази твърдост веднъж ми спаси живота.

— Ще ми разкажеш ли за този случай?

— Тцъ. Това е част от миналото ми, спомням си съвсем ясно как се бях объркал. Тогава се оставих някаква глупава емоция да вземе връх над мен. Можем ли да продължим, моля? Какво ще правим по-нататък?

— Ще те включа отново към компютъра. Ще ти задавам въпроси, ще установяваме връзки, ще стимулираме области в ума ти, които са в близост до травмата и ще записваме реакциите ти.

— Тогава да започваме! Включвай връзките!

— Не веднага, първо ще разширим базата данни.

— Давай тогава, докторе, моля те. Чакам с нетърпение да порасна отново. Каза, че преди сме работили заедно?

— Почти три години. Тогава ми каза, че моите изследвания на мозъка са ти помогнали в създаването на ИИ. Във всеки случай ти ми помогна да разработим тази машина. Не бих се справила без теб.

— Три години. Значи след като съм навършил двацет и една. И как те наричах тогава?

— Ерин. Това е малкото ми име.

— Прекалено нахално ще е да го използва един тийнейджър. Ще се придържам към док^[1].

Компютърът на Снеърсбрук подаде звуков сигнал и тя погледна съобщението на екрана.

— Почини си няколко минути, Брайън. Ще се върна веднага.

Навън я чакаше Беникоф, изглеждаше съвсем нещастен.

— Току-що ми съобщиха, че генерал Шорхт е тръгнал за насам. Исква да говори с Брайън.

— Не, това е невъзможно. Ще ни попречи на работата. Откъде е научил, че Брайън е дошъл в съзнание? Да не би ти да си му казал...

— По никакъв начин! Но той си има шпиони навсякъде. Може би дори кабинетът ти се подслушва. Трябваше да се сетя... не, щеше да е излишно губене на време. Той се добира до всичко, което иска да узнае. Веднага щом чух, че се е запътил насам, вдигнах телефона и се свързах с най-високото място. Но още нямам отговор, затова ще трябва да ми помогнеш. Ако стигне до крайност, трябва да предприемем забавящи маневри.

— Ще си извадя скалпелите!

— Е, не чак дотам. Искам да бавиш топката. Говорете си колкото е възможно по-дълго.

— Ще направя нещо още по-добро — рече Ерин Снеърсбрук и посегна към телефона. — Ще използвам неговия трик и ще го пратя в друга стая...

— Не, няма да го направите. Защото вече съм в тази, в която трябва.

Генерал Шорхт бе застанал на прага на отворената врата. Лека усмивка пробягна по мрачното му лице и моментално изчезна. Един полковник държеше вратата отворена, друг стоеше до генерала. Снеърсбрук заговори спокойно, с тона на хирург в операционна зала.

— Трябва да ви помоля да напуснете, генерале. Това е болница и съвсем наблизо се намира мой тежко болен пациент. Моля ви най-любезно да си вървите.

Генерал Шорхт замарширува към жената и я изгледа със студен поглед.

— Тази история отдавна престана да бъде смешна. Отдръпнете се, инак ще бъда принуден да наредя да ви отстранят.

— В тази болница нямате никаква власт. Абсолютно никаква. Мистър Беникоф, моля ви, обадете се по онзи телефон в дежурната стая. Случаят е спешен. Искам да дойдат шестима санитарии.

Ала когато Беникоф посегна към телефона, единият от полковниците сложи ръка върху апарата.

— Никакви телефонни разговори — рече той.

Д-р Снеърсбрук опря решително гръб о вратата.

— Ще ви предявя углавно обвинение за тези действия, генерале. Намирате се в цивилна болница, а не във военна база...

— Отстранете я — нареди Шорхт. — Ако е необходимо, използвайте сила.

Вторият полковник пристъпи напред.

— Това ще е неразумно — намеси се Беникоф.

— Отстранявам и вас от това разследване, Беникоф — рече генералът. — Държахте се неприязнено и неконструктивно. Отстранете и двамата.

Беникоф не направи опит да спре офицера, когато той мина покрай него и посегна към лекарката. Чак тогава сплете ръце в юмрук, замахна рязко и го стовари силно върху кръста на полковника, точно по бъбреците: онзи изохка, и изгубил дъх, се свлече на пода.

В последвалата неочаквания екшън тишина звънът на телефона бе остър и силен. Полковникът, който държеше ръка върху апарата, понечи да вдигне слушалката, но първо се обърна за указания към генерал Шорхт.

— Това все още е болница — рече д-р Снеърсбрук, — където се отговаря на *всички* обаждания.

Генералът, от когото лъхаше студена злоба, остана няколко секунди неподвижен, но сетне кимна.

— Да — рече полковникът в слушалката, после се изпъна, сякаш заставаще мирно. — За вас, сър — рече той.

— Кой е? — попита генерал Шорхт, но полковникът не отвърна.

След съвсем кратко колебание генералът взе слушалката.

— Тук е генерал Шорхт. Кой? — последва дълго мълчание, докато той само слушаше, преди да заговори отново: — Да, сър, но това е спешен военен проблем и ние трябва да вземем решението. Да, помня за генерал Дъглас Макартър. Да, помня, че е надвишил правомощията си и е бил отстранен от командването. Намекът е ясен. Да, господин президент, разбирам.

Той върна слушалката, обърна се и излезе от стаята. Офицерът на пода се изправи с мъка на крака и, преди да последва останалите размахна юмрук към Беникоф, който мило му се усмихна.

Чак когато вратата се затвори зад тях. Ерин Снеърсбрук си позволи да проговори.

— От доста високо дърпате конците, мистър Беникоф.

— Разследването се води от президентската комисия, а не от това военно изкопаемо. Смятам, че трябваше да му се напомни кой командва тук. Много ми допадна сравнението с Макартър и изражението на генерал Шорхт, когато му бе напомнено как президентът Труман е уволнил онзи генерал.

— Но ти се сдоби с враг за цял живот.

— Това се случи доста отдавна. А сега би ли ми казала какво става? Как върви подобрението на Брайън?

— Само след минутка. Почакай ме в кабинета. Ей сега ще свърша с него. Няма да се бавя.

Когато вратата се отвори и лекарката влезе, Брайън вдигна очи.

— Чух гласове. Нещо важно ли е?

— Нищо, момчето ми, изобщо не бе важно.

---

[1] Док — съкр. от „доктор“ (ам.). *Б.пр.* ↑

12.

27 октомври 2023

— Днес се чувстваме по-добре, нали? — попита д-р Снеърсбрук, след като отвори вратата и се отмести, за да направи път на сестрата и санитаря, които вкараха тежко натоварените колички.

— Бях добре, докато не видях хардуера и онази двустранна метла с изпъкналите стъклени очи. Какво е това?

— Микроманипулатор, промишлено производство. Още не са много разпространени.

Снеърсбрук продължаваше да се усмихва, но не намекна с нищо на Брайън, че и той бе помогнал за проектирането на част от машината.

— Сърцевината ѝ е паралелен компютър с осембитова архитектура. Това дава възможността да се разположи върху единствена, доста голяма повърхност. Интеграция върху пластина. Всяко клонче на робота-дърво се свързва директно към същински компютър.

— На всяко разчленяване? Будалкаш ме.

— Скоро ще откриеш колко много са се променили компютрите, особено пък компютърът, който управлява тази подвижна машинка. Основната изследователска работа по създаването на тези „метли“, както ги наричаш, бе извършена в Масачузетския технологичен институт. Далеч по-сложни са, отколкото изглеждат на пръв поглед. Ще забележиш, че започват с две ръце, но се разклоняват много бързо. Всяка ръка се превръща в нови две...

— И новите две са двойно по-малки, както изглежда.

— Долу-горе. Сетне се разчленяват отново и отново — тя потупа една от разклоняващите се ръце. — Тъкмо тук някъде ръцете стават прекалено малки, за да могат да се произвеждат, а инструментите — прекалено големи — и затова монтажът трябва да се извършва под микроскоп. Затова...

— Чакай да позная. Всяка част е унифицирана, напълно еднаква с останалите — освен по размер. Просто е по-малка. И манипулаторите от едната степен подготвят работата на следващата степен.

— Точно така. Макар материалът, от който са изработени, да е различен, поради изискванията за структурната им здравина и за съотношението обем-размери. Ала в паметта на компютъра си е записан само един модел, ведно с програмите за производство и монтаж. Това, което се променя на всяка степен, е размерът. На всяка „става“ са монтирани пиезоелектрични усилващи двигатели.

— Технологията на производство на най-крайните степени сигурно е нещо страхотно.

— Наистина е така, но можем да поговорим за това някой друг път. Важното в момента е, че сензорите в крайчетата са много фини и се управляват по обратна връзка от компютъра. Могат да се използват при микрохирургия на клетъчно ниво, ала сега ще ги употребим за много простата задача да монтират връзката съвсем точно.

Брайън погледна щръкналия, едва забележим оптичен кабел.

— Все едно да се използва своего рода сонетка, за да се набие щифт. Значи, както ми каза, това нещо ще бъде включено в контакт на врата ми и ще започне двустранен обмен на информация — навън и навътре?

— Точно така. Няма да усетиш нищо. А сега ще бъде чудесно, ако се обърнеш на една страна.

Д-р Снеърсбрук отиде до командния пулт и когато включи машината, разклонените ръце оживяха. Насочи ги към гърба на Брайън, след което предаде управлението на компютъра. Чу се едва доловимо шумолене, фините пръсти се задвижиха и се разпериха, полака се запускаха надолу и докоснаха врата му.

— Гъдел ме е — рече Брайън. — Все едно ме докосват множество паешки крачета. Какво прави сега?

— Насочва оптичния кабел, за да го включи към рецептора под кожата ти. Ще премине през нея, но ти няма да усетиш нищо. Връхчето му е по-остро и от най-тънката игла. Освен това търси път, който да избягва всички нерви и капиляри. Гъделът ще престане веднага, щом се осъществи контактът. Ето.

Компютърът бипна и пръстите притиснаха металната шина, държаща оптичния кабел, към кожата му. Зашумоляха отново, взеха от масичката парче лейкопласт, бързо го прехвърлиха върху врата му и шината бе залепена здраво към него. Чак тогава ръцете се свиха и се отдръпнаха. Снеърсбрук кимна на сестрата и санитаря и те се оттеглиха.

— Започваме. Искam да ми казваш за всичко, което виждаш и чуваш. Или подушваш.

— Или си мисля, или си въобразявам, или спомням, нали така?

— Напълно вярно. Ще започнем оттук...

Тя направи някаква малка промяна и Брайън изкрещя дрезгаво.

— Не мога да помръдна! Изключи го! Парализиран съм...!

— Ето, всичко е наред. Олекна ли ти?

— Да, госпожо, но се надявам, че няма да го направите отново.

— Няма, по-скоро компютърът няма да го допусне. Опитвахме се да открием, да идентифицираме и да установим контрол върху главните рецептори на ниско равнище, в ствола на мозъка. Но системата очевидно изключи целия малък мозък. Сега, след като компютърът знае това, той няма да го допусне отново. Готов ли си да продължим?

— Предполагам, да.

Последва топлина, възцари се мрак. Мраз изпълни за миг цялото му тяло и изчезна тъй бързо, както се бе появил. Невъзможно бе да се опишат други усещания — функции на мозъка и на тялото на изцяло подсъзнателно ниво.

Той изкрещя още веднъж.

— Боли ли те? — попита разтревожена тя.

— Не, тъкмо обратното. Не, спирай, моля те, не бива да спираш.

Бе разтворил широко очи, взрян в нищото, а тялото му бе неподвижно. Тя не се поколеба да се намеси. Брайън се отпусна с дълбока въздишка.

— Почти... трудно е, невъзможно е да се опише. Досуц като удоволствие на квадрат, на куб. Моля те отбележи мястото.

— То е в паметта на компютъра. Но мислиш ли, че ще е разумно да повторим...

— Напротив. Избягвай това място. То е като онова нещо, което кара плъха да натиска бутона, стимулиращ центрове на

удоволствието, докато не умре от глад и жажда. Стой настрани.

Ерин Снеърсбрук следеше внимателно времето и след час прекъсна сеанса.

— Мисля, че е достатъчно за начало. Умори ли се?

— След като повдигаш въпроса, отговорът е „да“. Стигнахме ли донякъде?

— Вярвам, че е така. Във всеки случай записани са маса данни.

— Има ли съвпадения?

— Няколко... — Снеърсбрук се поколеба. — Брайън, ако не си много уморен, бих искала да продължим още няколко минути.

— Обзалагам се, че искаш да опиташ да откриеш връзки от повисш разряд?

— Точно така?

— Е, аз — също. Пускай.

Ако нещо се ставаше, то Брайън във всеки случай изобщо не го усещаше. Когато се замисли за това, отговорът бе повече от очевиден. Ако машината наистина свързваше снопове нерви и възстановяваше спомени, нямаше причина той да почувства процеса. Едва когато се опиташе да възстанови тези спомени, щеше да стане ясно дали те съществуваша. И все пак, на някакво едва доловимо равнище на съзнанието си, той усещаше, че става *нещо*. Мярна му се някаква случайна мисъл, която се изплъзна като змиорка, щом понечи да я приближи. Бе досадно. Ставаше нещо, до което не можеше да се добере. А и чувстваше умора. Плюс това, както бе забелязал, приличаше на сърбеж, но не можеше да се почеше. *Достатъчно*, помисли си той.

— Мисля да прекратим за днес — рече неочаквано лекарката. — Сеансът бе прекалено дълъг.

— Разбира се.

Брайън се поколеба, но после си рече: „Защо не?“

— Д-р Снеърсбрук, мога ли да те попитам нещо?

— Разбира се. Само секунда, да приключа тук. Е, какво има?

— Защо реши да прекратиш сеанса тъкмо в този момент?

— Имах малко затруднение. Управлението е много чувствително, всичко това е още в процес на изпитване. По една от установените връзки се получи сигнал за прекратяване. Трябва да призная, че

подобно нещо се случва за пръв път. Искам да повтора програмата до този момент и да разбера защо стана така.

— Няма нужда. Аз мога да ти кажа.

Ерин Снеърсбрук изненадана вдигна поглед и сетне се усмихна.

— Съмнявам се, че ще можеш. Това не се случи в твоето съзнание, а в централния процесор. По-скоро е в резултат на взаимодействието между имплантирания централен процесор и процесора на компютъра.

— Знам. Аз му казах да прекрати.

Лекарката с голямо усилие запази спокоен тон.

— Това едва ли е възможно.

— Защо не? Централният процесор е в чипа, имплантиран в мозъка ми, и взаимодейства с него. Съществува ли някаква причина да не се осъществи обратна връзка?

— Не, но доколкото ми е известно това досега не се е случвало.

— Е, за всяко нещо си има първи път, док.

— Сигурно си прав. Изглежда докато компютърът изучаваше някои от връзките в съзнанието ти, част от твоя мозък е усвоила някои от командните сигнали на компютъра.

На Снеърсбрук започна да ѝ се вие свят. Отиде до прозореца, сетне се върна, потри ръце и се засмя.

— Брайън, разбираш ли какво каза? Че твоят мисловен процес е осъществил пряка връзка с машината. Без да се натискат бутони или да се издават устни команди, без каквото и да е физическо въздействие. Това не бе планирано, то просто се случи. Всички връзки досега бяха на равнище моторни реакции — от нерв към мускул. За първи път се осъществява пряка комуникация между мозъка и машината. Това не се е случвало никога досега. Това е направо... изумително. И разкрива безброй невероятни перспективи.

В отговор се чу само тихото похъркване на Брайън. Бе заспал.

Ерин Снеърсбрук разедини невралната връзка към компютъра, нави кабела и го пъхна под възглавницата му, не искаше да го буди. След това тихо изключи машината, притвори завесите и излезе от стаята. Беникоф я чакаше навъсен отвън. Ерин вдигна ръка, преди той да успее да заговори.

— Преди да ми съобщиш лошите новини, предписвам по чаша кафе в моя кабинет. И за двама ни денят бе тежък.

— Толкова ли си личи?

— Страхотен диагностик съм. Да вървим.

Докато го водеше към кабинета си, се налагаше да обмисли сума неща. Трябваше ли да съобщи на Беникоф за новооткритата способност на Брайън? Още не, може би по-късно. Необходимо бе първо да препровери нещата, за да е сигурна, че не става въпрос за инцидент или случайност. Възможностите, които се разкриваха, бяха тъй огромни, че чак плашеха. Утре, ще помисли за това утре. Сръбна от кафето си, подаде чаша и на Беникоф и се отпусна в тъй желания удобен стол.

— Време ли е за лошите новини? — попита тя.

— Не става дума за лоши новини, докторе, а просто за натиск. Не е лесно човек да се справи с генерал Шорхт. Настоява с всеки ден от престоя на Брайън охраната тук да се засилва. Донякъде има право. Но това със сигурност съсипва нормалната работа на болницата. Знам го, оплакванията пристигат при мен. Генералът е натиснал Пентагона, той от своя страна — президента, а президентът — мен. Възможно ли е Брайън да бъде преместен, след като вече е в съзнание и не е свързан с животоподдържащата апаратура?

— Да, но...

— В това „но“ трябва да се съдържа нещо изключително, иначе...

Ерин Снеърсбрук допи кафето си, след което поклати глава.

— Боя се, че няма да е такава. Достатъчно е само да се вземат много сериозни предпазни мерки от медицинско естество и може да бъде преместен.

— А, ето защо било това чумерене. В момента генерал Шорхт чака навън с една малка армия и санитарен вертолет. Ако това е отговорът ти, те ще го отведат веднага. Мога да съдействам за отлагане, само ако имам достатъчно основателна причина от медицински характер.

— Не. Всъщност, ако се налага да бъде преместен, то най-добре ще е това да стане сега. Преди да потъна прекалено надълбоко във възстановяването на паметта му. А и съм убедена, че всички ще сме по-спокойни, когато бъдат предприети по-сериозни мерки за сигурността му.

Като чу какво го очаква, Брайън се развълнува много.

— Охо, пътешествие с вертолет! Досега не съм летял. Къде отиваме?

— Във военноморската болница в Коронадо.

— И защо там?

— Ще ти кажа, като пристигнем.

Д-р Снеърсбрук хвърли поглед към сестрите, които приготвиха Брайън за краткото пътуване.

— Всъщност, мисля, че ще е най-добре да ти отговоря на още множество въпроси, когато стигнем там. Боя се, че повече не можем да държим тайната помежду си. Готови ли сме?

— Да, докторе — отговори сестрата.

— Добре. Съобщете на мистър Беникоф. Той чака отвън.

Санитарите бяха от медицинската служба на флота, охраната — взвод тежковъоръжени морски пехотинци. Целият етаж бе отцепен, трима пехотинци вървяха отпред, а други трима — зад групата, наобиколила болничната количка. Охранителният взвод хукна нагоре по стълбите; екипът вкара количката с Брайън в асансьора и докато стигнат до покрива, командосите вече чакаха там. А и не бяха само те. През парапетите надничаха снайперисти, а на всеки ъгъл на покрива имаше войници с готови за стрелба солидни на вид ракети „земя-въздух“.

— Права си, докторе, ще ти се наложи да ми обясниш доста неща! — успя да надвика рева на мотора Брайън.

По време на краткия полет над града и залива ги ескортираха щурмови вертолети, а на по-голяма височина патрулираха изстребители. След като кацнаха на вертолетната площадка на военноморската болница, същата операция бе извършена по обратен ред. Когато и последният морски пехотинец изчезна от полезрението им, в стаята останаха още трима души.

— Бихте ли изчакали навън, генерале — попита Беникоф, — докато обясня на Брайън за какво става дума.

— В никакъв случай.

— Благодаря. Д-р Снеърсбрук, бихте ли ме представили, моля?

— Брайън, това е мистър Беникоф. Офицерът до него е генерал Шорхт, който иска да ти зададе няколко въпроса. Не бих го допуснала тук, но ми обясниха, че лично президентът е поискал спешно отговорите. Президентът на Съединените Щати.

— Наистина ли, докторе?

Може и да беше на двайсет и четири години, но очите му се бяха ококорили широко като на четиринайсетгодишен хлапак. Ерин Снеърсбрук кимна.

— Мистър Беникоф също е представител на президента. Той ръководи сегашното разследване... е, той ще обясни сам.

— Здравей, Брайън. Добре ли се чувстваш?

— Чудесно. Пътуването бе страхотно.

— Ти беше тежко болен. Ако искаш да отложим това...

— Не, благодаря. Малко съм уморен, но ако пренебрегнем умората, чувствам се добре. А и наистина бих искал да разбера какво се е случило с мен, какво става сега.

— Ами, знаеш ли, че си успял да създадеш действащ изкуствен интелект?

— Докторката ми го каза, но не си спомням абсолютно нищо.

— Да, разбира се. Ами, без да изпадам в подробности, ето какво: докато си демонстрирал този ИИ, лабораторията, в която си се намирал, е била нападната. Имаме основания да смятаме, че всички присъстващи са били убити, а ти си бил тежко ранен в главата. Предполагаме, че са те взели за мъртъв. Всичките ти записки, доклади, апаратурата, всичко, свързано с ИИ, е било иззето. Отвели са те в болницата, където те е оперирала д-р Снеърсбрук. В болницата си дошъл в съзнание и всичко оттам нататък, разбира се, ти е известно. Трябва да добавя обаче, че крадците изобщо не са открити, материалите — също.

— Кой ли го е направил?

— Боя се, че нямаме и най-смътна представа.

— Тогава защо бяха тези военни маневри?

— Имаше още един опит да бъдеш премахнат, докато беше в болницата, която току-що напусна.

Брайън изгледа зяпнал безизразните им лица.

— Значи искате да ми кажете, че ИИ е бил чопнат. И който го е направил, би искал тайната да си остане тайна. Дотам, че са се опитали да ме очистят, за да я *запазят*. Макар да не си спомням и думица за нея.

— Точно така.

— Ще ми трябва известно време, за да осмисля всичко това.

— Както и на всички нас.

Брайън погледна към генерала.

— А какво общо има армията с това?

— Аз ще ти кажа.

Генерал Шорхт измарширува напред. Беникоф понечи да се намеси, но се поколеба. Най-добре беше всичко да свърши сега. Снеърсбрук си бе наумила същото и кимна в съгласие на Беникоф, като го видя да се отдръпва. Генералът вдигна ръка — държеше магнетофон.

— Първо кажи данните си за самоличност. Име, дата на раждане, място на раждане.

— Защо, ваша чест? — попита учуден Брайън с неочаквано проявил се силен ирландски акцент.

— Защото така ти е наредено. Бяха направени изявления относно здравословното състояние и умственото ти здраве, които се нуждаят от потвърждение. Ще отговаряш на въпросите.

— Трябва ли? О, знам защо. Обзалагам се, че тези хора тук са ви лъгали за мен. Разправяли са ви разни дивотии за това, че съм на четиринайсет години, докато с вашите хубави сини очи вие сам можете да се уверите, че това не е вярно, нали?

— Може би, нещо подобно.

Генералът се наведе напред и очите му блеснаха.

— Думите ти ще бъдат вписани в досието.

Беникоф се извърна така, че генералът да не може да вижда лицето му. Бе прекарал известно време в Ирландия и знаеше какво означава да притиснеш един ирландец, а генералът си нямаше и представа.

Брайън се поколеба, огледа се и облиза устни.

— Сега в безопасност ли съм, генерале?

— Мога да гарантирам това стопроцентово. Оттук нататък нещата са в ръцете на армията на САЩ.

— Добре е да го знам. Толкоз ме успокоихте; ама ви казвам, че кат' се събудих в болничното легло, главата ме цепеше много. И не помнех нищо от четиринайсетата си година натам. Може и да не ви се виждам на четиринайсет, генерале, но доколкото аз знам, съм на толкоз. И съм много уморен. Май ми прилява. Трябва да споделя нещо от медицински характер с лекуващия си лекар.

— Мистър Беникоф — рече д-р Снеърсбрук, схванала веднага намека, — бихте ли излезли с генерал Шорхт? Можете да почакате навън.

Дори и да искаше да отвърне нещо, генералът го преглътна. Лицето му бе яркочервено, челюстите му се мърдаха. В крайна сметка се завъртя кръгом тъй енергично, че празният ръкав на униформата му се развя. Беникоф отвори вратата пред генерала, излезе след него и затвори зад себе си. Обезпокоена, д-р Снеърсбрук се впусна към Брайън.

— Какво има, Брайън?

— Не се тревожи, докторе, нищо особено. Просто онзи ми писна. Всъщност, да, има нещо.

— Болка?

— Не съвсем. Моля да ме извиниш за израза, но просто ми се пикае.

13.

9 ноември 2023

Минаха почти две седмици, преди Беникоф да се срещне отново с Брайън. Получаваше обаче всекидневни доклади от д-р Снеърсбрук, които веднага изпращаше в канцеларията на президента. С докладите до Шорхт, които също трябваше да предава всеки ден, не бързаше. Единствено от чиста злоба бе програмирал електронния си факс да изпраща в три часа сутринта копие от доклада за състоянието на Брайън на секретния номер на генерала. Хранеше надеждата, че някой усърден щабен офицер щеше да открие в доклада нещо достатъчно интересно, за да го събуди. Тази мисъл караше Беникоф да заспива всяка вечер с усмивка на уста.

Всекидневно изпращаше по електронния факс доклад по разследването и на „Мегалоуб“. С всеки изминал ден обаче те ставаха все по-кратки и съдържаха все по-малко сведения за напредък. Бурна дейност се развихри, когато в близост до „Мегалоуб“ бяха открити няколко пещери. От всички хипотези най-необичайната се основаваше на предположението, че може би камионът, забелязан пред лабораторията през онази нощ, *наистина* бе успял в крайна сметка да напусне долината. Но я бе напуснал празен. Откраднатите неща следователно са били скрити на предварително подготвено място, откъдето да се вземат, след като обстановката се успокои. Оттук и възбудата при откриването на пещерите. Ала в тях намериха само вкаменено гуано от прилепи и това според Беникоф бе всичко, открито досега при разследването.

След изгрев-слънце той потича един час в парка Балбоа, после си взе душ, облече се и с отвращение погълна нискокалоричната си закуска и кафето без мляко. В девет позвъни на електронната компания, за да провери кога ще достави поръчките му. Сетне отвърна на обажданията, записани в компютъра, докато бе навън, изключи машината и взе задния асансьор, с който се слизаше до гаража за коли

под наем на „МегаХерц“ в подземието на хотела. Жълтият градски електромобил, който си бе запазил, го очакваше. Провери дали има резервна гума, да няма явни следи от удари по купето и дали акумулаторът му бе добре зареден. Нямаше много движение, докато не стигна до моста Коронадо, където за него се залепи опашката на охраната — следваше го на около половин пресечка разстояние. Мина в лентата за VIP и спря чак когато един морски пехотинец му подаде знак с флагчето си.

— Боя се, че не можете да използвате тази лента, сър.

— Боя се, че мога.

Пропускът и документите му спечелиха едно козируване и нова проверка на входа за VIP. Тук последваха още козирания и щателно претърсване на колата. И всичкото това, само за да бъде допуснат до гражданската част на Коронадо. Пред портала на военната база претърсването беше още по-ревностно.

Когато влезе в стаята, Брайън стоеше до прозореца; обърна се и се усмихна.

— Мистър Беникоф, радвам се, че ви виждам. Тук не ни навещават много посетители.

— Аз се радвам още повече, изглеждаш чудесно.

— Долу-горе така се и чувствам. Вчера свалиха превръзките от гърба и от ръката ми. Имам два-три чудесни белега. А утре пък ще заменя с шапка тези превръзки на главата. Всички се надпреварват да надничат в черепа ми, но не ми дават още сам да си го видя.

— Което може би не е чак толкова лошо. А аз ти нося още няколко добри новини. След фронтална атака срещу военноморските власти д-р Снеърсбрук и аз успяхме да се сдобием с неохотното разрешение в стаята ти да бъде монтиран компютърен терминал.

— Страхотно!

— Но, забележи, че казах терминал, а не компютър. Глупав терминал, свързан с мрежата на болницата. Можеш да бъдеш сигурен, че всяко натискане на клавиша моментално ще се появи върху екрана на генерал Шорхт.

— Още по-добре! Ще се постарая добрият човечец да получи толкова за четене, че да му се вдигне кръвното.

— Любов от пръв поглед. Харесва ми как го работиш по ирландски.

— Налага се. Все едно, че виждам и чувам една от монахините в училището ми в Тара — веднъж строши линията си върху пръстите ми. И като стана дума за трошене, има ли някакъв шанс да строшим преградите? Да излезем оттук на чист въздух?

Беникоф се отпусна във фотьойла, който изскърца под тежестта му.

— И за това повоювах с властите. След като докторката прецени, че здравето ти го позволява, ще можеш да използваш балкона на десетия етаж.

— Завързан с въжета, че да не скоча, нали?

— Няма да е чак дотам зле — хвърлих един поглед, докато идвах насам. Предполагам, че е персоналното оазисче на някой адмирал. Доста е голямо, с кресла, с дървета, та дори и езерце с рибки. И добре се охранява.

— Тъкмо за това исках да ви попитам, мистър Беникоф...

— Просто Бен, ако обичаш — така ме наричат приятелите.

— Разбира се. Става дума именно за тази охрана. Какво ще стане, когато състоянието ми се подобри? Докторката каза да попитам теб.

Беникоф се изправи и закрачи из стаята.

— Мислих си доста за това, но не можах да намеря подходящ отговор. Боя се, че след като те изпишат от болницата, ще трябва да отидеш на някое също тъй охранявано място.

— Искаш да кажеш, докато намерите кой е откраднал ИИ и е стрелял по мен — същите хора, които по-късно са се върнали и са се опитали да довършат работата си.

— Страхувам се, че е така.

— Тогава бих ли могъл да получа разпечатка от доклада за всичко онова, което е станало след нападението и кражбата в лабораторията, и на всичко, което сте открили досега?

— Има гриф „Строго секретно“. Но след като се отнася до теб и след като известно време не ти предстои пътуване, не виждам защо не. Утре ще ти донеса копие.

Една сестра надникна от вратата.

— Някаква апаратура трябвало да бъде монтирана тук. Д-р Снеърсбрук разреши.

— Докарайте я!

Двама техници с бели сака вкараха количката, следвани от офицер с отличителните знаци на електроник.

— Доставена е преди малко, господа. Разглобена и претърсена, отново сглобена, функционира безупречно. Кой ще се подпише за получаването?

— Дайте — рече Беникоф.

— Това не е терминал — рече Брайън и потупа металния куб.

— Не, сър. Това е нов модел принтер за вечна хартия. Терминалът идва след малко. Подпишете и тук, моля. Хартията е в онази кутия.

— Вечна ли? Това за мен е новост.

— Не би трябвало — рече Беникоф, когато принтерът и терминалът бяха монтирани и скачени и двамата отново останаха сами.

Извади лист хартия и го подаде на Брайън.

— Беше разработена в Университета за свободна инициатива за ежедневника, който издават там. Всъщност името на баща ти, както и твоето име, фигурират в първоначално издадения патент. Разбрах, че сте участвали в разработката.

— На вид и при допир е съвсем като обикновена бяла хартия.

— Опитай се да я сгънеш или разкъсаш. Видя ли за какво става дума? Това е здрава пластмаса с фактура като на хартия, покрита с тънък филм, което означава, че е почти неразрушима и напълно годна за многократна употреба. Идеалният вариант за ежедневник — разработка на най-светлите умове в твоя университет.

— Ако мога да седна и да получа чаша вода, би ли ми разказал за това?

— Ще ти дам вода. Ето. Знаеш ли нещо за селективното програмиране на телевизионните новини?

— Разбира се. Вкарваш си своя собствена програма — неща, които те интересуват. Бейзбол, борсови новини, конкурси за красота, каквото си поискаш. Телевизионните новини вървят по рубрики двайсет и четири часа в денонощието. Твоят телевизор записва само онези, които те интересуват, тъй че като се върнеш у дома и пуснеш новините — оха! — гледаш си само онова, което ти трябва.

Беникоф кимна.

— Е, вашият университетски вестник е още по-мощна версия на същото нещо. Редакторът е наел за репортери учени от целия свят. Те

непрекъснато изпращат статии за всякакви научни и технически новости. Подреждат се по рубрики и се записват в база данни, заедно с всички новини от обичайните източници. Абонаментната система е подчинена на образователна схема. Когато натиснеш бутона „следва“, за да отхвърлиш дадена тема, компютърът си отбелязва това и избягва свързаните с нея статии. Още по-съществено е, че следи движението на очите ти със специален прибор. После прави анализ на съдържанието и описание на докладите по темите, които са те заинтересували. Това е истински образователен процес и системата става все по-добра и по-добра с профилирането на интересите ти. Толкова е добра, че ако не се получи срыв, ще се уловиш, че не правиш нищо друго, освен да гледаш новини и картини, с които си съгласен и които одобряваш.

— И те превръща в нещо като информационен наркоман. А къде остава по-широката осведоменост?

— Предвидена е в системата. Извикването на данните е толкова ефикасно, че винаги съществува маса странична информация, дори и в документите, които са свързани с твоята тема.

— Страхотно! Излиза значи, че всеки абонат получава свой уникален вестник. За професора по хидравлика — нищо друго освен тръби, помпи и впръскватели от цял свят, плюс информация за Канзас, некролози от родния му град и новини за шаха, ако се интересува и от него. Каква чудесна идея.

— Хиляди мислят като теб. Абонатът плаща твърда цена, докато компютърът следи колко пъти е използвана дадена новина и автоматично я плаща на автора ѝ.

Брайън нави листа вечна хартия колкото може по-стегнато, но щом го пусна, той моментално се изглади.

— Всяка сутрин в пощенската ти кутия те очаква личният ти вестник. Ако се правеше от обикновена хартия, това би означавало всяка седмица да загива по едно дърво.

Беникоф кимна.

— Точно това е била и вашата мисъл с баща ти. Лабораторията по полагане на фини филми работела по създаването на плоски екрани за компютърните дисплеи. Баща ти им помогнал с математическите изчисления — и ето ти го резултатът. Многослойният филм се променя вътрешно по електронен път от бяло до черно. Върху хартията се

отпечатват каквито искаш шрифтове — дори и по-едрички за хората с отслабнало зрение. След като прегледаш вестника, го връщаш в принтера. Докато се отпечатва новият, от листовите се изтрива старият вестник. Но дори и тази технология скоро ще стане излишна. На пазара всеки момент ще се появи свръхкнига, която е дебела едва три осми от инча и съдържа само десет страници. В гръбчето ѝ е вграден мощен компютър, който управлява дисплей с голяма разделителна способност на всяка страница — по-голяма дори от страниците на печатните книги. Когато свършиш да четеш десета страница, се връщаш на първата и там вече те очаква нова страница. При наличието на сто мегабайта памет, тази десетстранична книжчица наистина ще побира една доста значителна библиотека.

— Засега ще се задоволя с това, наистина е добро. Ще си съставя свой вестник.

— Можеш, разбира се, но не за това ти донесох принтера. Опитал си се да си поръчаш някои книги и молбата ти бе предадена на мен. С принтера можеш само да ги складираш в паметта, но с вечната хартия можеш да си отпечаташ всяка книга, която пожелаеш, да си подвържеш листовите в папка и да се припичаш на слънцето, докато четеш.

— И да използвам отново листовите след като свърша! Доста неща са станали, за които нямам памет. Слушай, не можеш ли да отпечаташ с това нещо доклада, за който те бях помолил? Бих могъл да го получа веднага.

Беникоф се обърна към терминала.

— Не знам. Ако болницата разполага с достъп до строго секретна компютърна мрежа, това би могло да стане. Има само един начин да разберем.

Той набра собствения си код, влезе в системата за охрана и намери необходимото меню. Ала преди да успее да продължи, изписаният върху екрана текст изчезна и на негово място се появи сърдитото лице на генерал Шорхт.

— Какво означава този пробив в сигурността? — малкото говорителче на терминала правеше стържещия му глас още по-неприятен.

— Добро утро, генерале. Просто се опитвах да получа копие за Брайън от секретния доклад относно „Мегалоуб“.

— Да не сте полудели?

— Не повече от обичайното. Помислете, генерале. Брайън е бил там. Той е единственият ни свидетел. Необходима ни е помощта му. Ако сега не получа копие, ще му го донеса утре. Схващате ли смисъла на казаното дотук?

Генерал Шорхт гледаше втренчено, потънал в студено мълчание, докато размисляше.

— Мрежата в болницата не е сигурна. Ще изискам Пентагонът да изпрати копие до тукашната централа по сигурността. Ще ви го донесе вестовой.

С последните му думи образът се изгуби от екрана.

— Е, довиждане тогава, сър, радвам се, че си побъбрихме. Чу всичко, нали, Брайън?

Брайън кимна.

— Не знам дали ще мога да помогна, но поне ще разбера какво се е случило тогава с мен. Д-р Снеърсбрук спомена, че останалите били убити. Колко бяха?

— Просто не знаем. И това е от най-вбесяващите неща в този случай. Можем да бъдем достатъчно сигурни за една от жертвите — президента на „Мегалоуб“ Джей Джей Бекуърт. Открихме капка негова кръв. Но всичките останали седемнайсет души са безследно изчезнали. Колко от тях са убити, колко са участвали в престъплението — нямаме си и представа. Ще прочетеш това в доклада.

— Какво са взели?

— Всички документи и всичко от апаратурата, което има отношение към твоята работа по изкуствения интелект. Взели са освен това всички електронни уреди, документи, книги, всяка хартийка от дома ти. Съседите съобщиха, че най-малко половин ден пред къщата ти е стоял камион на фирма за пренасяне на покъщнина.

— Открихте ли камиона?

— Регистрационните му номера са били фалшиви, фирмата не съществува. О, да, товарачите имали ориенталски черти.

— Китайци, японци, тайландци, сиамци, виетнамци или от някоя друга страна?

— Възрастната свидетелка можа да каже само, че били с ориенталска външност.

— И с всеки изминал ден следата става все по-трудно уловима.

Беникоф кимна неохотно.

— Бих искал да помогна, но що се отнася до паметта ми, аз съм още в УСИ. Може би ако видя къщата, бих могъл да намеря някоя улика. Може да не са се сетили за компютърния ми бекъп. Когато се заех сериозно с програмиране, изгубих два много важни файла и се заклех това никога да не се повтори. Написах програма, която автоматично съхранява информацията върху външен диск по време на работа.

— Идеята не е лоша, но те са взели абсолютно всички дискове от къщата.

— Програмата ми обаче не се ограничаваше само до създаването на бекъп-дискове. Когато бях на четиринайсет години, програмата съхраняваше през телефонен модем и в компютърната мрежа на лабораторията на баща ми. Питам се каква ли конфигурация съм създал тогава?

Беникоф скочи на крака със стиснати юмруци.

— Съзнаваш ли какво каза току-що?

— Разбира се. Съществува вероятност да има копия от работата ми по ИИ в някоя банка данни някъде. Това би помогнало, нали?

— Дали ще помогне ли! Боже мой, момчето ми, така бихме могли да възстановим твоя ИИ. Така няма да решим проблема с това кой го е откраднал, но който и да е, той няма вече да е единственият притежател на изкуствен интелект.

Беникоф грабна телефона и набра някакъв номер.

— Д-р Снеърсбрук, моля. Кога? Да се свърже с мен веднага щом се върне. Точно така, с Беникоф. Кажете й, че трябва веднага да разбере кога пациентът ѝ ще бъде в състояние да напусне болницата. Това е въпрос от първостепенна важност.

14.

10 ноември 2023

Сестрата се втурна припряно в стаята и остави вратата отворена.

— Ще трябва да си тръгнете, мистър Беникоф — рече тя, докато оправяше завивките и разбухваше възглавницата на Брайън. — Време е за лягане, Брайън.

— Трябва ли? Чувствам се добре.

— Моля те, прави каквото ти казвам. Пулсът ти е ускорен, кръвното налягане — повишено.

— Само се развълнувах малко, това е всичко.

— В леглото. А вие чухте ли ме, мистър Беникоф?

— Да, разбира се, чудесно. Ще поговорим по-късно, Брайън, след като се срещна с лекарката.

Въпреки изминалите месеци на почивка и лечение, травмата от прострелването и последвалата хирургическа намеса все още си казваха своето. Брайън заспа почти веднага и се събуди, едва когато чу гласове: отвори очи и видя до леглото си Бен и лекарката.

— Малко си превъзбуден — рече д-р Снеърсбрук. — Но няма нищо тревожно. Бен ми каза, че страшно ти се пътувало из страната.

— А бих ли могъл?

— Засега още не, не и след тази операция, която претърпя. Но пътуването може да се окаже и ненужно.

— Защо?

— Бен ще ти обясни.

— И моето кръвно сигурно се е вдигнало колкото твоето — рече Беникоф. — В разгорещеността си изобщо не размислих. Няма защо да ходиш още до къщата. Ще наредя да я претърсят пак, но се съмнявам дали ще открият нещо ново. Брайън, ти каза, че си записвал бекъп-файловете си в компютъра на баща си.

— Точно така.

— Е, в комуникационните технологии настъпиха значителни промени, които не си спомняш. На първо място, всичко вече е дигитализирано и оптичните влакна заместиха медните проводници навсякъде, освен в най-отдалечените места. Всеки телефон има вграден модем, но и те са вече остарели. По-големите градове разполагат с клетъчни мрежи, които непрекъснато се разширяват — той потупа телефона, окачен на колана му. — Имам си собствен номер за това чудо. Когато съм в континенталните части на Щатите, в повечето случаи връзките се осъществяват.

— Чрез спътник ли?

— Не, спътниковите връзки са прекалено бавни и не винаги вършат работа, особено при видеофоните. Сега всичко е оптични влакна — дори и подводните кабели. Евтино и бързо. С огромен капацитет в обхвата на 8 гигахерца, който е достъпен навсякъде, и то при двустранна връзка.

Брайън кимна.

— Схващам накъде биеш, Бен. Онова, което искаш да кажеш, е, че съществува съвсем малка вероятност да съм разполагал с локален, механичен бекъп. Очевидно е бил електронен. А това означава, че ще е необходимо търсене по електронен път.

— Точно така. Сега съществуват безброй „пощенски кутии“, банки за данни и комуникационни програми. Възможно е да си използвал една или няколко от тях. Напоследък обаче законите за защита на неприкосновеността в компютърните технологии са много строги. Дори и ФБР трябва да поиска за евентуално дирене разрешение от съда.

— Ами ЦРУ?

— Сигурно ще се зарадваш, като узнаеш, че след многобройните му убийствени номера наскоро бе прокаран закон, който го извади от този мръсен бизнес. Още една жертва на *гласността*, която няма да липсва никому. Особено на данъкоплатците, които — както се оказа — са сипели милиарди в една държавна служба, чийто продукт са предимно неверни доклади, разпалване на революции в приятелски страни, миниране на пристанища, като междувременно са дадени хиляди жертви. Върнаха Управлението към смисъла, вложен в първоначалното му име — Централно разузнавателно управление,

ограничено от задачата да опазва мира, вместо да разпалва нови войни. А сега, ако удостовериш с подпис съгласието си, можем да започнем.

— Разбира се.

Не бе достатъчно само да се подпишат документите; последваха множество косвени проучвания и телефонни обаждания, както и проверки на самоличността от три различни държавни агенции. Беникоф изпрати всички данни по факса, прозя се и се протегна.

— А сега ще чакаме — рече той.

— Колко дълго?

— Най-много час, не повече. Преди да се въведе електронният обмен на данни, за това бяха нужни дни, дори и седмици.

Всичко обаче свърши за един час, а резултатите пристигнаха десет минути по-късно. Принтерът забръмча и започна да изхвърля шумолящите листове от вечна хартия. Беникоф ги отнесе на Брайън.

— Имаш открити сметки в шест различни фирми.

— Толкова много?

— Толкова малко. Тази тук е за научна база данни, от онези, които се осъвременяват на всеки час. Те заместват техническите библиотеки — като при това действат далеч по-бързо. Времето за достъп обикновено е по-малко от секунда. Тази пък е пощенска кутия, тази ти запазва билети за всичко — от бейзболни мачове до самолетни полети. Следващите четири са най-вероятните. Ще опиташ ли първо тях?

— Какво трябва да направя? Мога ли да стана от леглото, докторе?

— Бих предпочела да не го правиш.

— Няма нужда — рече Беникоф, отиде до терминала и откачи клавиатурата. — Има инфрачервена връзка, така че кабелът става излишен. А аз ще се обадя долу да донесат холоочила.

На Брайън холографските очила много му се понравиха. Бяха съвсем леки, малко изпъкнали в края на дръжките. Лещите изглеждаха като обикновено стъкло, но той се досети, че човек би могъл да си ги поръча и диоптрични. Когато ги включи, пред очите му изплува образът на компютърния екран.

— Така. Какво трябва да направя след това?

— Влез в базата данни, съобщи самоличността си и набери личния си код. Сетне отгатвай.

— Какво имаш предвид?

— Всяка сметка има код за сигурност, известен само на собственика ѝ. Опитай старите, които помниш. Ако не стане, пробвай да отгатнеш новите. Компаниите са предупредени какво предстои и са изключили алармения софтуер. Обикновено след третия опит връзката се прекъсва и на полицията се съобщава номерът на телефона, от който е направен опит да се пробие системата.

— А ако не успея?

— Ще е необходимо съдебно решение, за да се проникне. В най-добрия случай това ще отнеме няколко дни.

Брайън откри, че старите навици умират трудно. Отвори три от четирите системи, като използва любимите си ирландски кодови думи. Е, не толкова известни като ШАМРОК^[1], но АНЛАР отвори първата, а ЛЕЙТРАС — други две.

— *Ан Лар* означава „центърът на града“ и е изписано върху всички градски автобуси. *Лейтрас* е ирландската дума за тоалетна — обясни той. — Хлапетата много си падат по клозетния хумор. Нямам обаче идея как да проникна в четвъртата мрежа. Можем ли да поотложим малко и да видим какво има в другите три? Това прилича на възстановяване на паметта ми, нали?

— Наистина — съгласи се Беникоф. — Виж какво, ще започна процедурата за получаване на съдебно решение за четвъртата, просто за всеки случай. Ще трябва да подпишеш още документи.

Първата мрежа се оказа пощенска кутия, отпреди само две години. Брайън отвори най-старите писма и ги прегледа. Изпита неловко чувство. Не познаваше нито един от кореспондентите си — а и собствените му писма му се струваха някак чужди. Да, той ги бе подписал, но изобщо не приличаха на негови. Все едно, че четеше чужда кореспонденция. Тук-там се споменаваха за ИИ, но само мимоходом и никога в подробности.

Набута всичко в паметта на компютъра (щеше да им обърне внимание някой друг път) и влезе в следващите две мрежи. В едната се съхраняваха финансовите му отчети и данъчните декларации — това бе едновременно и вълнуващо, и потискащо. Бе започнал да печели от хонорари съвсем млад, това си го спомняше, и то предимно от програмни продукти. Сетне идваше голям приход от продажбата на къщата им и още по-голям — от имението на баща му. Продължи

бързо нататък. Парите — също бързо се топяха. За няколко години всичките свършиха — малко преди да постъпи на работа в „Мегалоуб“. Кореспонденцията с корпорацията бе вълнуващо четиво, особено що се отнася до подробностите в договора му. Тук имаше доста материал за размисъл. Записа и тези данни и се зае с третата мрежа.

Прехвърли няколко екрана, почете внимателно известно време и сетне излезе от мрежата. Лекарката си бе отишла, но Беникоф стоеше надвесен над телефона и набираше някакъв номер. Наближаваше залез-слънце и в стаята се смрачаваше.

— Бен, мога ли да те прекъсна?

— Разбира се.

— Наистина се поуморих. Ще прегледам всичко това утре заран.

— Дай да взема клавиатурата. Откри ли нещо за ИИ?

— В тези трите — нищо.

— Тогава ще ускоря иска за съдебно решение. След като се напиш, се опитай да измислиш още кодове или думи-пароли, става ли?

— Разбира се. Ще се видим сутринта.

— Ти *наистина* изглеждаш вече уморен. Почини си.

Брайън кимна и изпрати едрия мъжага с поглед. Не беше уморен. Беше неизмеримо потиснат.

Бе прочел достатъчно, за да осъзнае, че това никак не му харесва. Началото му бе достатъчно познато — бележки, които бе привил след нещастния край на връзката си с Ким. След като депресията и омразата се бяха поутоложили, бе въвел бележки върху теорията си за „управленската машина“. Спомни си, че тя прерасна в работата му по ИИ — но си спомни също така за една своя бележка, че ИИ би могъл да се превърне в средство за лична власт. Очевидно бе развил идеята си, доразработвайки я в нова наука за съзнанието, повече теория, отколкото установени доказателства, поне ако се съди по това, което намери във файла, озаглавен „Зеномова терапия“. Не звучеше чак толкова необичайно и шантаво като „Дианетика“ — науката за душевното здраве, но бе пронизана от мощни, меко казано, мегаломански изхвърляния. Не му бе приятно да я чете и изобщо не му харесваше онзи, които я бе писал.

На човек понякога му е лесно да взема решения, когато фактите са пред очите му. Бе мислил за това през последната седмица и сега така наречената наука „Зеномова терапия“ помогна да вземе решение. Един от бутоните за пейджърите бе на нощното шкафче и той го натисна. Сестрата влезе след миг.

— Знаете ли дали д-р Снеърсбрук е още тук?

— Мисля, че да, наглежда инсталирането на апаратурата. Премества се в новия кабинет, който ѝ дадоха тук.

— Бих ли могъл да я видя, ако обичате?

— Разбира се.

Последните багри на здрача избледняваха и Брайън изключи автоматичното управление за осветлението, за да ги наблюдава. Когато небето притъмня напълно, той натисна премигващия бутон и едновременно със затварянето на завесите се включи и осветлението. Минута по-късно влезе и лекарката.

— Е, Брайън, имаше труден ден. Сигурно се чувстваш отвратително?

— Всъщност не. Преди се бях поуморил, но дрямката ми помогна. Какво показват най-важните ми физически параметри?

— Не биха могли да са по-хубави.

— Добре. Тогава би ли казала, че съм на път да се възстановя, да стана относително душевно здрав, освен дето страдам от заблуджението, че съм четиринайсетгодишен, докато съм на практика над 21.

— Махни думата „заблуджение“ и ще се съглася.

— Досега благодарил ли съм ти за това, което направи за мен?

— Вече го стори и аз също съм ти благодарна, а освен това съм и безкрайно щастлива, че нещата вървят така добре.

— Не искам да те разочаровам, докторе. Но ще се засегнеш ли ужасно много, ако в най-скоро време спрем сеансите за възстановяване на паметта ми?

— Не разбирам...

— Нека го формулирам по друг начин. Сегашното ми състояние ме задоволява. Мисля, че бих искал оттук нататък да пораствам сам. Да раста собственоръчно, ако разбираш какво имам предвид. Ако трябва да кажа истината, всъщност изобщо не ме интересува онова друго мое „аз“, унищожено от куршума. Не възразявам да продължим

сеансите, за да се установи колко е пострадала паметта ми и да науча нещата, които не знам, а ми трябва. Искам доколкото е възможно да се възстанови миналото ми. А после, ако това задоволява и теб, може би ще прецениш дали не бихме могли да спрем дотам. Макар че бих искал да продължим с предложените от теб експерименти, за да се види дали наистина мога да установя интерфейс с имплантирания процесор. Съгласна ли си?

Ерин Снеърсбрук бе потресена, но се опита да не го покаже.

— Е, разбира се, не мога да те карам насила. Но моля те първо си отспи. Можем да поговорим за това утре. Това е доста сериозно решение.

— Знам. Затова го вземам. О, да, има и още нещо. Но и за него можем да се погрижим утре.

— Какво е то?

— Искам да се срещна с адвокат.

---

[1] Шамрок — трилистната детелина, основен елемент от герба на Ирландия. *Б.пр.* ↑

15.

11 ноември 2023

Беникоф изчака Брайън да закуси и едва тогава отиде да го види. Размениха общи приказки за здравето му, за времето, каза му, че по-късно следобед очаквал съдебното решение, за да могат да получат достъп до мрежата, и зачака Брайън да подхване темата. Но напразно. В крайна сметка трябваше да направи това сам.

— Д-р Снеърсбрук ми се обади доста разтревожена. Искал си да прекратите сеансите за паметта. Няма ли да ми кажеш защо?

— Ами, това е донякъде лично, Бен.

— Щом е лично, няма да питам. Но ако има нещо общо с моето разследване или с ИИ, тогава съм заинтригуван. Двете неща вече наистина са свързани, нали?

— Предполагам... но от това не стават по-лесни. Мога ли тогава да разговарям с теб като с приятел? Какъвто мисля, че си.

— Приемам го като комплимент. И без друго преди произшествието си бяхме добри приятели. Това, което ти преживя, бе дяволски тежко; и мога откровено да ти кажа, че малцина биха се справили. Ти си един корав ирландец и ми харесваш.

Брайън се усмихна.

— Благодаря.

— Няма нужда от благодарности, не съм ги очаквал. Ще се радвам, ако се ползвам с доверието ти. Но с допълнението, че не бива да забравяш: аз още ръководя разследването на „Мегалолуб“. Всичко, което ми кажеш във връзка с това разследване, ще бъде записано в досието.

— Знам и продължавам да искам да помогна, доколкото мога. И заради самия себе си. Когато порасна — или когато пораснах, в минало време, — измислих изкуствения интелект, сетне ми го откраднаха, заедно с паметта ми. Сега, след като знам, че ИИ може да бъде

създаден, ако се наложи, ще го измисля наново. Но аз ще го направя, а не някой друг с моето име. Разбираш ли за какво става дума?

— Едносричен отговор — не.

И двамата се разсмяха. Брайън отхвърли завивките, облече халата си и нахлузи чехлите. Прозорецът бе отворен, той застана пред него и вдиша чистия океански въздух.

— Тук е много по-добре, отколкото в Залива^[1]. Там е прекалено влажно и горещо и изобщо не можах да свикна. — Той се отпусна във фотьойла. — Ще го формулирам по-иначе. Нека си представим, че всичко, което се случи с мен — прострелването и прочее, — нека да речем, че се е случило с теб. И ето те сега тук — на трийсет и седем години...

— Благодарности. Петдесет е по-близо до истината.

— Добре. Е, как ще се почувстваш, ако ти кажа, че са те хлопнали по главата и че си всъщност на седемдесет години, но не бива да се безпокоиш, защото разполагам с едно изобретение, което ще ти бръкне в мозъка и отново ще те превърне в седемдесетгодишен?

Беникоф се намръщи, загледан в далечината.

— Започвам да разбирам какво имаш предвид. Не бих искал да съм толкова стар, без да съм *изживял* тези години. Ако тези спомени се върнат, то ще е все едно да допусна непознат човек в съзнанието си.

— Ти го изрази по-добре от мен. Точно така се чувствам. Ако разбера, че в старата ми памет има дупки, неща, които трябва да знам, но съм ги забравил, разбира се, ще поискам тези дупки да бъдат запълнени; ето защо ще продължим с мозъчните сеанси. Но аз сам *ще пораствам* в бъдещето, не искам то да бъде натъпкано в главата ми.

— Ами образованието ти? Не можеш да твърдиш, че имаш диплома за нещо, а изобщо не си го спомняш.

— Разбрах намека. Ако не мога да си спомня нещо, тогава просто ще трябва да го науча отново. Имам препис от курса за средно образование, списък на всички предмети и лекции, имам и копие от необходимата литература. Лекарката казва, че ако тези спомени са още в главата ми, бихме могли да ги открием. Бих искал да го направим. Но ако не стане, просто отново ще изуча всичко. На практика много от текстовете са напълно остарели и ще ми трябва помощ да си набавя необходимата литература.

— Дай да видя списъка ти по „Експертни системи“. Все още се опитвам да съм в крак с литературата по този въпрос.

Сепнат, Брайън вдигна очи.

— Но аз си мислех, че си...

— Един скучен чиновник! Просто ми се наложи да вляза в тази роля, и то не по свой избор. Започнах с експертните системи, но трябваше да се заема с аварийни „ремонти“ на други подобни системи. Станах толкова добър в тази работа, че се озовах ето тук. Това е тъжната история на живота ми.

— Не е чак толкова тъжна. Не всеки може да позвъни на президента и да си побъбри...

В този момент, сякаш дочул разговора им, телефонът иззвъня. Брайън го вдигна, послуша, сетне кимна:

— Добре. Кажете му да се качи.

— Е, аз ще тръгвам — каза Бен. — Вече накарах адвоката, с когото ти току-що разговаря по телефона, да чака цял час. — И той се засмя, като видя изражението на Брайън. — Президентският детектив е всевиждащ, не го забравяй. Част от работата ми е да те запазя жив. Всички посетители се проверяват. Засега личният живот и уединението се изключват.

Като каза това, Бен сложи пръст на устните си, посочи към тавана и изрече безгласно: *генерал Шорхт*. Брайън кимна с разбиране и Бен излезе.

Би трябвало сам да се сети. Терминалът му бе свързан пряко с генерала, а не бе далеч от ума, че тук, във военната база, и стаята навярно се подслушваше. Ето още нещо, което не биваше да забравя. Чу се почукване на вратата и той извика:

— Влез!

Отвори широко очи, когато на вратата се появи мъж във военна униформа. На табелка върху гърдите му бе изписано: „Майор Майк Слоун“.

— Искали сте да се срещнем.

— Нямах предвид точно определен човек. Но исках да се срещна с адвокат.

— Тогава това съм точно аз — той се усмихна: спокойна усмивка върху слабото му, загоряло лице. — От генерал-адютантската служба.

Имам допуск до свръхсекретни материали, ето как успях да прочета досието ти. И така, кажи ми, Брайън, с какво мога да ти помогна?

— Ами, допуснат ли сте и до... граждански дела?

Майк се засмя.

— Има само един вид право. Преди да се насоча към занаят, който предлага повече пътуване, образование и кариера, робувах в юридическите змийски гнезда на Уолстрийт.

— Как си с договорите?

— Супер. Това бе една от причините да постъпя във войската — да се отърва от корпоративното право.

— Един сериозен въпрос тогава: на мен ли ще помогнеш или на армията?

— Добър въпрос. Ако има преплитане на интересите, армията стои на първо място. Ако е чисто граждански казус, той си остава строго конфиденциален между нас, освен ако не наемеш цивилен адвокат. Ще ми кажеш ли за какво става дума?

— Разбира се. Струва ми се, че въпросът е конфиденциален. Знам, че терминалът ми се „слуша“, смяташ ли, че и стаята се подслушва?

— Това е също добър въпрос. Дай ми няколко минути, за да позвъня по телефона, и ще разбера дали ще мога да ти отговоря.

Минаха повече от няколко минути, почти цял час, преди майорът да се завърне.

— И така, Брайън, с какво мога да ти помогна?

— Стаята подслушва ли се?

— Естествено не мога да отговоря на въпроса ти. Но мога да те уверя, че разговорът ни ще е конфиденциален.

— Добре. Тогава ми кажи: мога ли да съдя „Мегалоуб“ за това, че не ми е осигурила охрана, за това, че ме е поставила в ситуация, опасна за здравето ми?

— Първият отговор, който ми идва наум е „Няма да е лесно“. Държавата притежава солиден дял от акциите на компанията и никой не е забогатял, като съди властите. Но трябва да видя копие от трудовия ти договор.

— Ето го там, на масата. Точно той ме озадачи. Не искам да ги съдя: достатъчно е да ги заплаша. Заплаха, която да доведе до по-добър договор от този. Знаеш ли всичко за мен, за паметта ми?

— Тъй вярно. Четох цялото ти досие.

— Тогава си разбрал, че ми липсва паметта за последните няколко години. И така, докато препрочитах кореспонденцията си, открих, че „Мегалоуб“, водена далеч не от благотворителни цели, ме е притиснала финансово, когато съм свършил парите за проектирането на ИИ. Открих, че за съжаление, съм бил напълно лишен от всякакъв усет за финанси. Но толкова много съм искал да довърша работата, че съм се оставил да ме подмамат да подпиша този договор. Според него компанията печели много повече от онова, което ми дава.

— Значи трябва най-напред да го прочета.

— Направи го. Аз ще си взема портокалов сок. Искаш ли? Или нещо по-силно?

— Не и когато съм на служба. Нека бъде сок.

Майорът чете бавно и внимателно. Брайън също почете — беше си отпечатал копие на образователна статия от Карбонел за новото математическо поле на ексклуоровата геометрия. Това бе въпрос на психология, който в основни линии разглеждаше защо хората започват да рисуват диаграми, когато устните обяснения станат прекалено сложни. Става така, защото езикът е фундаментално линеен и едноизмерен. Можем да кажем „предишен“ или „сетнешен“, но няма начин да съотнесем четири или пет неща едновременно. Без ИИ изобщо да излиза от ума му, той осъзна, че тъкмо защото човешкият интелект функционира по такъв начин, при изкуствения интелект нямаше никакви ограничения. Вместо с три или четири идеи-местоимения, ИИ може да се справи с десетки местоименни форми едновременно. Примигна и вдигна очи от текста, тъй като адвокатът се разсмя и остави договора на масата. Поклати глава, изгълта портокаловия сок и чак тогава заговори.

— Както имахме обичай да казваме в юридическия колеж, са ти го начукали, без дори да ти доставят удоволствие. Този договор е дори по-кофти, отколкото си мислиш. Смятам, че няма да спечелиш и стотинка, ако напуснеш фирмата им. А докато работиш за тях, печалбата е изцяло тяхна.

— Можеш ли да съставиш по-добър договор?

— С удоволствие. След като армията не по-малко от всеки друг е заинтересована от създаването на ИИ, ще бъде в нейна полза нещата да

се оправят веднага. Но тук има някои странни прецеденти. Договорът е законен и обвързващ, но не ти си го подписал, нали?

— Не, подписал го е предишният Брайън. Този, който седи сега тук, до вчера не бе виждал договора.

Майк потри доволно ръце и закричи напред-назад из стаята.

— Охо, предвкусявам хубаво хонорарче, когато защитя това в съда. Ти ги държиш натясно, защото — прекъсни ме, ако не съм прав, — си все още далеч пред останалите в разработката на един наистина добър ИИ.

— Надявам се, че е така. Очевидно съм бил на прав път преди... злополуката, а д-р Снеърсбрук смята, че съществува голяма вероятност да се върна там, докъдето съм бил стигнал. Но сега точно изучавам основните неща и няма гаранция, че ще бъда отново начело. Ала имам бележките си и ще направя всичко възможно.

— Разбира се, че ще го направиш, ти си единствената надежда на „Мегалоуб“. На този свят няма нищо по-печелившо от монопола. Ще накарам моите началници да предложат на „Мегалоуб“ да скъсат този договор и да подпишат нов. Това задоволява ли те? Или пак ще искаш да ги съдиш?

— Нов договор и никакъв съд. Какво да поискам?

— Нещо просто и сладко. Те осигуряват средствата за разработката на ИИ. Ти го създаваш. Всяка бъдеща печалба от ИИ се дели наполовина от страните по договора.

Брайън бе шокиран.

— Искаш да кажеш, че трябва да поискам *половината* от цялата печалба от ИИ? Това може да означава милиони, милиарди долари!

— Аха. Не е лошо човек да бъде милиардер, нали?

— Не, но за мен това е някак си непривично.

— Искаш ли да се заема с работата?

— Да, моля те.

Майк се изправи, погледна договора и въздъхна театрално.

— За първи път, откакто съм постъпил в армията, изпитвам макар и най-слабо желание да се върна към частната практика. Ако бях мошеник, с този договор щях да направя сума пачки!

— Някой ми бе казал, че адвокатите изяждат децата си.

— Брайън, момчето ми, това е вярно! Ще ти се обадя веднага щом имам новини за теб.

След като обядва, Брайън подремна и когато в четири часа сестрата отвори вратата и санитарят вкара вътре инвалидния стол, се чувстваше много по-добре.

— Готов ли си за сеанса с лекарката? — попита сестрата.

— Разбира се. Не мога ли да ида сам дотам?

— Сядай. Нареждане на лекарката.

Брайън грабна свитъка листове, които четеше, и го взе със себе си. Остана си седнал на стола, когато пръстчетата на робота докоснаха врата му и мушнаха тънкия оптичен кабел на мястото му.

— Док, мога ли да те помоля за една услуга в този сеанс?

— Разбира се, Брайън. За какво става дума?

— Ето — той й подаде листовите. — Държал съм изпит по топология и това е разработката ми, току-що я отпечатах. Почнах да я чета, но разбрах, че ми липсва дълбочина на знанията. Ако я чета сега, има ли някаква възможност да получиш достъп до по-ранните ми спомени на тази тема? Ще се покаже ли нещо на твоите уреди, което да потвърди, че си попаднала на точното място? Тогава би могла да натиснеш копчето и да ми върнеш паметта по темата.

— Де да беше толкова лесно! Но пък можем да опитаме. И без друго щях да предложа подобно вкарване на информация, затова съм повече от готова да го направим сега.

Материалът беше доста труден и на Брайън му се наложи да препречете голяма част от него, за да схване нещо. Прехвърли почти половината от статията и остави листовите.

— Някакъв контакт, док?

— Доста голяма активност, но е тъй разпръсната, че очевидно вземат участие голямо количество К-линии. Машината ми не е пригодена да се справя с подобна мрежа. Това са кръстовидни връзки, на които е способен само човешкият мозък.

Брайън потри чело.

— Малко се уморих. Можем ли да прекратим за днес?

— Дадено. Разбрахме се да дърпаме щепсела при първия признак на умора.

— Благодаря. Искане ми се да получа достъп до имплантирания процесор с команди, далеч по-сложни от „Изключи!“

— Е, винаги можеш да опиташ.

— Нали ще е страхотно, ако успея? Просто да изкомандвам процесора: „Ей, отвори файла за топологията!“ — В усмивката на Брайън изведнъж се прокрадна изненада. — Нали когато дойдох, ти казах, че знам малко или почти нищо за математическата страна на топологията? Е, сигурно съм бил уморен, или просто разсеян. Сега обаче си спомням много добре работата си. В нея се съдържаха доста новости за времето си. Всичко започна просто с използването на алгебричната теория на възлите, основаваща се на стария многочлен на Воон Джоунс за подреждане на хаотично непроменливите траектории, след което това се прилага към различни физични проблеми. Не е нещо кой знае колко особено и съм сигурен, че вече е напълно остаряло. Сега разбирам защо съм изоставил чистата математика и съм се заел с ИИ.

Брайън изглежда приемаше трансплантираните си спомени за нещо нормално, но не и Снеърсбрук. Ръцете ѝ трепереха толкова силно, че се наложи да склочи пръсти. Брайън бе използвал имплантирания процесор, за да получи връзка със собствената си памет. Вътрешният интерфейс човек-машина наистина се бе задействал.

---

[1] Залива — Мексиканският залив. *Б.пр.* ↑

16.

14 ноември 2023

Мястото за отдых на десетия етаж на болницата приличаше повече на градина върху покрив, отколкото на балкон. Морският пехотинец провери пропуска на Беникоф, преди да го пусне между саксиите с палми. Брайън седеше под сянката на един плажен чадър; предишния ден бе сглумил да заспи на слънцето и лицето му бе изгоряло, та не искаше това да се случи отново. Вдигна очи от книгата и помахаше.

— Радвам се да те видя, Бен.

— Аз също, макар че новините няма да ти се полюбят. Няма да получим съдебно решение за онази твоя база данни. Напоследък правилата за опазване на тайната се затегнаха и законът изключва подобен достъп. Ако беше мъртъв, нещата щяха да са съвсем различни.

— Не разбирам.

— От време на време някой умира при автомобилна злополука и не оставя кода си за достъп. Трябва да ти кажа, че и в тези случаи има съдебни заседания, доказване на роднински връзки и сума още неща, за да се получи съдебно решение за достъп. И никакви изключения от правилото.

— Тогава какво мога да направя?

— Да стигнеш лично до тази мрежа. Да докажеш, че ти си ти, тогава е вече в правото на компанията да реши дали ще те допусне до материала или не. А това може да се окаже доста опасно.

— Защо?

— Защото — напълно съм сериозен — компанията, която съхранява твоите файлове не е в страната. Намира се в Мексико.

— Будалкаш ме!

— Де да беше така. Компанията е в Тихуана. Там заплатите все още са по-ниски. Съвсем близо е до границата, на 12 мили оттук.

Голяма част от монтажните заводи на американските електронни компании се намира там. Тази фирма навярно е създадена, за да ги обслужва. Да почнем ли да мислим за евентуално пътуване до там?

— Не, за момента не.

— Така си и мислех, че ще отговориш — Беникоф се усмихна, като видя изненаданото изражение на Брайън. — Защото доколкото разбрах, твоят военен юридически ястреб е принудил адвокатите на „Мегалоуб“ да се мятат и да вият от яд. В края на краищата ще клекнат. Ходих горе по този въпрос. И сега оттам са натиснали военните да окажат от своя страна натиск върху компанията да подпише новия договор.

— Какво означава „горе“, с Бога ли си говорил?

— Почти. И предположих, че няма да поискаш да видиш тези файлове, докато не се уреди бъдещото ти положение.

— Водиш с едни гърди пред мен.

— Не е трудно човек да надхитри четиринайсетгодишен хлапак!

— Ала-бала. Четиринайсетгодишният вече пропи бира. Ще ми правиш ли компания?

— Разбира се. Стига да е „Бохемия ейл“.

— Не я знам тази.

— Тъй като стана дума за Мексико, бирата е оттам. Мисля, че ще ти хареса.

Брайън се обади по телефона и сервитьор от стола донесе бирите. Примлясна с устни и отпи голяма глътка.

— Добре е. Говорил ли си с док Снеърсбрук наскоро?

— Тази сутрин. Каза, че си скучал и си искал да се измъкнеш навън. Но тя иска да останеш в болницата поне още седмица.

— И на мен така ми каза. Няма проблеми, ще го изтърпя.

— Предполагам, че следващият ти въпрос ще бъде дали можеш да отидеш до Мексико.

— Бен, да не би днес да ти е денят за четене на мисли?

— Не е трудно. Ти искаш тези файлове да са в безопасност, ние — също. Телефонните линии могат да бъдат подслушвани, данните — да се копират. А GRAM-овете могат да се забутат по пощата.

— GRAM-ове? Да не искаш да кажеш DRAM?

— Остаряла работа. Динамичният RAM^[1] е толкова мъртъв, колкото и птицата додо. Новите гигабайтови памети са статични, не се

нуждаят от батерии и имат такъв капацитет, че заместват CD^[2] и дигиталните аудиоленти. С новата семантична техника за компресиране, те скоро ще изместят и видеолентите.

— Искам да ги видя.

— Ще стане веднага щом може да се уреди пътуването. Освен това нямам намерение да те притеснявам, да те принуждавам да отказваш, като ти предлага да ида вместо теб. Вече говорих за това с някои хора от охраната.

— Сигурен съм, че са изпаднали в буйна радост дори само при мисълта, че ще напусна страната.

— И още как! Но след като кръсъците стихнаха, се оказа, че ФБР в момента разполага с действащо споразумение с мексиканското правителство тъкмо по този вид проблеми. Съществуват редовни контакти в преследването на изпрани пари от наркотици и на обмена на компютърна информация, особено в банките. По целия път ще ни придружават въоръжени офицери от президентската охрана. Мексиканската полиция ще се присъедини към нас на границата и ще ни изпрати след това до Щатите.

— Значи мога да отида там и да си получа файловете?

Беникоф кимна.

— Веднага щом лекарката каже, че състоянието ти го позволява. И пътуването ще прилича повече на нахлуване, отколкото на обикновено пресичане на границата. Ще бъдеш охраняван по целия път дотам и обратно.

— А файловете, ще ми ги вземат ли?

— Имаш отвратително и подозрително съзнание, Брайън Делейни. Кое е твое, си е твое. Но — сега вече говоря сериозно — ще е трудно, ако не и невъзможно, да се предприеме това пътуване, докато не подпишеш нов договор с „Мегалоуб“. Правителството трябва да защити вложените в него държавни пари.

— Значи ако не подпиша договора, няма да отида, така ли?

— Ти го каза, не аз.

Брайън трябваше да обмисли чутото. Допи бирата си и поклати отрицателно глава, когато Бен предложи по още една. Веднъж вече през живота си се бе опитал да създаде ИИ сам; сведенията, които бе прегледал, го потвърждаваха. Показваха също, че се е разорил и е бил принуден да подпише онзи смехотворен договор с „Мегалоуб“. Ако

човек не се поучи от грешките си, той изобщо не е в състояние да се учи. Щом съдбата му бе отредила да изживее отново тази част от живота си, той във всеки случай щеше да опита да се справи по-добре втория път.

— Всичко зависи от новия ми трудов договор — рече накрая. — Ако е справедлив, ще си върнем файловете и аз ще се върна на работа в „Мегалоуб“. Окей?

— Звучи ми отлично. Ще започна да подготвям нещата.

Едва Беникоф си бе тръгнал, когато телефонът на Брайън иззвъня; той вдигна слушалката.

— Кой? Разбира се. Да, има право да влиза, проверете при д-р Снеърсбрук, ако се съмнявате. Идвала е и преди. Точно така. Тогава доведете я, моля, горе.

Морски пехотинец от охраната доведе Доли. Брайън се изправи на крака и я целуна леко по бузата.

— Изглеждаш много по-добре, понапълнял си — рече тя, оглеждайки го с възискателния поглед на майчинската загриженост, след което му подаде пакета. — Надявам се, че още ги харесваш, изпекох ги тази сутрин.

— Да не би да са шоколадови курабии? — Брайън разкъса опаковката и захапа една курабия. — Най-любимите ми. Благодаря ти много, Доли.

— Е, как вървят нещата?

— От добре по-добре. След седмица ще мога да напусна болницата. И е възможно да се заломя с работа почти веднага след това, стига да успея.

— Работа ли? Мислех, че имаш проблеми с паметта си.

— Това не би трябвало да ми попречи. Ако открия някои празноти, когато започна проучванията — е, ще му мисля, ако възникне подобно нещо. Когато започна същинската работа, бързо ще установя колко съм забравил.

— Нали няма да се занимаваш отново с онези неща по изкуствения интелект, а, Брайън?

— Разбира се, че ще работя по него. Защо питаш?

Доли се облегна назад и сплете пръсти.

— Не бива, моля те, Брайън. Веднъж вече опита и виж докъде те докара това. Може би не ти й писано да успееш.

Не можеше да ѝ каже, че веднъж вече бе успял, че неговият ИИ бе изчезнал някъде. Тази информация бе още секретна. Но искаше да я накара да разбере важността на работата му. А „писаното“ нямаше нищо общо с нея.

— Знаеш, че не мога да не продължа, Доли. Нали свободната воля е движещата сила в този свят. А и не съм суеверен.

— Не говоря за суеверие — рече топло тя. — Говоря за Светия дух, за душата. Машината не може да има душа. Това, което се опитваш да направиш, е богохулство. Дяволска работа.

— Никога не съм вярвал кой знае колко в душата — рече тихо той.

Знаеше, че думите му щяха да я засегнат. Устните ѝ се сбръчкаха ядно.

— Целият си се метнал на баща си. Никога не стъпи на литургия, не искаше и да чуе. Ние имаме души, дар от Бога, Брайън, а Той няма да ги предаде на машините!

— Доли, моля те. Разбирам чувствата и вярата ти, не забравяй, че бях възпитан като католик. Ала работата ми даде възможност да надникна в мозъка и в това, което би могло да се нарече състояние на човека. Опитай се да разбереш, че вече не ме задоволява онова, в което бях научен да вярвам. Могат ли машините да имат душа? Ти ме питаш това, а аз те питам дали душите могат да се учат? Ако не могат, тогава какъв смисъл има това понятие? Стерилни, празни и непроменени за цяла вечност. Далеч по-за предпочитане е да разберем, че ние създаваме самите себе си. Бавно и болезнено, формирани първоначално от гените си, ние се променяме от всичко, което виждаме, чуваме и се опитваме да разберем. Това е реалността и точно така действаме, учим се и се развиваме. Ето, оттам е дошъл и интелектът. Аз се опитвам да открия как се развива този процес и да го приложа към машина. Какво грешно има в това?

— Всичко! Ти отричаш Бога, Светия дух и самата душа! Ще умреш и ще гориш вечно в ада...

— Не, няма, Доли. Тази разрушителна теория води до деградацията на религията в суеверие. Но най-болно ми е, че вярваш в това и че страдаш и се безпокоиш за мен. Бих искал да не го правиш. Наистина не искам да споря с теб за религията, Доли. Никой няма да победи. Но ти си интелигентна жена, знаеш, че светът се променя,

дори и религията се променя. Ти се разведе. А ако новият папа не бе постановил, че планирането в семейството не е грях, нямаше да преподаваш Контрол върху раждаемостта...

— Това е друго нещо.

— Не, не е. Ти твърдиш, че изкуственият интелект е неестествен, но не е така. Растящият интелект е част от процеса на еволюцията. Няма нищо греховно или порочно в това да научим как работи мозъкът или как да направим машинни модели на дейността си. Татко бе един от пионерите в тази област и аз се гордея, че продължавам делото му. Днешните машини могат да мислят по различни начини, да възприемат, та дори и да разбират. Скоро ще са в състояние да мислят по-добре, да разбират, да изпитват чувства...

— Това е почти богохулство, Брайън.

— Да, според твоите разбирания. Съжалявам, но това е истината. Ала ако помислиш върху това, ще разбереш, че чувствата би трябвало да са произлезли от ума, от интелекта. Една амеба, може би най-простото животно на света, ще отдръпне псевдотърбухчето си, когато открие, че допирът може да е болезнен. Болката води до страх, а той от своя страна — до оцеляването. Не можеш да отречеш, че животните, кучетата изпитват чувства.

— Те не са машини!

— Въртиш се в кръг. Доли. И в това няма никакъв смисъл. Когато направя първия ИИ, ще видим дали ще има емоции или не.

— Надявам се да харесаш курабиите — рече тя и се изправи рязко. — Мисля обаче, че е време да тръгвам.

— Доли, почакай, моля те.

— Не. Виждам, че няма начин да те спра.

— Работата не опира само до мен. Идеите притежават своя собствена сила. Ако аз не сглобя мозайката правилно, някой друг ще го направи.

Тя не му отговори, дори когато смени темата и направи плах опит да завърже някакъв незначителен разговор.

— Трябва да се сбогуваме засега. Брайън. И сигурно скоро няма да се видим. Имам много обаждания от клиниката. Бяха много мили, че ми дадоха отпуск по спешност, но наистина хората там не достигат.

— Оценявам стореното от теб да ми помогнеш.

— Няма нищо — рече тя, вече резервирано.

— Мога ли да ти се обаждам?

— Ако прецениш, че е необходимо. Имаш телефонния ми номер.

Появиха се облаци и на терасата стана хладно. Той бавно отиде до стаята си (вече нямаше нужда от инвалидния стол) и запали осветлението. Свали плетената шапка, прокара длан по наболата четина върху скалпа си и отиде да се погледне в огледалото. Белезите по черепа му още се виждаха, макар и не чак толкова червени, каквито бяха доскоро. Косата бе започнала да ги скрива. Взе болничната шапка, но я захвърли настрана. Вече намразваше това място. Беникоф му бе донесъл бейзболна шапка, която рекламираше с едри букви добродетелите на отбора „Отците от Сан Диего“; наложи нея и кимна одобрително на образа си в огледалото. Горката Доли, животът не е бил благосклонен към нея. Е, и към него — също! Тя поне не е получила куршум в мозъка. Часовникът му избръмча и заговори с тих механичен глас: *„Четири следобед. Време за сеанса с д-р Снеърсбрук. Четири следобед. Време за...“*

— Млъквай — рече той и часовникът спря.

Ерин Снеърсбрук вдигна очи и се усмихна на влизания Брайън.

— Допада ми вкуса ти за шапките. Тази превъзхожда стопроцентово болничното боне, дето носеше. Готов ли си за работа? Днес искам да изпробваме нещо ново.

— Какво? — Брайън свали шапката, настани се на зъболекарския стол и усети паешкия досег на металните пръсти.

— Ако нямаш нищо против, бих искала да отложим малко работата си по възстановяването на паметта и в този сеанс да видим дали не можем да доразвием таланта ти да общуваш с имплантирания процесор.

— Разбира се. Досега не ми е идвало наум да те попитам, но що за централен процесор е той?

— Това е паралелна процесорна единица, която съдържа 128 прости, но бързодействащи процесори. Излъчва съвсем малко електричество и изобщо не грее — температурата му е съвсем малко по-висока от твоята. Използваният ток е почти незначителен. Всъщност този компютър използва толкова енергия, колкото и мозъчните клетки. И маса памет. В добавка към шестнайсетте GRAM-а с памет 64 милиарда бита, твойт имплантант съдържа и четири милиарда думи от B-CRAM.

— В-CRAM ли? Това е някаква новост, която не ми е известна.

— Да, нови са. В-CRAM е памет, предназначена за определяне на най-сполучливите съвпадения. Бе разработена за приложение в базите данни, но е идеална и за нашата цел, тъй като може почти мигновено да открие данни, които съвпадат напълно с входните. В-CRAM автоматично сравнява по модел всяка входна данна в паралел с векторите на приличащи ѝ по „тежест“ данни, въведени в нея. Това са компонентите, които съхраняват информацията за възстановяването на нервните ти връзки на входа и изхода.

— Каква конфигурация! Но въпреки че не греят, те все пак се нуждаят от *някакво* електричество. Само не ми казвай, че ще трябва отново да ми отваряш главата, за да подменяш батериите!

— Едва ли! Електронните импланти, досущ като сърдечните пейсмейкъри, вече не зависят от капризни енергоносители, които трябва да бъдат презареждани от външен източник. Това са минали работи. Сега се захранват от метаболитни батерии, които се зареждат от кръвната захар.

— Сладки батерии... технологиите направо са се развилнели. И така, какво искаш да опитаме сега?

— Ще направим една пробна серия. Ще ни отнеме около десет минути. Искам да видя дали усещаш процесора, дали можеш да го подслушаш или чуеш — наречи го както искаш. Нали си спомняш, че го усещаше, когато той осъществяваше връзки с паметта ти. Искам да видя дали можем да възстановим това усещане.

— Вижда ми се разумно.

След няколко минути Брайън се прозя шумно.

— Долавяш ли нещо? — попита лекарката.

— Абсолютно нищо. Машината работи ли?

— Перфектно. Току-що започна отново теста.

— Не се ядосвай, докторе. Все още сме в началото. Защо не пуснем отново онзи сеанс, когато влязох в контакт, да видим дали не бихме могли да създадем отново същите условия.

— Това е добра идея, ще я опитаме утре.

— Ще мога ли да се измъкна оттук след седмица?

— Във физическо отношение — да, стига да не правиш нищо уморително. Никакви стълби или бързо ходене, долу-горе същият обем усилия, които правиш и тук в един обичаен ден. След време ще можем

да увеличим натоварването. Това е физическата страна на пътуването; сигурността ти е друг въпрос. Него ще трябва да го зададеш на Бен.

Дали електронната банка в Мексико държеше данните за работата му по ИИ? Толкова много неща зависеха от това.

---

[1] RAM — random access memory (англ.) — оперативна памет, памет с произволен достъп, за разлика от ROM — read only memory — постоянна памет, без достъп до нея. *Б.пр.* ↑

[2] CD — compact disk (англ.) — компактен диск. *Б.пр.* ↑

17.

20 ноември 2023

— Ето това е! Пред очите ти е „Господин Добра новина“ — рече Беникоф, втурнал се въодушевено през вратата.

Брайън затвори книгата, която четеше — „Увод в приложната ексклуорова геометрия“, — и вдигна очи; отначало не можеше да познае другия мъж, който вървеше подир Бен. Облечен в костюм с жилетка, вратовръзка, с блестящи, високи черни обувки.

— Майор Майк Слоун!

— Същият. Дегизировката бе неизбежна, тъй като високопоставените адвокати на „Мегалоуб“ гледат с презрение на държавните ни униформи, но се отнасят с известно уважение към този шивашки сувенир от цивилните ми години. Съгласиха се. — Той отвори ръчно изработеното си, кожено дипломатическо куфарче и извади дебел сноп листове. — Ето го. Напълно съм убеден, че тъкмо това е договорът, който искаше.

— Откъде мога да бъда сигурен?

— Защото съм го проверил — обади се Беникоф. — Не лично, но го пратих до Вашингтон. Там разполагаме с юристи, които могат да глътнат „Мегалоуб“ за закуска. Увериха ме, че е железен: получаваш условията, които искаше, плюс по-добра от очакваната заплата. След изваждането на непроизводствените разходи, разходите по разработката и всички други обичайни разходи, ще получиш близо петдесет процента от печалбите. Готов ли си за едно малко пътуване на юг от границата?

— Как да не съм! Веднага след като прочета това.

— Желая ти успех. Няма да ти е лесно.

Майк му помогна да вникне в недотам разбираемите и прекалено специализирани текстове, обясни му всичко. Когато два часа по-късно адвокатът си тръгна, договорът бе подписан, регистриран и надлежно

вкаран в юридическата информационна банка. Заедно с архаичното му хартиено копие той бе заключен в сейфа на болницата.

— Доволен ли си? — попита Беникоф, докато наблюдаваха как офицерът затваря касата.

Брайън взе разписката и кимна.

— Далеч по-добър е от първия договор.

— Което означава, че вече имаш работа — след като бъдеш в състояние да се заемеш с нея. Нали забеляза клаузата, че ако не успееш да си възстановиш файловете, които, да се надяваме, са в Тихуана, компанията си запазва правото или да те назначи на работа или, да не те назначава? Или пък, че ако те назначат без тези бекъп-файлове, могат да те уволнят когато си поискат.

— Майк Слоун ми обясни всичко това много подробно, докато ти говореше по телефона. Струва ми се справедливо. Затова давай да отваряме тези мексикански файлове и да видим какво има в тях. Предполагам, че си помислил как бих могъл да го направя?

— Не само аз, но и военноморското разузнаване, армията и ФБР. Да не споменавам митническата и акцизна служба. Беше съставен план, одобрен от всички. Не е сложен — простичък, да се надяваме, че ще го разберат и най-тъпите.

— Казвай.

— Нека разговаряме в стаята ти.

— Поне ми кажи кога ще стане.

Бен докосна с пръст устните си и посочи към изхода. Отговори чак когато вратата на брайъновата стая се затвори зад гърба им.

— Утре заран, в осем сутринта, когато е пиковият час за флота в Коронадо. Лекарката ти одобри всички приготовления.

— Свободен! И как ще стане всичко?

— Ще разбереш сутринта — рече Беникоф със садистична наслада. — Засега всички подробности знаят само шепа хора. Не искаме да има фалове или изтичане на информация. И най-добрият план не струва и пет пари, ако проговори някой.

— Хайде, Бен, поне ми подскази само.

— Добре. Инструкциите ти са да си изядеш закуската в седем и да си останеш след това в леглото.

— Ама че инструкции!

— Търпението е добродетел. Ще си видим сутринта.

За Брайън денят се източи извънредно бавно и когато най-сетне се застави да си легне, не можа да заспи. Сега вече се безпокоеше. Винаги бе смятал, че бекъп-файловете се намират в Мексико. Ами ако не бяха там? Как би могъл да възстанови работата си по ИИ без тях? Дали това щеше да означава допълнителни сеанси със Снеърсбрук и нейната машина, за да се опита да възстанови паметта си за бъдещето, за миналото — нещо, което всъщност той не желаше? Когато извика сестрата и поиска приспивателно, часовникът показваше полунощ. Трябваше да си почине добре, за да е готов за утрешния ден.

В осем сутринта седеше облегнат на възглавницата в леглото си и зяпаше сутрешните новини, но без да ги вижда. Точно на часа на вратата се почука припряно и двама флотски санитарии вкараха носилка на колела. Зад тях вървеше сестрата на етажа и двама души, които можеха да бъдат лекари, ако се изключи фактът, че стояха опрели гърбове на затворената врата, а пръстите неспокойно опипваха предниците на белите им сака. И двамата бяха едри мъжаги и, който знае защо, изглеждаха на Брайън познати. Дали под мишниците им не личаха издутини? Или и това се бе променило напоследък?

— Добро утро, Брайън — рече сестрата и постави руло бинт на нощното шкафче. — Ако седнеш, това няма да ни отнеме и минута.

Тя отпечата бинта и бързо и сръчно обви изцяло главата му — остави му само малко отворстие да диша и две цепнатини за очите. Сетне отрязва бинта и го залепи с лейкопласт.

— Нуждаеш ли се от помощ, за да се качиш на носилката?

— В никакъв случай.

Покатери се сам на количката, завиха го с одеяла до брадата и ги подпъгнаха под него. Изкараха го в коридора — неизвестен пациент в една доста оживена болница. В големия асансьор имаше и други пътници, но те се стараеха да извърнат погледи. Онзи, който бе измислил всичко това, бе осъществил една наистина добра идея.

Линейката чакаше готова и вкараха носилката с Брайън в нея. Не можеше да вижда навън, но по честите спирания и малката скорост разбра, че движението е оживено. Когато най-сетне задните врати се отвориха и го измъкнаха внимателно, той се озова пред самолетоносача „Нимиц“. Минута по-късно го качиха на борда. Още преди да го отведат в лазарета, чу приглушени команди, дочу далечна свирка и корабът започна да се отделя от кея. Без да изрекат и дума,

военните моряци излязоха от помещението и в него влезе Беникоф; той затвори и заключи вратата подире си.

— Дай да сваля това нещо от главата ти — рече той.

— Да не би да си ангажирал самолетоносача специално за мен?
— попита Брайън с приглушен от бинтовете глас.

— Не съвсем.

Беникоф изхвърли бинта в кошчето за боклук.

— Той и без друго щеше да отплава тази сутрин. Но трябва да признаеш, че прикритието е направо чудесно.

— Разбира се. А сега ми кажи какво следва.

— Аха. Но слез първо от каручката и облечи тези дрехи. Насочваме се към Пасифика и ще плаваме с този курс, докато сушата не се изгуби от очи. Сетне завиваме на юг. Ще минем западно от Ислас Мадрес — малки ненаселени острови, току до мексиканската граница. Снощи по тъмно отплава катер, който ще ни чака там.

Брайън obu панталоните и облече спортна риза. Не ги бе виждал, но му бяха точно по мярка. Мокасините бяха протрити и износени, но много удобни.

— Мои ли са?

Беникоф кимна.

— Взехме ги при последното претърсване на дома ти. Как се чувстваш?

— Развълнуван съм, но иначе — в чудесна форма.

— Доктор Снеърсбрук ми нареди да те карам да лежиш или поне да седиш винаги, когато има спокойни етапи в пътуването — като сега например. Но първо искам да сложиш тази перушина и съответстващия ѝ мустак.

Перуката му пасваше чудесно, досущ като дрехите. Е, след всичките операции, би трябвало вече да са наясно с размерите на главата му. Къдравият мустак с форма на велосипедно кормило имаше някакво лепило от задната си страна; той се взря в огледалото и го залепи на място.

— Здравсти, мой човек — рече той на образа си. — Изглеждам като някой контрабандист от долнокачествен уестърн.

— Не приличаш на себе си, а това е най-важното. Сядай: заповед на лекаря.

— Ще седна. Колко време ще трае плаването?

— След като излезем от пристанището и навлезем в открито море — по-малко от час.

Някой почука на вратата и Беникоф погледна към нея.

— Кой е?

— *Дърмод. С мен е и Рей.*

Беникоф отключи вратата и пушна двамата лекари от болницата, сега вече с типичния вид на туристи в спортни сака и карирани панталони.

— Брайън, да ви запозная. Този, едрият, е Дърмод, а още по-едрият е Рей.

— Не съм си и помислил, че сте лекари — рече Брайън. Когато се ръкуваха, той усети, че и двамата са целите в мускули.

— За нас е удоволствие да сме тук — каза Дърмод. — Преди да тръгнем от Вашингтон, шефът ни каза да ти предадем най-добри пожелания и бързо оздравяване.

— Шефът ви ли? — включи изведнъж Брайън. — Да не би вашият шеф по някаква случайност да е работодател и на Бен?

Дърмод се усмихна.

— Той ами, кой друг!

Вече не бе за чудене, че му се виждаха познати. Виждал ги бе по новините, на някакъв парад. Едри, солидни мъже, които вървяха до президента и гледаха навсякъде другаде, само не и към него. Едри, защото работата им бе да застанат между него и евентуалните куршуми и бомбени шрапнели. Тяхното присъствие по-силно от всякакви думи разкриваше важността, която се придаваше на сигурността му.

— Е, благодарете му от мое име — рече тихо Брайън. — Не си мислете, че не оценявам жеста.

— Нарезждането на лекаря! — сопна се Бен.

Брайън се отпусна в удобния шезлонг.

— Имате ли представа колко време ще се бавим в Мексико? — попита Рей. — Не ни съобщиха никакви подробности. Дадоха ни само инструкции за болницата и прехвърлянето на самолетоносача и катера. И че ще ни чакат на брега. Питам, само защото тази вечер ще ни чака самолет във Фоги Ботъм. Утре рано сутринта отлитаме за Виена.

— Смятам, че операцията ще ни отнеме най-много два часа. Ние разбира се ще се върнем по друг маршрут. Виена ли? Сигурно става

дума за конференцията за лечението и контрола върху СПИН?

— Да, крайно време беше. Лечението се подобрява, но дори и при новите ваксини по света все още има над сто милиона болни. Сумите, необходими само за предотвратяване на разпространението на болестта, са тъй големи, че по-богатите страни трябва да платят — дори и водени единствено от егоистични подбуди.

Брайън усети, че очите му се затварят: въпреки приспивателното, предишната вечер не спа добре. Събуди се още щом Бен го докосна леко по рамото.

— Време е да вървим — рече той.

Когато излязоха на палубата, Дърмод вървеше пред тях, а Рей — подире им. Морето бе гладко, денят — слънчев. Самолетоносачът едва се плъзгаше по водата; Брайън внимателно се спусна по стълбата зад Дърмод. Катерът, който ги очакваше, се оказа деветметрова морска моторна яхта за риболов, ала рибарските пръти бяха застопорени вертикално. Веднага щом му помогнаха да се качи, другите скочиха подире му, моторите забоботиха, изреваха и катерът зави около острова, оставяйки „Нимиц“ зад кърмата си. Появи се мексиканският бряг и се наложи да заобиколят две други рибарски лодки, преди да се насочат към малкото пристанище. Брайън усети, че дланите му неочаквано са се изпотили.

— Какво ще става сега?

— Ще ни чакат две полицейски коли без опознавателни знаци, шофирани от мексиканските цивилни детективи, за които стана дума. Отиваме право в Телебасико, там ни чакат.

Бен бръкна в джоба си и извади две черни пластмасови кутийки, с размера и тежестта на плочки за домино. Брайън ги обърна и забеляза, че всяка от тях имаше входно-изходен порт.

— Памет — рече Бен. — Това са GRAM-овете, за които ти говорих.

Брайън изглеждаше скептично настроен.

— В онези файлове има маса сведения, трупани може би с години. Тези двете имат ли достатъчно капацитет да ги поберат?

— Смятам, че да. Всъщност няма да ти потрябват и двете, втората е за бекъп. Всяка от плочките е с капацитет един гигабайт. Би трябвало да е достатъчно.

— И още как!

Колите бяха дълги и черни, прозорците им тъмноопушени, тъй че вътре не можеше да се види почти нищо. Двамата мексикански цивилни агенти, които чакаха в колите, си имаха истински мустаци, далеч по-внушителни от фалшивия мустак на Брайън.

— Мъжът отпред е Даниел Салдана — каза Бен. — С него сме работили и преди. Добър човек. Buenos dias, caballeros. Todos son buenos?^[1]

— Не се безпокой, Бен. Радвам се, че те виждам отново.

— Аз също. Готови ли сте за едно малко пътуване?

— Оставаше и да не сме! Имаме инструкции да те отведем с приятелите ти до една фирма, а сетне да ви съпроводим обратно до границата. За мен ще е удоволствие да ви откарам там.

Той отвори вратата на първата кола. Рей пристъпи напред.

— Нямате нищо против тримата да седнем отзад, нали? — попита той.

— Щом така ви харесва.

Бен се качи с другия цивилен детектив във втората кола. Брайън, седнал по средата на задната седалка, се чувстваше като в сандвич. И двамата мъжаги оглеждаха непрестанно улиците навън. Дърмод, отляво на Брайън, разкопча самото си с дясната си ръка и я задържа там, до кръста си. Когато се обърна малко, самото му се поотвори и Брайън мярна кожа и метал. Значи, под мишницата му *наистина* имаше издутина.

Пътуваха кратко до индустриалната зона — типични ниски фабрики за високотехнологично производство без прозорци. Двете коли влязоха в един комплекс, спряха пред някаква сграда и всички минаха през товарния портал. Детективите очевидно бяха идвали тук и преди и ги отведоха до малък, обшит с дървена ламперия кабинет. Там вече ги чакаха двамина, седнали пред компютърен терминал. Вътре стана съвсем тясно, след като влязоха всички, с изключение на Рей, който остана в коридора.

— Кой от вас е джентълменът, който има сметка тук? — попита единият от техниците и взе снопче листове.

— Аз.

— Разбрах, че сте забравили идентификационния номер и паролата си, мистър Делейни?

— Би могло да се каже и така.

— Подобно нещо ни се е случвало и преди, надявам се, че разбирате: необходимо е да вземем всички предпазни мерки.

— Естествено.

— Добре. Бихте ли се подписали тук... и тук. Това е документ, че няма да повдигнете обвинения срещу нас, в случай че не успеете да получите достъп до файловете си. А сега остава последната идентификация. Бихте ли ми дали ръката си, моля?

Той държеше електронен уред с размерите на портативен радиоприемник, с който докосна опакото на ръката на Брайън.

— Ще ни отнеме само няколко секунди — рече той, отнесе уреда и го включи към някаква по-голяма машина.

— Какво е това? — попита Брайън.

— Преносим ДНК-детектор — отвърна Беникоф. — Навлезе наскоро в масова употреба. Уредът отне няколко от епидермалните ти клетки — същите онези, които се люспят непрекъснато. Сега сравнява твоя ОХС-комплекс със записания във файла.

— Никога не съм чувал това съкращение.

— Основен хистосравним комплекс. Това са тъй наречените саморазпознаващи се антигени, които са напълно различни за всеки отделен човек. Най-хубавото е, че са на повърхността на кожата и не се налага ДНК да бъде извличана от клетъчното ядро.

— Бихте ли дошли тук, мистър Делейни? Моля ви използвайте този терминал. Носите ли си памет? Аха, виждам, добре. Всичко съвпада напълно, удовлетворени сме от идентификацията ви. Снехме защитните файлове и получихме идентификационния ви номер и паролата.

Операторът включи GRAM-овете, докато Брайън седнаше пред екрана, обърнат гърбом към останалите в стаята. Подаде му лист хартия.

— Това е номерът ви за допуск. След като го вкарате, ще ви поиска парола — ето я.

ПАДРАЙГ КОЛУМБА — прочете Брайън. Двамата най-важни светии на Ирландия, нищо чудно, че не се бе сетил.

— След като вкарате паролата, влизате във файловете си. Като установите, че са вашите, с клавиша F12 ще ги прехвърлите върху външната си памет. Сравняването и проверката на файловете става

автоматично по време на записа. Искате ли да вкарате нова кодова дума или ще закриете тази сметка?

— Ще я закроя.

— Тогава дължите...

— Аз ще платя — намеси се Беникоф и извади снопче банкноти.

— Но ще ми трябва разписка.

Брайън набра номера, сетне кода и натисна ENTER. Прегледа бързо списъка на файловете, сетне се облегна назад и въздъхна.

— Какво има? — попита разтревожен Беникоф. — Не е ли онова, което очаквахме, което търсехме?

Брайън вдигна глава и се усмихна.

— Бинго! — рече той и удари с пръст клавиша F12.

---

[1] Добър ден, господа. Всички ли са наред? (исп.) *Б.пр.* ↑

Издание:

Хари Харисън, Марвин Мински. Опцията на Тюринг I
Роман

Издателска къща „Галактика“ — Варна, 1995

Библиотека „Галактика“, №117

Преводачи: Ема Гилева, Тинко Трифонов, Юрий Лучев

Редактор: Жана Кръстева

Художник: Петьо Маринов

Художествен редактор: Илко Бърдаров

Американска, първо издание

Излязла от печат април 1995. Формат 70/100/32

Издателски №2426. Печатни коли 13. Цена 60 лв.

ISBN 954-418-072-9 (ч. 1)

Издателска къща „Галактика“

ДФ „Абагар“ — Велико Търново

© Ема Гилева, Тинко Трифонов, Юрий Лучев — преводачи, 1995

© Петьо Маринов — рисунка на корицата, 1995

© ИК „Галактика“, 1995

Harry Harrison, Marvin Minski. The Turing Option

Copyright © Harry Harrison and Marvin Minski, 1992

All Rights Reserved. Viking, 1992

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.